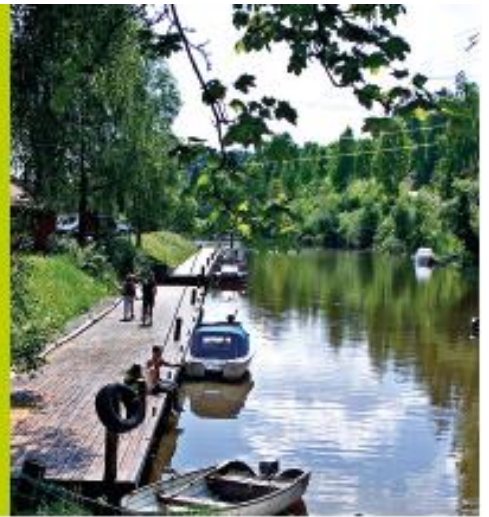

**MARKER
KOMMUNE**

Budsjett 2017

med økonomiplan 2017-2020

Vedtatt i kommunestyret 13.12.2016

MOT I MARKER
ET STOLT LOKALSAMFUNN MED MOT

Innhold

1. Innledning.....	5
2. Rådmannens kommentarer.....	6
3. Sammendrag	11
4. Mål- og resultatstyring.....	14
5. Rammebetingelser og nøkkeltall.....	18
Befolkningsutvikling	18
Behovsutvikling.....	19
KOSTRA-sammenlikning.....	21
Næringsliv	23
6. Økonomiske rammebetingelser i økonomiplanperioden	25
Finansieringssystemet.....	25
Statsbudsjettet 2017.....	26
Eiendomsskatt.....	28
Lånegjeld	30
Fondsbeholdningen	32
Likviditet.....	32
Forslag til driftsrammer budsjett 2017	33
Investeringsbudsjett 2017 med økonomiplan 2017-2020.....	34
7. Virksomhetenes budsjettkommentarer.....	37
Marker skole.....	37
Grimsby barnehage.....	40
Familie og helse.....	43
NAV	46
Plan, miljø og teknikk.....	52
Kultur, fritid og bibliotek.....	56
Øvrige områder	58
Stab, støtte og fellesfunksjoner	58
Politikk og utvalg.....	60
Private barnehager	61
Kirkelig fellesråd.....	62
Næring.....	63

8. Budsjettnoter	65
Note 1 – Skattegrunnlag og inntektsutjevnerende tilskudd	65
Note 2 – Fiskale inntekter	65
Note 3 – Generelle statstilskudd.....	65
Note 4 – Utbytte fra selskaper.....	65
Note 5 - Bruk og avsetning til fond i 2017	65
Note 6 - Vekting av avdrag.....	66
9. Kommunale avgifter/gebyrer	67
10. Økonomiske oversikter.....	78
Drift	78
Investering	79
11. Obligatoriske budsjettskjemaer	80
Budsjettskjema 1A – drift.....	80
Budsjettskjema 1B – til fordeling	80
Budsjettskjema 2A – investering.....	81
Budsjettskjema 2B – investering.....	81
12. Kommunestyrets vedtak.....	82

Visjon

Mullighetene er mange

Verdier

Trygghet
Trivsel
Respekt

“Folk som snakker sammen, skaper sammen”

Derfor vil vi stimulere til samspill mellom innbyggere, medarbeidere, frivillige og lokalt næringsliv for å ha fornøyde innbyggere, opprettholde vårt lokalsamfunn og utnytte Markersamfunnets potensiale.

MOT

Marker er en MOT-kommune. Vi vil bevisstgjøre og styrke ungdoms mot – til å leve, bry seg og si nei.

MOTs visjon er et varmere og tryggere samfunn.

vis
MOT I MARKER

ET STOLT LOKALSAMFUNN MED MOT

Styringsmål

God tjenestekvalitet med fornøyde brukere.

Tilfredse, stolte og friske medarbeidere.

God ressursstyring som sikrer økonomisk handlingsfrihet.

Attraktiv kommune for bosetting og etablering.

MARKER

1. Innledning

Rådmannen legger med dette fram forslag til en fireårig økonomiplan for Marker kommune for årene 2017-2020. Forslagene er samordnet i ett dokument slik at årsbudsjettet for 2017 utgjør det første året i økonomiplanen. De fire budsjettskjemaene 1A, 1B, 2A og 2B vedlagt bak i dette dokumentet.

Kommunens viktigste oppgave er levering av tjenester til innbyggerne. Hvilke tjenester kommunen leverer bestemmes i stor grad av nasjonale prioriteringer. Kommunens oppgave blir å dimensjonere tjenestetilbudene ut fra befolkningens behov og ut fra kommunens økonomiske rammer.

I juni 2016 vedtok kommunestyret at Marker skal fortsette som egen kommune. I samspillet mellom politikk og administrasjon skal vi jobbe videre for at kommunen skal oppleves som et godt sted å bo og som en organisasjon som tar vare på sine ansatte. Vi vil fortsatt være avhengige av godt samarbeid på tvers av kommunegrenser og vil søke å dra veksel på dette der det er hensiktsmessig.

Arbeidet med å utarbeide budsjett 2017 og rullere økonomiplanen har foregått gjennom en bred politisk og administrativ prosess. Som et ledd i kommunens deltakelse i KS utviklingsnettverk har prosessen forsøkt å ta opp i seg en dreining fra å fokusere på tiltak og økonomi til å styre på resultat og kvalitet.

Marker skal ha en stabil, bærekraftig drift. Mens vi tidligere har hatt tradisjon for å fokusere mest på «årets budsjett» i økonomiplansammenheng har vi denne gangen hatt et større fokus på hele planperioden, nettopp for å se mer helhetlig og styre på resultat og kvalitet. For å kunne dette må vi definere hva slags kvalitet tjenestene skal ha, hva man skal styre og lede etter. Først da kan vi ha et bilde av hvilken ressursinnsats som kreves. Dette er et krevende arbeid både administrativt og politisk, og vil jobbes kontinuerlig med i planperioden.

Kommunen har kompetente og dyktige medarbeidere som hver dag yter gode tjenester til det beste for Markers innbyggere. Disse er og blir vår viktigste ressurs. Kommunen er rik på menneskelig kapital og kunnskap selv om inntektene er begrenset. Både innbyggere, politikere og medarbeidere er nødvendige bidragsytere for å få til endringer og løsninger på de utfordringene vi står overfor.

Forslag til budsjett- og økonomiplan 2017-2020 ivaretar en nøktern, men forsvarlig drift samtidig som den synliggjør behov for et kontinuerlig endrings- og utviklingsarbeid for å møte framtidige behov i Marker kommune.

2. Rådmannens kommentarer

Forslaget til Budsjett og økonomiplan for 2017-2020 er arbeidet fram gjennom en svært hektisk prosess. Med ny rådmann på laget, samtidig med pågående prosesser knyttet til det å få et helhetlig styringssystem på plass, har det nok opplevdes krevende både for det politiske og administrative miljøet. Rådmannen underskriver på at innspurten har gått fort, men har likevel håp om at vi har klart å involvere samtlige med budsjettansvar tilstrekkelig.

Markers styrke

Som nybakt rådmann vil jeg stolt sitere lederen i avisen Grenselands utgave nr. 4 i år:

«Samhold, kreativitet og ikke minst pågangsmot har vært kjennetegn for Marker-samfunnet i mange år.» Videre beskrives en kommune med høyst begrensede midler, men som likevel legger forholdene til rette, og med offentlige og frivillige aktører som har det til felles at de er utrolig stolte av bygda si.

I et lite samfunn er det kort vei til hverandre, ressursene er synlige og viljen til å få til noe sammen er så absolutt til stede. Dette er uten tvil en av Markers viktigste styrker, og den skal vi ta vare på.

Usikre tider

Det å få budsjett 2017 og økonomiplan 2018-2020 i balanse har vært en krevende prosess. Til tross for at Marker kommune på svært kort tid ble utmeldt av Robek er arbeidet med å bygge en robust og bærekraftig økonomi bare så vidt i gang. Den økonomiske virkeligheten nå er at alle reservene er brukt opp og inntektene fremover står ikke i forhold til utgiftsnivået. Vi står derfor overfor store utfordringer og har behov for tydelige prioriteringer.

Fra 2016 til 2020 anslår SSB («4M») en befolkningsendring for Marker på rundt 0 prosent. Det er imidlertid betydelig variasjon i anslått endring innen de ulike aldersgruppene. I aldersgruppen 6-15 år er det anslått en nedgang på rundt 6 prosent, mens det i aldersgruppene 67-79 år og 80-89 år er anslått en vekst på ca. 7 prosent. Det er av vesentlig betydning for framtidig planlegging å se på den prognostiserte befolkningsutviklingen i årene framover. Denne informasjonen er viktig å ta med seg for å dimensjonere tjenestene i takt med utviklingen.

Det er gjennomført en KOSTRA-analyse der kommunens ressursbruk og kvalitet er sammenlignet med andre kommuner. Selv om kommunene skal tilby de samme tjenestene, er det likevel store forskjeller kommunene i mellom. Dette kan dreie seg om kommunestørrelse, inntekter, demografi, geografi og sosiale forhold.

Kommunen har de siste årene nedskalert driften, og det er nå svært lite å gå på uten at dette går vesentlig ut over tjenestetilbudet til innbyggerne. Rådmannen foreslår derfor å ta i bruk deler av inntektene fra eiendomsskatt i driften fra 2017.

I tillegg har kommunen betydelige investeringsbehov i de nærmeste årene, for å møte etterspørselen av tjenester som innbyggerne har krav på. Dette krever i tillegg til avsetning av eiendomsskatt til fond også en oppbygging av egenkapital fra et eventuelt driftsoverskudd.

Utfordringer

De tydeligste utfordringene har følgende overskrifter:

Forsvarlig økonomisk utvikling totalt sett:

Trenden med at løpende utgifter øker mer enn inntektene fortsetter. Nedgang i innbyggertall og endring i inntektssystem er vesentlige årsaker til dette. Handlefriheten til kommunen er begrenset, særlig med tanke på at en så stor del av de løpende utgiftene er knyttet til lønn og sosiale utgifter. Når denne utviklingen både forsterker seg og virker over tid fører det til at kommunen er nødt til å gjøre nødvendige strukturelle grep og muligens måtte endre en praksis som innbyggere, lag- og foreninger forventer opprettholdt. For å imøtekomme den økonomiske utfordringen må kommunen først og fremst prioritere de lovpålagte oppgavene.

I perioden 2017-2020 anslås Marker kommune å få økte demografikostnader på om lag 0,7 mill. kr. Flere barn i aldersgruppen 0-5 år trekker isolert sett i retning av økte utgifter til barnehage. Flere eldre i aldersgruppene 67-79 år og 80-89 år bidrar isolert sett til økte utgifter til pleie- og omsorgstjenestene, mens færre eldre i aldersgruppen 90 år og eldre trekker noe i motsatt retning.

I budsjett 2017 fordeles det kr 195 328 207 ut til de forskjellige virksomhetene. Dette er en økning fra de siste årene, men likevel strever vi i langt større grad nå enn tidligere med å møte alle forventningene. Sentrale årsaker til dette er blant annet en stor kostnadsvekst innen barnevernet, de økende kostnadene til eldreomsorgen, samt nedgangen i inntekter knyttet til omleggingen av inntektssystemet og nedgang i antall innbyggere.

Å møte økte behov for pleie og omsorg:

I henhold til SSBs befolkningsprognose alternativ MMMM (middels nasjonal vekst) fra 2014, får Marker følgende befolkningsutvikling for innbyggere over 67 år frem mot 2030:

- For aldersgruppa 67 – 79 år, forventes en relativt stabil situasjon frem til 2030 og deretter en jamn vekst.
- For aldersgruppa 80 - 89 år, vil det være en kraftig vekst frem til 2033 for deretter å flate ut. Man vil i 2033 ha nesten dobbelt så mange i aldersgruppen 80-89 år som det man har i dag.
- Aldersgruppa over 90 år, forventes å ligge relativt stabilt frem til 2030 før den deretter vokser kraftig frem til 2040.

Samlet vil dette bety at behovsprofilen for tjenesten vil endre gradvis gjennom hele perioden, der dette området vil måtte ta en stadig større andel av ressursene som kommunen har til rådighet.

Tar vi utgangspunkt i denne framskrivningen vil Marker kommune ha behov for å benytte seg av alle plassene ved korttidsavdelingen selv i slutten av perioden. I dag selges plasser til Trøgstad kommune. Resultatet blir tapte inntekter på over 3 mill. kroner, samtidig som det vil måtte tas høyde for en økning av bemanningen tilpasset nye behov. Det legges opp til en styrt avvikling av utleieplassene over de neste fire årene.

Ikke uvesentlig viser tilgjengelig statistikk at Marker ligger betydelig lavere enn sammenligningskommuner når det gjelder ressursbruk til pleie- og omsorgstjenesten i dag.

Oppvekst:

Med unntak av aldersgruppen 0-5 år viser framskrivningen at behovet reduseres for barn og unge i skolealder i planperioden. Dette gir imidlertid utfordringer for fordeling av rammen og planlegging av tjenestene, da det ser ut til at utviklingen endrer seg noe igjen etter planperioden. Spesielt vil behovet i forhold til gruppen 6-15 år øke betydelig etter 2020. Dette er viktig informasjon å ta med seg.

Kultur som grunnlag for god folkehelse:

Fysisk aktivitet har fram til i dag vært måleenheten for god helse. Nå vet vi imidlertid at gode lavterskeltilbud innenfor kultur og fritid er viktige tiltak for å skape helse i befolkningen. Et rikt kulturtilbud bidrar til et sosialt lokalsamfunn, og den kulturaktiviteten du bedriver er helsebringende. Samtidig erfarer vi at i tider med krevende økonomiske rammer som krever streng økonomisk prioriteringer er det lett at de ikke lovpålagte tjenestene som dette ofte handler om blir salderingspostene. Dette er definitivt en utfordring også for Marker.

Næringsutvikling og attraktivitet:

Marker er en attraktiv kommune, men har utfordringer i forhold til arbeidsplassutvikling og innbyggertall. Vi er i utkanten av pressområdet og må aktivt markere oss for å få oppmerksomhet og med det etterspørsel etter tomter og lokaler. Mange forretnings- og industrilokaler står tomme, og å skape liv i disse er en av våre store utfordringer. Vi må også gjøre opplevelsene knyttet til kanalen mer kommersielle, slike at det ikke bare blir opplevelser, men også arbeidsplasser.

Videreutvikling av styringssystemet:

Marker deltar i KS utviklingsnettverk. Som nevnt skal vi i Marker gå fra å styre på penger og tiltak til å styre på kvalitet og resultater for den enkelte tjeneste. Dette krever at vi definerer hva denne kvaliteten skal være og hva som skal være resultatet av tjenestenes innsats. Et resultat av utviklingsnettverket skal for Marker føre til et godt fungerende styringssystem med blant annet:

- Målbare mål for alle tjenester
- Utarbeidelse av forpliktende lederavtaler
- Utarbeidelse av årshjul
- Realistisk og forpliktende økonomiplan

Å sette mål hjelper å holde fokus, å sette ord på forventninger bidrar til konstruktive tilbakemeldinger om forbedring, å definere oppgaver inn i en tidsplan skaper forutsigbarhet og ikke minst å utarbeide planer for organisasjons- og samfunnsutviklingen viser retning. Dette er utviklingsoppgaver som er tid- og ressurskrevende, noe som igjen vil påvirkes av hva vi faktisk har av tilgjengelige stab- og støtteressurser i en liten organisasjon som Marker.

KOSTRA-analysen viser at i perioden 2004 -2010 hadde Marker en stor vekst i administrasjonskostnadene i forhold til utviklingen for land, men fra 2011 har administrasjonskostnadene (netto) i Marker falt kraftig. I 2015 ligger vi klart lavest av kommunene i utvalget.

Organisasjonen i sin helhet vil med fordel dra nytte av en riktig organisering og dimensjonering av stabsfunksjonene, og det vil bli prioritert jobbet med i planperioden.

Mulighetene

Marker kommunes visjon er: MULIGHETENE ER MANGE!

Akkurat som et godt og variert kultur- og fritidstilbud vil gode kommunale tjenester være en del av det totale tilbudet som gjør kommunen attraktiv for bosetting og etablering. Kommunen har i dag gode kommunale tjenestetilbud. Dette skal fortsette å være en prioritet for kommunen. Opprettholdelsen av disse er vesentlig for at Marker kommune skal fremstå som en god bokommune.

Helhetstenkning og langsiktighet vil være avgjørende for å kunne møte utfordringene og redusere risikofaktorene. Det må bli en tydeligere dreining mot mer forebygging og tidlig innsats for på sikt å redusere behovene for stadig mer av tjenestene med de høyeste kostnadene.

Høsten 2016 - vinteren 2017 etablerer hjemmesykepleien et team som skal arbeide med hverdagsrehabilitering. Hverdagsrehabilitering er forebygging og rehabilitering mens den det gjelder bor hjemme. Mestring er sentralt i dette arbeidet, som vektlegger den enkeltes mestring uansett funksjonsnivå. Hverdagsmestring er både et rehabiliterende og et helsefremmende tankesett.

For å møte de utfordringene Marker kommune vil stå ovenfor om noen år, vil en slik dreining av innsatsen kunne ta av for noe av det presset på institusjonsplassene kommunen vil oppleve i årene som kommer. I tillegg vil Marker kommune oppleve å få positive «bieffekter» som kompetanseheving og økt kvalitet.

Et afrikansk ordtak sier: «Det kreves et helt lokalsamfunn for å gi barn en god oppvekst». Sammen skal vi i Marker skape robust ungdom, og som rådmann har jeg et særlig ansvar for å forankre og prioritere det forebyggende arbeidet i alle ledd og legge til rette for et politisk og administrativt eierskap til MOT-arbeidet. At Marker kommune har valgt å være et lokalsamfunn med MOT er en forpliktelse, men først og fremst en unik mulighet.

Kultur dreier seg imidlertid om mer enn produksjon av underholdning. Også stedets lokalkultur - i bredere forstand – har betydning for stedets kvalitet. Hvilken mentalitet som hersker, hvor lav terskelen er for å bli inkludert i lokalsamfunnet, i hvilken grad man har et miljø som støtter hverandre og hvorvidt gründerånd verdsettes er faktorer som har enorm betydning for et steds evne til å dyrke frem det beste i seg selv. Faktorer som samhold, inkluderende samfunn og lav terskel for deltagelse er også svært viktige folkehelsefaktorer.

Gjennom deltagelse i KS utviklingsnettverk åpnes muligheter for erfaringsdeling på tvers av kommuner som har kommet likt og ulikt i sitt arbeid med å utvikle et godt styringssystem og skape en bærekraftig økonomi. Vi i Marker skal aktivt bidra med å dele kunnskap og innhente gode råd fra våre samarbeidspartnere i denne sammenheng.

Regionalpark Haldenkanalen og utvikling av et levende sentrum vil vi benytte som satsinger for å gjøre Marker og Ørje til et attraktivt reisemål og et godt alternativ for bosetting. Vi vil bidra til å legge forholdene til rette for utvikling av eksisterende næringsliv gjennom korte beslutningsveier og aktiv deltagelse i utviklingsarbeidet.

Kommunen skal fortsatt jobbe aktivt for å være et inkluderende samfunn med lav terskel for deltagelse og samtidig ha et sterkt lokalt samhold. Dette er som tidligere nevnt Markers styrke, og dermed også mulighet. Vi tror på at folk som snakker sammen skaper et godt samfunn sammen!

Oppsummert

Marker kommune skal gå fra å styre på penger og tiltak til å styre på resultat og kvalitet. Det skal være en rød tråd i hele kommunens innsats, basert på kunnskap om det som kommer. Over tid skal det bygges en robust og bærekraftig økonomi, blant annet for å legge grunnlag for en politisk økonomisk handlefrihet.

Økonomisk handlefrihet handler likevel om mer enn de folkevalgtes muligheter til å påvirke økonomiplan og budsjett. Økonomisk handlefrihet for kommunen handler om hvordan kommunen kan opprettholde og videreutvikle tjenestetilbudet til innbyggerne. Marker kommune står overfor store utfordringer som begrenser denne handlefriheten, da utgiftene vokser raskere enn inntektene.

Kommuneplanens samfunnsdel 2016 – 2028 ble vedtatt av kommunestyret 15.12.15. I samfunnsdelen er det pekt på langsiktige utfordringer, viktige satsingsområder, mål og strategier. Den skal være retningsgivende for hvordan vi skal gjennomføre strategier og oppnå mål. Med trange økonomiske rammer er det særlig viktig å se sammenhengen mellom økonomi, drift og langsiktige samfunns mål. Dette må ha fokus i økonomiplanperioden.

Rådmannens budsjettforslag gir grunnlag for at kvaliteten på dagens tjenestetilbud fortsatt kan være god, selv om rammene endres. Planlegging og gjennomføring av driftsmessige effektiviseringstiltak vil også i framtida være nødvendige for å opprettholde dagens tjenestetilbud. Samtidig er det en grense for hvor mange effektiviseringstiltak man kan gjøre uten at det går ut over kravet om faglig forsvarlige tjenester.

På grunn av en krevende økonomisk situasjon har kommunen de siste årene vært nødt til å nedskalere driften, og det er nå svært lite å gå på uten at dette går vesentlig ut over tjenestetilbudet til innbyggerne. På samme måte som kostnadskutt må vurderes gjennom effektiviseringstiltak må det også ses på de mulighetene vi har for å øke våre inntekter.

Ørje, 10. november 2016
Tove Kolstad Skadsheim
Rådmann

3. Sammendrag

Budsjett 2017 med økonomiplan 2017-2020 inneholder en samlet vurdering av kommunens økonomiske situasjon. Rådmannen har lagt vekt på å fremstille budsjettgrunnlaget slik at det gir nødvendig informasjon for en god politisk prosess.

I formannskapetets møte 25.08.16, sak 38/16 ble foreløpige rammer til budsjett 2017 fordelt. Statsbudsjettet som ble presentert 06.10.16, tilførte Marker kommune ytterligere midler, men ikke som mye som ønsket. De rammene som ble presentert i formannskapet 25.08 er endret noe ut fra en ny gjennomgang med virksomhetene. Blant annet er lønnsoppgjøret for 2016 tillagt rammene til virksomhetene i budsjettforslaget for 2017. I tillegg til at en del poster som ikke var lagt inn i forslag til rammer i sak 38/16 er lagt inn i budsjettet. Det er også omfordelt noe mellom virksomhetene for å få dette til.

Årsbudsjettet for 2017 legges frem som et veldig nøkternt forslag til driftsbudsjett, slik det også ble i 2016. Hovedfokus har vært å få mest mulig «reelle» rammer, både på inntektssiden og rammene ut til virksomhetene. Det er lagt inn en avsetning til disposisjonsfond med kr 5 871 793, som er 2,15 % av driftsinntektene.

I økonomiplanperioden 2018-2020 har flere av virksomhetene fått en redusert ramme, noen er uforandret og MBSS har fått økt ramme. Her er demografiutviklingen lagt til grunn for reduksjon, uendret og økte rammer. Inntektssiden er vanskelig å si noe eksakt om, da det er lagt opp til endring i inntektssystemet fra år til år, men vi har forholdt oss til KS sine prognosetall, og fra 2018 er overgangsordningen INGAR (inntektsgarantiordningen) tatt bort. I 2017 utgjør INGAR kr 3 344 000.

Marker kommune er og har vært i lang tid en inntektssvak kommune. Skatteinngangen de siste årene har vært lav sammenlignet med gjennomsnittskommunen – fra 2012 til 2015 er inngangen på i gjennomsnitt 74,6 prosent. I 2015 var skatteinngangen 78,6 prosent av landsgjennomsnittet. Marker har i mange år hatt lavest skatteinngang av Østfold kommunene, men i 2015 fikk vi både Sarpsborg og Halden bak oss.

For beregning av rammetilskudd og skatt på inntekt og formue, er det som tidligere år benyttet prognosemodellen utarbeidet av Kommunens Sentralforbund. Forslag til avgift på kommunale tjenester følger som egne punkter i budsjettvedtaket. Eiendomsskatt er for 2017 beregnet til en inntekt på kr 10 mill. Dette ut fra anslått inntekter i 2016. Det er i økonomiplanperioden, 2018-2020, ikke lagt inn forslag til økning av eiendomsskatt. Aksjeutbytte fra Østfold Energi er ikke lagt inn i budsjettforslag 2017, og heller ikke i økonomiplanperioden 2018-2020.

Investeringsbudsjettet for 2017 er på kr 15.870.000, i tillegg kommer lån til videreutlån (startlån) med kr 2 mill. Det er forutsatt nye låneopptak til vann/kloakk, enøk kommunale bygg, kirkeformål, maskinpark, Ørje torg, diverse IKT utstyr i hele kommunen, opparbeidelse av industrifelt, tomter også videre. En detaljert oversikt følger senere. Lånene innen vann/avløp finansieres etter selvkostprinsippet. I økonomiplanperioden er det lagt inn forslag om ny barnehage i 2018

Frie inntekter (skatt på inntekt og formue pluss rammetilskudd) i kroner per innbygger														
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
0121 Rømskog	40309	40665	40903	41597	49668	51505	52507	57689	62134	66455	70175	73763	76062	76518
0118 Aremark	33390	33434	31935	32853	39635	41019	42299	47814	49064	53669	58368	61856	62826	63621
0119 Marker	26890	27567	28039	27854	31049	33536	34506	37341	38827	42798	45703	48468	49830	52795
0128 Rakkestad	24581	26054	26656	27279	30020	30892	32498	35585	37941	44841	47316	50106	51271	52278
0122 Trøgstad	24136	25781	26056	26274	29148	29595	31368	35143	36493	42547	45896	47865	49934	51278
0127 Skiptvet	24090	24918	25280	25177	27973	28072	30796	32905	34564	42266	46278	48067	49571	50469
0125 Eidsberg	23422	24059	24738	24260	27938	28214	29673	32949	35434	41104	44571	47319	48275	49316
0123 Spydeberg	23471	24934	24747	25326	27388	27453	28787	31748	32978	41463	44333	45686	47198	48756
0105 Sarpsborg	21846	22989	23230	24036	26239	27111	28688	31431	33097	40322	43371	45407	46914	47847
0101 Halden	23016	24154	24185	25255	27885	28602	30027	32492	33651	39705	43151	44877	46229	47587
0137 Våler (Østf.)	24045	25394	24182	24738	27270	26856	28218	31226	32563	40163	42011	43413	45131	47463
0135 Råde	23092	24947	23076	23525	27263	26698	28511	31444	32887	39893	43132	44891	45495	47196
0111 Hvaler	24772	24697	25344	26133	28449	28722	30844	35282	35596	41094	43890	44885	46221	47025
0124 Askim	21095	22608	22888	23471	25485	26166	27704	29775	31804	39314	42515	44168	45477	46628
0138 Hobøl	22877	23919	23953	24686	26631	28161	29495	31624	33265	40339	43387	43476	44007	46421
0106 Fredrikstad	21969	22927	23184	23982	26599	27414	28664	31361	32773	39409	42357	44299	45325	46129
0136 Rygge	20854	22305	22897	22867	26368	26933	28289	30896	33368	39288	41983	43632	44986	45955
0104 Moss	20963	22094	21581	23730	26022	26838	28241	29898	31518	39164	41744	43304	44389	45271
EAK Landet	24803	25749	25708	26784	29728	30257	31759	34363	35893	43445	46505	48203	49373	50618
EKA01 Østfold	22365	23478	23581	24394	27004	27723	29164	31792	33398	40179	45686	45047	46272	47337

Kilde: Østfold Analyse

Oppsummering av budsjettforslaget:

Politikk og utvalg

Fra 2017 er områdene politikk og utvalg et eget område, og ikke sammen med stab/støtte og fellesfunksjoner. I opprinnelig forslag til rammer i august ble det oppgitt et feil tall. Ved nærmere gjennomgang av rammene, må rammen her økes med kr 400', for at budsjettet skal være reelt i forhold til utbetalinger av godtgjørelse. Under politikk og utvalg ligger også arbeidsmiljøutvalg, og her er økt satsing på forebygging av sykefravær videreført fra 2016. I økonomiplanperioden er utgifter til valg tatt bort i 2018 og 2019. I 2020 er det redusert med kr 100' i godtgjørelse til politikere, med tanke på færre representanter i kommunestyret.

Stab/støtte og fellesfunksjoner

Her er det gjort flere endringer siden første forslag til rammer. Det er overført kr 200' til Næring, men det er i tillegg lagt inn økning på 1 stilling innen HR og personalområdet. Det er også avsatt kr 1 mill til å dekke økte utgifter IKS'ene. I henhold til KS konsulent bruker Marker kommune veldig lite penger på administrasjon. Dette gjenspeiler seg også i mange oppgaver som skal utføres. I økonomiplanperioden er det foreslått å ikke kjøpe praksisplasser fra Innovi AS. Dette gir en innsparing på kr 680 000 fra 2018. I tillegg er det foreslått å redusere med til sammen 100 % stilling i økonomiplanperioden 2018-2020.

Religiøse formål

Uforandret ramme fra 2015. Fra 2018 er det forslag om å redusere ramme med kr 100 000 hvert år.

Marker skole

For 2017 er det foreslått en innsparing på kr 1.5 mill. Effekt av lønnsoppgjøret 2016 er lagt til ramma. For økonomiplanperioden 2018-2020 er det foreslått en innsparing på kr 500 000 hvert år.

Grimsby barnehage

Foreslått ramme i 2017 er med effekt av lønnsoppgjør 2016. I økonomiplanperioden fra 2018 til 2020 er det lagt inn en økning på kr 250 000. Dette med tanke på økte utgifter i forbindelse med ny barnehage.

Private barnehager

Her er ramme for 2017 foreslått redusert med kr 400 000. Dette på bakgrunn av regnskapsresultatene for dette området i 2015 og slik det ser ut i 2016. I økonomiplanperioden fra 2018-2020 er det ytterligere redusert med kr 250 000. Med ny kommunal barnehage forutsettes mer stabilt barneantall i den kommunale barnehagen, og det vil igjen gi reduserte utbetalinger til ikke-kommunale barnehager.

Familie og helse

Forslaget her er ingen endring av rammene for 2017 og heller ikke i økonomiplanperioden. Ut fra opprinnelig forslag er det bare lagt til lønnsoppgjør for 2016.

Nav

I opprinnelig forslag til budsjett 2017 ble det lagt inn en økning på 40 % stilling. I økonomiplanperioden er dette videreført, men det er ikke lagt inn ytterligere økning. Lønnsoppgjøret for 2016 er også her lagt til.

Omsorg

Forslag til ramme for 2017 er økt med kr 300 000. Denne skulle vært økt mer med tanke på reduksjon av salg av plasser. 1 plass koster kr 850 000. I økonomiplanperioden er det foreslått en økning i ramma på kr 850 000 hvert år.

Forvaltning, drift og vedlikehold

For 2017 er det lagt inn forslag om innsparing på kr 600 000. Lønnsoppgjøret for 2016 er også her videreført i ramma for 2017. For økonomiplanperioden er det lagt inn ytterligere innsparinger med kr 500 000 i 2018, kr 122 000 i 2019 og kr 100 000 i 2020. En videre satsing på Enøk tiltak vil også bidra til reduserte kostnader til energi.

Plan og miljø

Redusert med 1 stilling fra 2017 med 50 % effekt, som må kompenseres delvis ved kjøp av konsulent-tjenester. I økonomiplanperioden er det lagt inn økte gebyrinntekter med kr 50 000 fra 2018 til 2020.

Kultur, fritid og bibliotek

Rammen for 2017 er redusert med kr 510.000 og denne er videreført i perioden med tillegg av lønnsoppgjør 2016. Fra 2020 er det lagt inn ytterligere innsparing på 50 % stilling.

Næring

Ut fra opprinnelig forslag til rammer for 2017, er det lagt inn en økning på kr 200 000. Dette på grunn av redusert salg av stillingsressurs fra Marker kommune som ble gjennomført i forbindelse med innsparingstiltak 2016.

Det er knyttet stor usikkerhet til planperioden, både med hensyn til skatteinngang, rentenivå og arbeidsledighet, og konsekvensene av endringer her. Bortfall av inntektsgarantiordning gjør også at det blir vanskelig ikke å foreslå bruk av eiendomsskatt til å dekke driftskostnader.

4. Mål- og resultatstyring

Innledning

Marker kommune har valgt en organisasjonsmodell med rådmannsnivå (rådmann og kommunalsjef) og syv virksomheter, såkalt flat struktur. Stab og støttefunksjonene er organisert direkte under rådmannen. Den politiske styringen består av sektororienterte utvalg, men vektlegger også en helhetsorientering. For å ha en godt fungerende organisasjon fordrer det en gjennomgående bevissthet og forståelse for hva vi skal ha i fokus og arbeide for, både samlet for hele kommunen, på tvers av virksomhetene og innad i hver enkelt virksomhet. Vi skal ha en helhetlig styring.

Rammene for styring og utvikling av Marker kommune består i hovedsak av fire hovedelementer:

1. Visjonen og verdiene våre
2. Målene våre
3. De økonomiske rammene
4. Lovverket som regulerer alle side av kommunal tjenesteyting og drift

I dette kapittelet fokuserer vi på verdiene og målene våre. Disse danner grunnlaget for vår beskrivelse av hvor vi vil som kommune. Vi vil belyse dette ved å gi en nærmere beskrivelse av:

- Verdigrunnlaget vårt som er selve fundamentet for utøvelsen av verdibasert ledelse og den organisasjonsutviklingen vi ønsker å tilrettelegge for
- Målhierarkiet – fra kommuneplanens samfunnsdel og helt ned til målsettinger på individuelt nivå
- Hvordan vi ser for oss å utvikle et målstyringssystem som vil gjøre oss bedre i stand til å gi retning til utviklingsarbeidet i Marker kommune

Målstyringssystemet skal i løpet av 2017 bli et verktøy for effektivisering og forbedring internt i organisasjonen. Systemet vil gjøre Marker kommune bedre i stand til å utvikle tjenesteområdene, samt ha en mer aktiv rolle i samfunns- og næringsutviklingen i Marker.

Verdigrunnlaget

Marker kommunes visjon er: **MULIGHTENE ER MANGE**

Vi bygger vår virksomhet på verdiene **Trygghet, Trivsel og Respekt**. Verdiene danner grunnlaget for verdibasert ledelse og for utvikling av organisasjonen. Verdiene skal videre fungere som en rettesnor for samtlige medarbeidere i Marker kommune i den daglige tjenesteytingen. Verdiene ligger til grunn for utarbeidelsen av våre mål, og vil bli brukt aktivt i det videre arbeidet med å nå våre målsettinger.

For å kunne implementere disse verdiene er vi avhengige av et tydelig og godt lederskap som kjenner til hvilke handlinger og holdninger som fremmer nettopp disse verdiene. Det er i Marker vedtatt en plattform for god ledelse. Hovedmålet for ledelse i vår kommune er: **Trygg, god og enhetlig tjeneste**.

Ledere i Marker arbeider ut i fra følgende vedtatte lederprinsipper:

- Vi skal være synlige og tydelige i forhold til medarbeidere og politikere.
- Vi skal ha et godt samspill mellom politikk og administrasjon.
- Vi skal involvere og informere medarbeidere og brukere.
- Vi skal ha brede og gode prosesser knyttet til økonomi- og budsjettarbeid.

- Vi skal vise respekt for hverandre og ha forståelse for hverandres faglige og økonomiske utfordringer.
- Vi skal ha god introduksjon av nye ledere (fadderordning, sjekklister e.l.)
- Vi skal praktisere enhetlig ledelse (medarbeidere skal behandles likt).
- Vi skal bidra til at organisasjonen viser stolthet over egne arbeidsplasser.
- Vi skal arbeide for effektive og gode tjenester.
- Vi skal arbeide for et godt arbeidsmiljø.

Målene våre

Overordnet strategi for økonomiplanperioden 2017-2020

Kommuneplanens samfunnsdel for 2016-2028 ble vedtatt av kommunestyret 15.12.2015, og fastsetter hva som er de langsiktige utfordringer, mål og strategier for samfunnsutviklingen i Marker kommune. De tre overordnede målene i Marker er:

1. Fornøye innbyggere
2. Opprettholde vårt lokalsamfunn
3. Utnytte vårt potensiale

Kommunens samlede virksomhet skal utvikle tjenester i samsvar med følgende hovedmål vedtatt i samfunnsdelen:

1. Å fortsatt ha en positiv befolkningsutvikling
2. Opprettholde lokalt arbeidsmarked
3. Opprettholde et godt tjenestetilbud
4. Utvikle et levende sentrum med økende aktivitetstilbud
5. Enklere tilgang for unge og eldre til aktiviteter og sosiale arenaer
6. Infrastruktur som tilrettelegger for innflytting og næringsetablering
7. Senke terskelen for deltakelse i samfunnet
8. Utjevne sosiale forskjeller som påvirker helsen
9. Lage boliger som bidrar til bedre helse og mulighet for å bo hjemme lengre for eldre
10. Begrense behovet for individuell transport
11. Kommunen skal ta miljøansvar i egen virksomhet

Det er utarbeidet strategier for hvert enkelt av disse, som er å finne i nevnte plan: [Kommuneplanens samfunnsdel](#)

Marker kommune er i en prosess når det gjelder utvikling av styringssystemet. Gjennom deltakelse i KS utviklingsnettverk arbeider vi med å få på plass flere områder, deriblant skal balansert målstyring innarbeides som en del av kommunens helhetlige styrings- og rapporteringssystem.

God målstyring handler om å styre på flere dimensjoner, og rådmannen foreslår 4 fokusområder med gjennomgående styringsmål for planperioden:

1. Tjenestekvalitet (brukere)

Styringsmål:

God tjenestekvalitet med fornøyde brukere

Hva måles:

- Brukeropplevd (subjektiv)
- Standard (objektiv)

2. Organisasjonskvalitet (medarbeidere)

Styringsmål:

Tilfredse, stolte og friske medarbeidere

Hva måles:

- Medarbeideropplevd (subjektiv)
- Standard (objektiv)

3. Økonomi

Styringsmål:

God ressursstyring som sikrer økonomisk handlingsfrihet

Hva måles:

- Resultat/Standard (objektiv)

4. Samfunn

Styringsmål:

Attraktiv kommune for bosetting og etablering

Hva måles:

- Befolkningsopplevd (subjektiv)
- Standard (objektiv)

Det kan være virksomhetsavhengig hva slags indikatorer som skal måles, selv om enkelte er gjennomgående for alle. Her følger **et eksempel** som illustrerer hvordan det kan se ut på fokusområde organisasjonskvalitet:

Objektive indikatorer

- Gjennomsnittlig stillingsstørrelse (gjennomgående)
- Antall gjennomførte medarbeidersamtaler (gjennomgående)
- Andel ansatte med mer enn 50% stilling (gjennomgående)
- Nærvær (gjennomgående - månedlig)

Subjektive indikatorer

- Medarbeiderundersøkelsen
- Innhold i jobben
- Samarbeid og trivsel med kollegene
- Faglig og personlig utvikling
- Helhetsvurdering

For å kunne målsette og følge med på en ønsket utvikling på disse styringsmålene skal vi fra 2017 ta i bruk målkort ved den enkelte virksomhet. Det er virksomhetsleder i samarbeid med sine medarbeidere som utarbeider målkortet ved sin virksomhet.

Det legges opp til en læring gjennom bruk, noe som betyr at vi må få bruke litt tid på å utvikle gode målkort. Det er først når indikatorene tas i bruk at vi ser om de er hensiktsmessig eller ikke. Nedenfor vises malen for målkort. Denne er også tatt med for hver virksomhet under virksomhetenes budsjettkommentarer. Rådmannen gjør oppmerksom på at fokusområde samfunn vil jobbes mer med for den enkelte virksomhet, og derfor er det også bare noen som har tatt med dette fokusområdet.

Fokusområder	Måleindikator	Metode	2014	2015	Mål 2017
Tjenestekvalitet (brukere)	God tjenestekvalitet med fornøyde brukere				
	Opplevd service	BU			
	Brukermedvirkning	BU			
Organisasjonskvalitet (medarbeidere)	Tilfredse, stolte og friske medarbeidere				
	Medarbeidertilfredshet	MU			
	Stolthet over egen arbeidsplass	MU			
	Nærvær	DK			
Økonomi	God ressursstyring som sikrer økonomisk handlingsfrihet				
	Avvik mot budsjett	DK			
	Effektiv ressursbruk, KOSTRA K1	DK			
Samfunn	Attraktiv kommune for bosetting og etablering				
	Miljø og klima				
	Livskvalitet og folkehelse				
	Ungdom i fokus				
	Levende lokalsamfunn				
	Verdiskaping				
	Befolkningsutvikling				

Vi ser for oss en prosess der vi i 2017 skal:

1. Ta i bruk målkort med noen gjennomgående og virksomhetsvise indikatorer, og legge opptil en trinnvis oppbygging
2. Holde i en prosess der vi går fra hva som er enkelt å måle til hva som er viktig å måle og hva det er mulig å påvirke/gjøre noe med

Videre i arbeidet med utvikling av styringssystemet skal det også i 2017 tas i bruk nye lederavtaler med nedfelte utviklingsmål knyttet til virksomhetsleders ansvarsområde, samt styrke og utfordringsområder i eget lederskap. Dette skal knyttes naturlig sammen med øvrige mål og strategier i kommunen. Det er også et mål å ta i bruk ny medarbeiderundersøkelse i 2017, den nye 10-FAKTOR som KS lanserte høsten 2015. På sikt vil utvalgte faktorer fra denne undersøkelsen utgjøre vesentlige måleindikatorer på målkortene.

Målet med 10-FAKTOR er å tilby en medarbeiderundersøkelse som er:

- **Forskningsbasert**
10-FAKTOR bygger på forskning om hva som er viktige innsatsfaktorer for å oppnå gode resultater.
- **Fokusert og avgrenset**
10-FAKTOR er avgrenset til 10 faktorer, som er dokumentert viktige. Det skal ta kort tid å svare på undersøkelsen.
- **Både medarbeiderskaps- og ledelsesorientert**
10-FAKTOR fanger opp viktige faktorer på medarbeider-, gruppe-, organisasjons- og ledernivå.
- **Utviklingsorientert**
10-FAKTOR skal danne grunnlag for medarbeider-, organisasjons- og lederutvikling.

Vi ser en utfordring med innføring av hele det helhetlige styringssystemet samtidig, og det er vesentlig for rådmannen å ivareta gode prosesser og dyktige medarbeidere i det som kan oppleves som mye nytt på en gang.

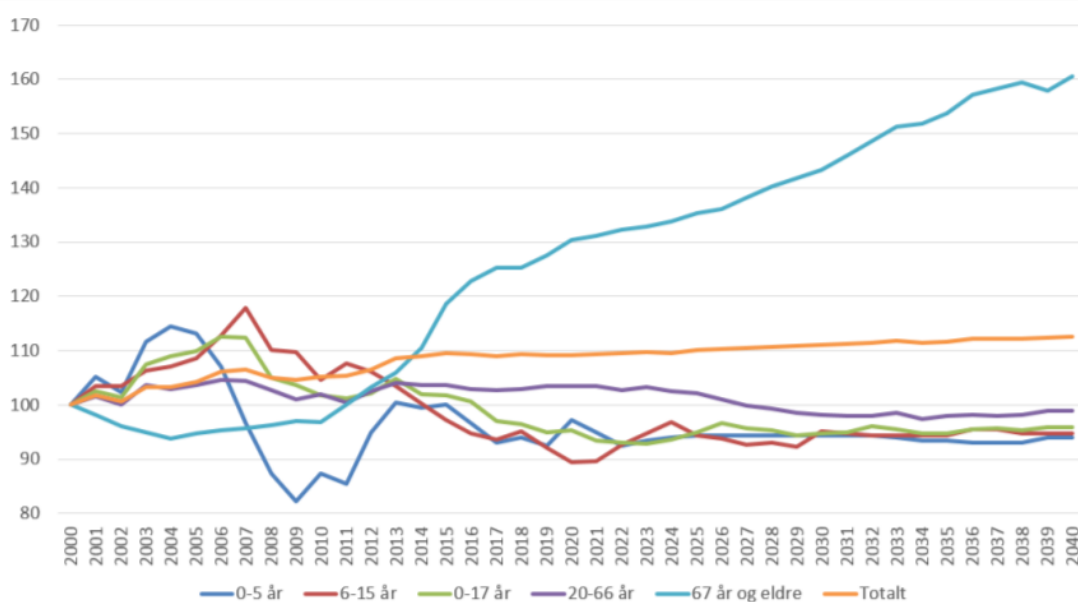

5. Rammebetingelser og nøkkeltall

Størrelsen og sammensetningen av befolkningen har stor betydning for kommunens økonomi, da både inntekt og utgifter påvirkes av dette. Marker har over lengre tid hatt en jevn økning i antall innbyggere, men økningen er langt mindre enn for resten av fylket og uteble helt siste år. Økningen kommer ikke av seg selv, og det må jobbes aktivt for å markedsføre kommunen som en god oppvekst- og bokommune. Telemarksforskning karakteriserer Marker som en attraktiv kommune, med bedre flyttebalanse enn arbeidskraftvekst i åtte av de ti siste årene. Det vil si at folk flytter hit selv om de ikke har jobb i kommunen

Befolkningsutvikling

SSB mener det vil være liten vekst i folketallet framover, men heller ingen reduksjon. Det vil imidlertid bli en stor endring i sammensetningen av befolkningen

Befolkningsframskrivinger («4M»), Marker kommune 2016-2020. Indeksert utvikling 2016=100. Kilde: SSB

Endringen i befolknings sammensetningen må legges til grunn for planleggingen av nivået på tjenestene. Med utgangspunkt i befolknings sammensetningen i 2016 vil endring i planperioden i de ulike aldersgruppene være slik:

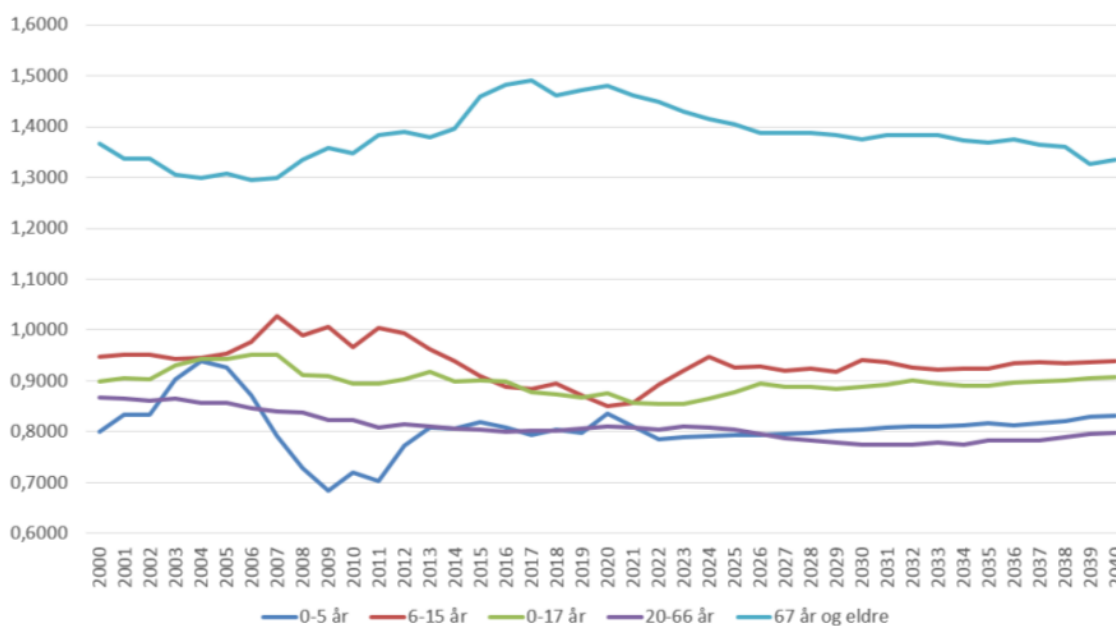
	2016	2017	2018	2019	2020
0-5 år	100	96	97	96	100
6-15 år	100	99	100	97	94
16-66 år	100	99	100	99	99
67-79 år	100	103	101	104	107
80-89 år	100	96	104	103	107
90 år og eldre	100	121	110	102	98
Totalt	100	100	100	100	100

Relativ endring i de ulike aldersgruppene. 2016=100. Kilde: SSB

Behovsutvikling

Marker kommune (og Aremark og Rømskog) har i dag en langt større andel av befolkningen i de eldre aldersgruppene enn øvrige kommuner i Indre Østfold. Befolkningsframskrivingen viser at andelen av befolkningen i gruppen over 67 år øker ytterligere framover. Sammensetning gir utfordringer for tjenestetilbudet, men også for inntektene til kommunen. I og med at også resten av landet får mye av de samme endringene, vil forskjellen ikke øke. Faktisk vil vårt behov sammenliknet med resten av landet reduseres i forhold til den eldste delen av befolkningen, noe som gir mindre overføringer. Kurven under viser hvordan vårt behov har endret seg fram til i dag, og hvordan det utvikles videre.

En behovsindeks lik 1,0 betyr et utgiftsbehov lik landsgjennomsnittet. I 2016 får Marker beregnet et behov for aldersgruppen 0-5 år tilsvarende ca. 19 prosent *under* landsgjennomsnittet. For aldersgruppen 67 år og eldre er behovet beregnet til ca. 48 prosent *over* landsgjennomsnittet. Omregnet til kroner vil denne utviklingen i planperioden bety følgende demografikostnader:

	2017	2018	2019	2020	2017-2020
0-5 år	-1,0	0,8	-0,5	1,7	1,0
6-15 år	-0,7	0,9	-1,7	-1,6	-3,2
16-66 år	-0,4	0,1	-0,1	-0,3	-0,6
67-79 år	0,7	-0,5	1,0	0,7	1,9
80-89 år	-1,4	2,6	-0,2	1,0	2,1
>90 år	3,9	-2,2	-1,3	-0,9	-0,4
Sum	1,1	1,7	-2,8	0,6	0,7

Beregnete mer- og mindretgifter i 2017 knyttet til den demografiske utviklingen. Marker kommune. Kilde: SSB/TBU/beregninger TF

I perioden 2017-2020 anslås Marker kommune å få økte demografikostnader på om lag 0,7 mill. kr. Flere barn i aldersgruppen 0-5 år trekker isolert sett i retning av økte utgifter til barnehage. Flere eldre i aldersgruppene 67-79 år og 80-89 år bidrar isolert sett til økte utgifter til pleie- og omsorgstjenestene, mens færre eldre i aldersgruppen 90 år og eldre trekker noe i motsatt retning.

Framskrivningen viser at behovet øker i forhold til den eldre delen av befolkningen og reduseres i den andre enden av aldersskalaen, unntatt barnehage. I sum er endringene mindre enn tidligere antatt. Det gir imidlertid utfordringer for fordeling av rammen og planlegging av tjenestene, da det ser ut til at utviklingen endrer seg noe igjen etter planperioden. Spesielt vil behovet i forhold til gruppen 6-15 år øke betydelig etter 2020.

Kommunebarometeret anslår følgende endringer for Marker kommune i planperioden:

Marker	Vurdering (6 = høy vekst/god økonomi, 1 = lavest vekst/dårlig økonomi)	2016	2020	Endring i %	Endringer gitt samme dekningsgrad som i 2015
Folketall - prognose vekst 2016-20	2,3	3 610	3 603	0	
Barnehage - antall 1-5 år til 2020	4,1	170	177	4	Endring antall plasser 6
Grunnskole - 6-15 år til 2020	2,9	386	364	-6	
Barnevern					Endring antall i barnevernet 0-17 år -2
25-66 år til 2020	2,8	2 061	2 047	-1	Antall nye sysselsatte -11
Andel sysselsatte per 2015	2,1	79			
Eldre over 80 år til 2020	3,3	223	234	5	Endret etterspørsel hjemmetjeneste (antall personer) 4
					Endret etterspørsel sykehjem (pers.) 2
		2015	2020: teoretisk anslag		
Korrigert netto driftsresultat prognose 2020	4,5	4,3	4,9		
Netto lånegjeld prognose 2020	4,9	51	54		
Disposisjonsfond prognose 2020	3,3	1	9		
Kostnadsnivå per 2015	6,0				Samlet kostnad for sju områder
Inntektsnivå 2015	1,1	92,9			100 = landsgjennomsnittet. Inkludert utbytter

De oppsummerer det slik:

Folketall:	Veksten i folketall blir lav i årene framover.
Antall elever:	Antallet elever vokser litt raskere enn i normalkommunen de neste årene.
Antall over 80 år:	Det er ventet en liten økning i antallet gamle over 80 år, omtrent som ellers i landet.
Korrigert netto driftsresultat:	Vi forventer at korrigert netto driftsresultat nasjonalt vil falle i årene framover, siden det i 2015 og 2016 ser ut til å være på særlig høye nivåer. I Marker venter vi likevel et godt driftsresultat i 2020, langt over det anbefalte nivået på 1,75 prosent.
Disposisjonsfond:	Disposisjonsfondet forventer vi kommer til å være middels stort ved utgangen av økonomiplanperioden, målt mot resten av Kommune-Norge. Det er en rimelig sjanse for at kommunen vil ha en viss buffer i regnskapet
Kostnadsnivå:	Kostnadsnivået innen de viktigste sektorene, justert for utgiftsbehovet, er svært lavt. Det gir et økonomisk handlingsrom andre ikke har.
Korrigert inntekt:	Beregningene av korrigert inntektsnivå viser at Marker ligger godt under snittet. Kommunen må dermed drive mer effektivt enn andre for å ha råd til et like omfattende tilbud som i normalkommunen.

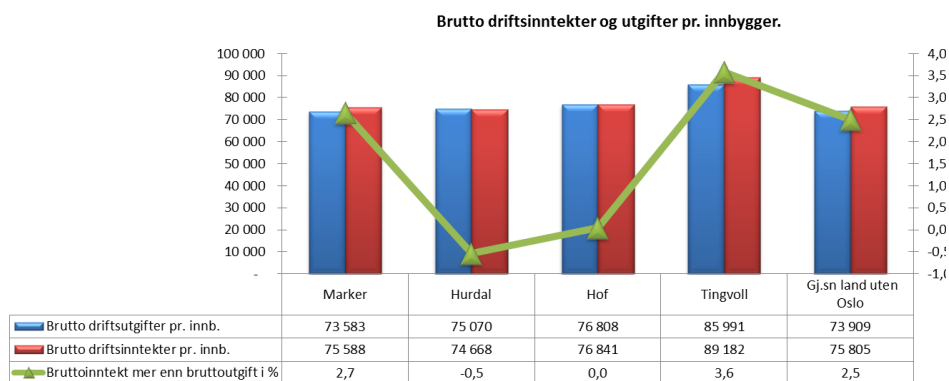

KOSTRA-sammenlikning

Nedenfor er gjengitt en sammenstilling av brutto driftsutgifter for kommunene i Østfold og utvikling over tid.

Brutto driftsutgifter i kroner per innbygger														
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
0121 Rømskog	51737	54530	57762	59336	65106	73801	70902	79650	82985	82654	88802	96667	96171	101073
0118 Aremark	49545	53500	54060	55809	59527	64125	70568	77545	79520	84871	82682	88339	93030	96868
0111 Hvaler	44116	47136	45561	46505	51053	55491	58562	62063	67068	78489	79703	86992	86916	89734
0123 Spydeberg	34558	37294	41833	44415	47068	50676	55240	61543	61150	61997	65061	69545	74632	76300
0128 Rakkestad	37299	39597	40199	41852	44864	48598	53362	56745	58411	62093	68271	71905	73571	74423
0127 Skiptvet	37085	40234	41691	42637	43091	46511	51761	56933	60282	63217	67989	71712	72631	74102
0119 Marker	36672	38997	41393	42509	44110	48792	51391	57180	57126	59343	64542	69356	72914	72264
0122 Trøgstad	35570	38235	39862	40429	44150	47397	50745	55805	57465	60776	60753	67656	70157	71061
0125 Eidsberg	34571	36881	39193	40512	40908	43749	47934	52773	54661	58711	59172	63861	66148	69232
0124 Askim	37518	36387	37951	39178	41067	44755	47277	50136	53072	57001	57377	61840	66139	68134
0101 Halden	34137	36182	37501	39232	42409	44894	48219	54290	58053	62510	63830	66408	67650	67695
0106 Fredrikstad	35688	37573	39728	41058	43149	46547	50154	54570	55050	57618	60659	64042	66058	67502
0105 Sarpsborg	34846	37514	38634	39785	41941	45321	49776	53094	53677	57282	60474	63069	66062	66086
0104 Moss	38907	40506	41365	43059	45353	47971	52915	54980	57266	60631	65186	67509	65374	66021
0137 Våler (Østf.)	36231	37508	38743	40032	42060	43766	45954	52418	56080	56534	59213	62262	63507	65529
0135 Råde	32776	33287	34148	36038	38937	42062	46525	50207	52496	55521	57979	60336	62091	64714
0138 Hobøl	34205	36816	39799	41629	44246	45128	48762	52678	54856	58018	60379	62348	64072	63444
0136 Rygge	33101	34887	36396	36598	40555	44098	47539	51153	53785	56591	58223	60179	61542	60999
EAK Landet	39138	41107	42946	44510	47071	50252	54482	58394	60439	63236	66737	69791	72223	73262
EKA01 Østfold	35827	37762	39322	40664	43048	46247	50132	54206	55836	59176	61908	65117	71501	72629
Landet uten Oslo	38355	40158	41883	43607	46250	49430	53636	57540	59619	62524	65942	69039	66893	67808

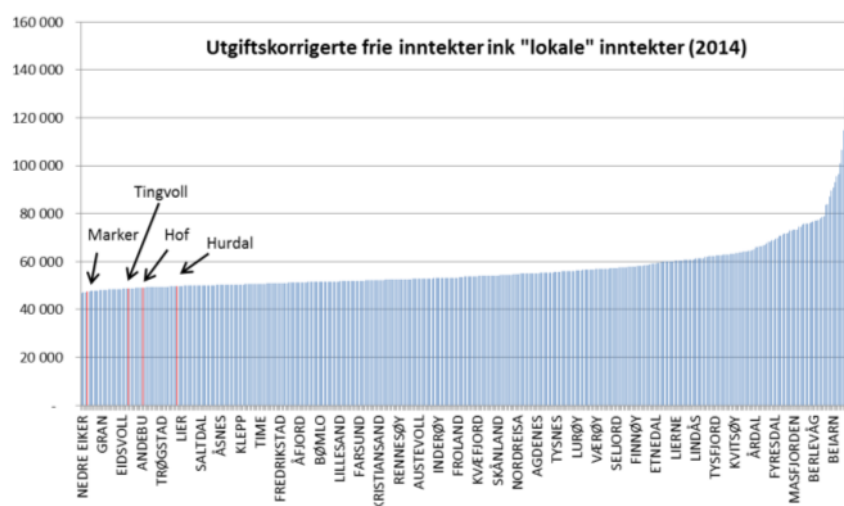
KOSTRA-tall blir i mange sammenhenger brukt som en målestokk på hvor effektiv kommunens oppgaveproduksjon er. Det er da viktig se dette i sammenheng med kommunenes ulike forutsetninger som påvirker kostnadene. Det er tre hovedvariabler som er avgjørende for hvilke kommuner man bør velge å sammenligne seg med; kommunestørrelse, utgiftsbehov og inntektsnivå. Sammenlikning med nabokommuner er dermed ikke alltid relevant. KOSTRA har derfor også en gruppeinndeling med relativt sammenliknbare kommuner, der Marker er i kommunegruppe 1. Heller ikke innen denne gruppen vil forutsetningene være helt like. I en utvidet KOSTRA-analyse som Marker gjennomførte i 2015 sammenliknes vi med kommunene Hurdal, Hof og Tingvoll, som både i forhold til størrelse og struktur er relativt lik Marker, og som KS-konsulent anser å være de vi riktigst kan sammenlikne oss med

Rapporten inneholder en sammenlikning av kommunene på alle tjenesteområdene og viser at vi på mange områder har lave kostnader, men på enkelte områder potensial for innsparing. Den oppsummerer slik

Rapporten viser at Marker er en lavinntektskommune som driver svært effektivt på alle områder. Samtidig er det enkelte områder som har relativt sett høy ressursbruk generelt og sett i forhold til det objektive utgiftsbehovet. Skole, helse, sosialtjeneste, barnevern og kulturminne, natur og miljø, er de områdene som fremstår der hvor man enten prioriterer tjenestene høyt eller skiller seg ut fra øvrige kommuner i utvalget med spesielt høy ressursbruk. Pleie og omsorg, barnehagetjenesten, samferdsel og administrasjon er områder hvor ressursbruken fremstår som lav.

Rapporten påpeker et generelt lavt kostnadsnivå for Marker, men at vi heller ikke har råd til mer. Både med og uten eiendomsskatt er vi en av de kommunene i Norge med lavest inntekter sett i forhold til utgiftsbehovet.

Kommunebarometeret har også en sammenlikning av kostnadsnivået i Marker med ulike grupperinger av kommuner:

	Komm.	Snitt landet	Snitt fylke	Snitt gruppe	Topp 100	Topp fylke	Topp gruppe
Grunnskole	11 810	12 410	11 990	12 710	11 899	11 704	11 890
Pleie og omsorg	13 030	16 020	15 920	16 020	14 419	15 136	13 970
Barnehage	7 310	7 940	7 700	7 890	7 449	7 132	7 220
Barnevern	3 230	1 820	2 030	2 030	1 489	1 772	1 480
Sosialtjeneste	2 020	2 240	1 940	2 160	1 770	1 804	1 780
Kommunehelse	2 720	2 350	2 250	2 170	2 110	2 114	1 890
Administrasjon	1 620	3 530	3 410	3 490	3 329	2 482	3 010

Tallene er oppgitt i kroner per innbygger

Tabellen under viser prosentvis forskjell mellom driftskostnader i Marker og gruppene det sammenliknes med, der minus betyr billigere enn sammenlikningen.

	Snitt landet	Snitt fylke	Snitt gruppe	Topp 100	Topp fylke	Topp gruppe
Grunnskole	-5	-2	-7	-1	1	-1
Pleie og omsorg	-19	-18	-19	-10	-14	-7
Barnehage	-8	-5	-7	-2	2	1
Barnevern	77	59	59	117	82	118
Sosialtjeneste	-10	4	-6	14	12	13
Kommunehelse	16	21	25	29	29	44
Administrasjon	-54	-52	-54	-51	-35	-46

Fremstillingen kan gi en indikasjon på innen hvilke områder kommunen har potensial for å spare.

Sammenlikning med nabokommuner og kommuner i samme fylke gir indikasjon på de ulike kommuners forutsetninger og prioriteringer, selv om de som nevnt ovenfor ikke nødvendigvis har samme forutsetninger. Nedenfor er derfor gjengitt en oversikt over nøkkeltallene i KOSTRA, og sammenliknet med noen av våre nabokommuner.

Utvalgte nøkkeltall, kommuner - nivå 1	Marker	Gruppe 01	Østfold	Landet	Aremark	Trogstad	Spydeberg	Eidsberg	Skiptvet
Finansielle nøkkeltall									
Brutto driftsresultat i prosent av brutto driftsinntekter	3	2	2	2	-1	4	2	2	0
Netto driftsresultat i prosent av brutto driftsinntekter	3	2	2	3	1	5	0	2	2
Frie inntekter i kroner per innbygger	52 795	53 725	47 337	50 630	63 621	51 278	48 756	49 316	50 469
Langsiktig gjeld i prosent av brutto driftsinntekter	192	212	210	205	209	160	189	214	153
Arbeidskapital ex. premieavvik i prosent av brutto driftsinntekter	1	20	11	15	27	38	24	19	12
Netto lånegjeld i kroner per innbygger	38 168	55 615	50 112	44 817	50 830	28 395	52 009	55 870	19 731
Prioritering									
Netto driftsutgifter per innbygger 1-5 år i kroner, barnehager	113 600	124 160	123 858	132 420	103 556	118 020	121 846	120 743	124 801
Netto driftsutgifter til grunnskolesektor (202, 215, 222, 223), per innbygger 6-15 år	110 619	113 548	96 883	104 731	125 873	104 477	97 592	101 812	110 170
Netto driftsutgifter pr. innbygger i kroner, kommunehelsetjenesten	2 918	2 620	2 097	2 348	2 816	2 249	1 556	2 195	1 418
Netto driftsutgifter pr. innbygger i kroner, pleie- og omsorgstjenesten	17 102	18 496	16 590	15 951	25 543	18 516	17 744	14 316	17 584
Netto driftsutgifter til sosialtjenesten pr. innbygger 20-66 år	2 798	2 526	3 844	3 619	3 316	2 842	5 049	3 198	2 501
Netto driftsutgifter per innbygger 0-17 år, barnevernstjenesten	15 261	8 616	10 006	8 378	10 242	14 882	10 011	17 115	16 445
Netto driftsutgifter til administrasjon og styring i kr. pr. innb.	3 677	5 635	3 649	3 933	7 699	3 323	4 284	3 814	4 573
Dekningsgrad									
Andel barn 1-5 år med barnehageplass	87	88	89	90	81	90	95	89	91
Andel elever i grunnskolen som får spesialundervisning	8	10	7	8	13	7	8	9	9
Legesårverk pr 10 000 innbyggere, kommunehelsetjenesten	12	11	11	11	17	9	12	8	9
Fysioterapiårverk per 10 000 innbyggere, kommunehelsetjenesten	9	9	8	9	7	7	9	8	8
Andel plasser i enerom i pleie- og omsorgsinstitusjoner	100	98	94	95	100	79	85	100	100
Andel innbyggere 80 år og over som er boeiere på institusjon	14	14	12	14	16	16	13	10	19
Andelen sosialhjelpsmottakere i alderen 20-66 år, av innbyggerne 20-66 år	5	4	5	3	5	6	3
Andel barn med barnevernstiltak ift. innbyggere 0-17 år	6	5	6	6	6	8	6
Syssel-, gangveier/turist mv. m/kom. driftsansvar per 10 000 innb.	22	55	41	41	14	43	28	9	43
Kommunalt disponerte boliger per 1000 innbyggere	41	21	20	21	43	22	25	20	24
Årsverk i brann- og ulykkesvern pr. 1000 innbyggere	1	...	1	1	0	1	1	1	1
Produktivitet/enhetskostnader									
Korrigerte brutto driftsutgifter i kroner per barn i kommunal barnehage	189 538	171 890	177 529	178 162	150 828	159 637	163 111	172 425	164 407
Korrigerte brutto driftsutgifter til grunnskole, skolelokaler og skoleskyss (202, 222, 223), per elev	116 806	119 878	100 601	105 434	136 433	113 056	100 478	96 511	105 319
Gjennomsnittlig gruppestørrelse, 8.-10. årstrinn	20	13	15	14	12	17	17	15	15
Korrigerte brutto driftsutg. pr. mottaker av hjemmetjenester (i kroner)	128 955	227 082	235 043	236 808	232 794	190 849	155 878	258 230	153 691
Korrigerte brutto driftsutgifter, institusjon, pr. kommunal plass	989 000	1 008 359	1 059 189	1 045 132	993 619	915 542	1 033 921	850 879	1 013 500
Årsgebyr for vannforsyning - ekskl. mva. (gjelder rapporteringsåret+1)	3 275	4 104	2 786	3 377	1 800	1 800	2 924	2 675	2 398
Årsgebyr for avløpstjenesten - ekskl. mva. (gjelder rapporteringsåret+1)	5 325	4 286	4 395	3 781	3 000	4 779	3 712	5 400	5 762
Årsgebyr for avfallstjenesten - ekskl. mva. (gjelder rapporteringsåret+1)	1 840	2 392	2 070	2 618	1 850	1 800	1 735	1 946	1 780
Bto. dr. utgifter i kr pr. km kommunal vei og gate	38 927	77 959	113 762	131 295	91 143	55 191	79 634	83 063	60 917

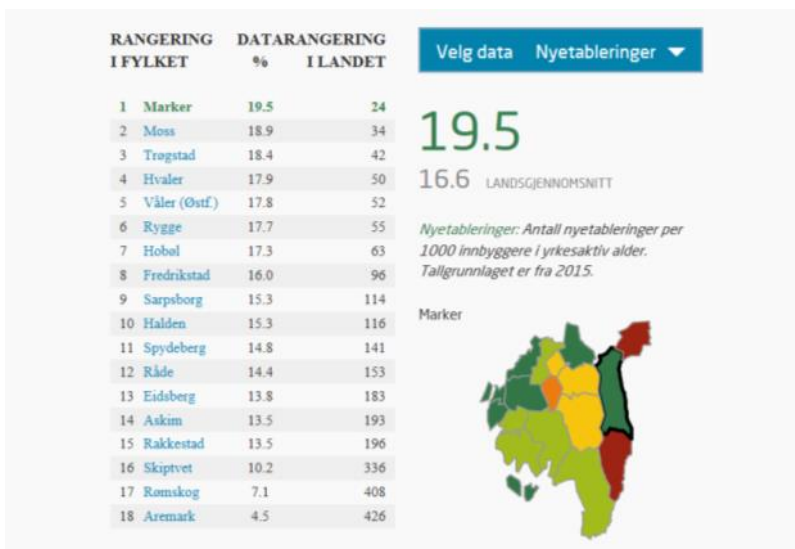
Næringsliv

Det er lønnsomt for en kommune også å ha arbeidsplasser, ikke bare bosetting. Marker kommune har hatt et relativt betydelig reduksjon i antall arbeidsplasser de siste årene i form av flytting og nedleggelse av bedrifter, ca 12% siste 10 år. Telemarksforskning betrakter imidlertid en kommune som attraktiv om folk velger å flytte dit, på tross av det ikke finnes arbeidsplasser, slik at Marker har kommet bra ut på Attraktivitetsbarometeret.

Tidligere var en tredel av arbeidsstyrken i Marker sysselsatt i industrien, men mange av disse arbeidsplassene finnes i dag ikke. Vi har i det siste hatt en økning innen håndverk og service og fordelingen ser i dag slik ut:

Jord/skogbruk/fiske	10,0 %
Industri og olje	7,0 %
Byggevirksomhet	10,3 %
Varehandel	19,0 %
Overnatting og servering	1,5 %
Offentlig administrasjon	8,4 %
Undervisning	6,8 %
Helse-sosial	16,6 %
Tjenester	20,4 %
SUM	100,0 %

Noe av reduksjonen i antall arbeidsplasser kompenseres ved at det etableres nytt næringsliv, og i en kåring utført av NHO i 2016 rangeres Marker på førsteplass i Østfold når det gjelder nyetablering, og på 24. plass i landet, noe som er en ytterligere forbedring fra forrige år.

Det blir viktig for Marker å legge til rette for etablering av arbeidsplasser framover og sørge for et livskraftig sentrum.

6. Økonomiske rammebetingelser i økonomiplanperioden

Mål med innføring av økonomimål eller handlingsregel er å få en mer sunn utvikling i kommunens økonomi, og sikre at vi har nødvendige reserver. I første omgang foreslås kun ett økonomimål og det er ønsket størrelse på disposisjonsfond ved utgangen av økonomiplanperioden:

	Regnskap 2014	Regnskap 2015	Ambisjon 2020
Disposisjonsfond	0	4 401 843	10 000 000

Finansieringssystemet

De frie inntektene til kommunene består av:

- Skatteinntekter
- Inntektsutjevnerende tilskudd
- Rammetilskudd
- Eiendomsskatteinntekter
- Integreringsstilskudd og rentekompensasjon

Dette er inntekter som kommunen kan rå fritt over, uten andre føringer fra staten enn gjeldende lover og regelverk.

Det overordnede formålet med inntektssystemet er å jamne ut kommunens forutsetninger for å gi et likeverdig tjenestetilbud til innbyggerne sine. Dette gjøres ved at man tar hensyn til strukturelle forskjeller i kommunens kostnader og forskjeller i skatteinntektene. Omfordelingen som følge av disse skjer gjennom innbyggertilskuddet.

Inntektssystemet inneholder også tilskudd som utelukkende blir gitt ut fra regionalpolitiske mål. Marker kommune får i budsjett 2017 overført kr 3.075.000 i distriktstilskudd Sør Norge. I 2016 var det tallet kr 3.280.000. Bakgrunnen for dette tilskuddet er at det skal ivareta kommuner i Sør-Norge med svak samfunnsmessig utvikling. Distriktstilskudd Sør-Norge gis med en sats pr kommune og en sats pr innbygger. Ny oversikt over distriktsindeksen kan gjøre at Marker kommune får noe mer i distriktstilskudd Sør-Norge, men tallene blir først helt klare når Statsbudsjettet er vedtatt.

Endringene i inntektssystemet fra 2016 til 2017 er som følger:

- Kostnadsnøklerne er oppgraderte for å fange opp endringer i befolknings sammensetning, levekår, reiseavstander og andre strukturelle forhold.
- Fra 2017 vil vektinga mellom de ulike sektorene i kostnadsnøkkelene for kommunene bli oppdatert årlig, med de siste tilgjengelige regnskapstallene.
- Det blir innført et nytt bosettingskriterium basert på reiseavstander (strukturkriteriet) for å differensiere mellom frivillige og ufrivillige smådriftsulemper på kommunenivå. Dette innebærer at basistilskudd, som i hovedsak skal dekke utgifter til administrasjon, blir differensiert avhengig av om kommunen har ufrivillige avstandsulemper eller ikke.
- Regionalpolitiske tilskudd skal fortsatt være en viktig del av inntektssystemet. Fra 2017 blir det to tilskudd, distriktstilskudd Nord-Norge og distriktstilskudd Sør-Norge. Satsene blir vridd mer i retning av fordeling per innbygger og mindre per kommune.

- Det blir innført en ny tilskuddordning som vil omfatte mellomstore kommuner som slår seg sammen, og som dermed utgjør et sterkere tyngdepunkt i sin region.
- Veksttilskuddet er redusert fra 1,5 % i 2016 til 1,4 % i 2017.

Forskjellene mellom landets kommuner er til dels store når det gjelder kostnadsstruktur som følge av blant annet ulik demografi, levekårsforhold med mer. Forskjellen gjør at etterspørselen etter kommunale tjenester og kostnadene ved disse vil variere mellom kommunene.

Indeksberegnet utgiftsbehov for Marker kommune i 2017 i Statsbudsjettet er beregnet til 1,06699 i 2017 – det vil si noe over gjennomsnittet som ville vært 1,000. Til sammenligning var dette beregnet til 1,08752 i 2016, og det vil si at Marker kommune reelt sett er beregnet til å få noe lavere utgiftsbehov i 2017 sammenlignet med 2016, sett opp mot landsgjennomsnittet.

Statsbudsjettet 2017

I forslag til statsbudsjett for 2017 får kommunene en vekst i frie inntekter på 2,7 %, beregnet ut fra anslag på regnskap 2016. Østfoldkommunene anslås samlet sett å få en vekst på 3 % i 2017 ut fra samme beregningsmåte. Marker kommune er beregnet til og få en vekst på 1,6 %

I Østfold har Moss, Hvaler og Askim den største % andelen i vekst, fra 3,6 % til 4,1 %. De kommunene med lavest vekst er Råde, Aremark og Rømskog med henholdsvis 1,4 %, 1,5 % og 0,9 %.

Pris- og lønnsveksten (deflatoren) er anslått til 2,5 %, slik at den beregnede realveksten for Østfoldkommunene blir 0,2 %. For Marker kommune er det ikke en vekst men en nedgang på 0,9 %.

En del av rammetilskuddet til kommuner og fylkeskommuner fordeles etter skjønn. Departementet fordeler fylkesvise skjønnsrammer som fylkesmennene fordeler videre til kommunene etter retningslinjer gitt av departementet. Det samlede skjønnsstilskuddet for 2017 er satt til kr 39.000.000. Kr 30.100.000 er fordelt til kommunene, mens 8,9 millioner er holdt tilbake av Fylkesmann for senere fordeling. Marker kommune har i budsjett 2017 fått tildelt kr 300.000 mot kr 500.000 i 2016.

Østfoldkommunene oppnådde samlet en klar resultatmessig forbedring fra 2014 til 2015. Det er likevel verdt å merke seg at forbedringen i fylket er langt svakere enn landssnittet. 16 av 18 kommuner i Østfold hadde et positivt netto driftsresultat i 2015, men bare 9 kommuner hadde det man kaller et akseptabelt resultat på over 1,75 %. Netto driftsresultat i prosent av brutto driftsinntekter for 2015 for Marker kommune var på 3,3 %, bare Våler i Østfold og Trøgstad hadde bedre resultat med henholdsvis 5,2 % og 5,1 %.

I tillegg til at kommunene i Østfold har relativt svake driftsresultater har de også lite frie reserver. Kommunen er dermed i en sårbar situasjon, og har lite buffere å møte negative overraskelser med. I tillegg til Marker har Hobøl, Halden, Rygge og Aremark lite eller ingen midler på disposisjonsfond. Det er kun gode resultater som kan bygge opp disse fondene til et akseptabelt nivå igjen.

Netto driftsresultat i prosent av brutto driftsinntekter (2001-2015)															
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
0101 Halden	0,3	-2,7	-1,7	2,9	4,2	3,6	0,5	0,8	-0,6	-0,8	-8,1	-3,7	-3,0	0,1	2,3
0104 Moss	-1,0	-2,1	-1,5	-0,6	4,6	3,5	3,1	-3,7	-1,5	1,8	1,6	-0,5	-1,5	0,5	2,7
0105 Sarpsborg	1,4	0,4	-0,3	2,0	4,9	7,8	2,6	-2,5	0,4	2,9	0,4	1,3	1,2	-1,5	1,4
0106 Fredrikstad	-4,7	-3,8	-1,8	-1,6	5,4	5,9	1,8	-0,8	-0,6	-0,5	2,0	2,9	1,5	1,4	1,1
0111 Hvaler	8,5	-4,6	-5,2	4,9	6,0	8,5	-2,1	-1,2	6,6	8,4	-3,8	0,8	3,1	3,7	-0,8
0118 Aremark	1,8	2,3	-5,6	-5,2	-7,8	13,7	2,4	-4,2	-1,8	0,7	-7,9	2,2	4,6	1,1	0,5
0119 Marker	-0,5	4,2	3,9	1,3	7,1	7,3	4,3	3,3	0,1	2,6	0,2	-0,6	-1,1	-2,3	3,3
0121 Rømskog	13,0	9,8	6,2	4,1	14,9	17,0	7,7	11,1	4,1	4,7	5,5	4,0	1,7	4,0	2,5
0122 Trøgstad	4,2	2,2	0,9	8,4	7,0	5,9	1,9	0,7	6,7	3,5	1,4	8,4	4,8	3,8	5,1
0123 Spydeberg	0,2	0,9	-0,1	4,0	7,1	5,7	2,5	-2,2	0,4	1,3	1,2	3,1	0,7	-2,3	0,0
0124 Askim	-2,6	-6,2	1,1	2,2	6,4	9,1	3,3	4,1	2,3	2,4	3,5	10,6	3,8	0,7	1,6
0125 Eidsberg	3,8	5,2	-1,8	0,6	2,6	7,2	2,9	-2,0	-0,5	-0,1	1,3	3,2	1,9	1,2	2,1
0127 Skiptvet	5,5	4,8	2,1	1,6	7,1	13,1	9,9	6,6	5,9	1,7	1,4	3,9	0,5	1,7	1,5
0128 Rakkestad	1,0	1,7	1,2	2,4	4,5	3,0	0,6	-1,9	2,2	1,8	1,6	1,0	0,5	0,8	1,7
0135 Råde	0,2	-4,9	-4,2	1,2	1,2	3,4	-4,1	-4,8	1,0	0,8	2,0	3,1	4,3	0,6	2,1
0136 Rygge	0,5	-1,2	-2,0	-3,0	-2,3	-2,2	1,2	0,8	2,2	0,7	-1,3	0,1	0,0	-0,6	2,6
0137 Våler (Østf.)	2,3	4,9	2,2	0,2	3,7	5,1	2,2	1,5	1,9	-1,8	-0,8	0,6	1,1	4,7	5,2
0138 Hobøl	0,3	-1,1	-3,5	-0,6	-2,3	-0,9	4,6	2,5	-0,8	-0,3	0,0	0,6	-2,2	-3,8	-0,1
EAK Landet	2,0	0,5	0,5	1,9	3,5	5,6	2,3	0,0	2,7	2,1	2,0	2,7	2,3	1,0	2,8
EAKUO Landet uten Oslo	1,9	0,1	0,7	2,0	3,5	5,2	1,9	-0,6	2,7	2,2	1,8	2,6	2,4	1,0	2,7
EKA01 Østfold	-0,6	-1,5	-1,1	0,6	4,5	5,6	2,1	-0,8	0,4	1,1	0,2	1,7	0,7	0,4	1,7

Kilde: Østfold Analyse

Nedenfor følger en tabell med netto driftsresultater i økonomiplanperioden:

Netto driftsresultat						
	Regnskap 2015	Budsjett (end) 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020
Brutto driftsinntekter	-268 476 154	-268 719 670	-272 724 115	-269 710 963	-271 983 163	-271 101 163
Netto driftsresultat	-8 908 321	-6 860 000	-6 815 488	-2 213 568	-1 220 046	-1 073 246
Netto driftsresultat i prosent av brutto driftsinntekter	3,32	2,55	2,50	0,82	0,45	0,40
Endring i brutto driftsinntekter		0,09	1,49	-1,1	1,21	-0,32
Endring i brutto driftsutgifter		0,01	1,21	-0,5	0,69	-0,56

De fleste av kommunene i Østfold har netto utgifter til finans og avdrag som spiser av det økonomiske handlingsrommet. For 2015 vise tallene at Marker kommune har 70,2 i langsiktig gjeld i prosent av brutto driftsinntekter. Sarpsborg, Fredrikstad og Askim topper denne statistikken i Østfold, med henholdsvis 112,7 %, 108 % og 106,7 %. På bunnen av denne statistikken finner vi Trøgstad, Rømskog og Skiptvet med henholdsvis 44,6 %, 32,5 % og 30,8 %. Gjennomsnittet i landet er 96,6 %.

Langsiktig gjeld i % av brutto driftsinntekter - ekskl. Pensjonsforpliktelser (konsern)													
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
0105 Sarpsborg	63,9	62,1	66,2	71,4	72,0	82,1	97,5	89,7	93,4	101,5	101,0	115,3	112,7
0106 Fredrikstad	89,3	98,1	91,1	86,8	87,9	90,3	95,2	100,8	102,4	104,0	100,9	106,1	108,0
0124 Askim	85,9	86,2	88,0	87,4	110,5	98,5	100,8	91,1	108,3	107,8	107,9	106,4	106,7
0136 Rygge	73,8	91,3	92,1	98,7	100,7	96,1	89,1	89,9	89,9	88,6	88,0	92,5	105,9
0128 Rakkestad	71,8	83,7	108,3	116,8	117,6	106,7	98,0	95,0	95,9	96,9	95,0	98,9	102,6
0111 Hvaler	81,6	79,0	82,2	89,4	97,2	98,1	91,8	90,5	87,4	83,8	80,6	92,3	101,2
0104 Moss	56,5	59,9	62,9	67,5	80,7	75,7	79,6	83,6	92,9	99,9	97,2	97,0	98,0
0125 Eidsberg	86,1	86,8	92,2	100,8	96,9	91,4	85,9	84,8	89,0	87,3	86,0	93,7	97,9
0101 Halden	61,4	61,0	64,8	62,0	70,9	86,3	89,0	98,0	108,7	107,6	98,6	92,8	96,3
0123 Spydeberg	54,2	54,1	61,2	58,1	76,6	70,7	83,0	83,3	83,8	82,1	88,8	95,0	93,3
0118 Aremark	52,5	48,4	45,9	37,8	34,3	37,6	42,5	48,1	50,4	49,0	43,4	61,7	76,3
0135 Råde	62,3	78,4	92,9	79,6	77,7	66,7	63,3	67,2	72,7	85,7	81,2	76,5	71,8
0119 Marker	109,5	102,6	93,9	86,2	83,3	78,0	73,1	69,9	69,7	65,3	59,2	60,6	70,2
0138 Hobøl	79,3	85,1	87,7	87,6	81,9	75,1	75,6	74,0	72,2	66,7	64,2	60,4	64,8
0137 Våler (Østf.)	63,9	72,8	61,2	79,6	74,4	74,5	80,8	75,9	69,7	65,5	60,0	60,9	54,6
0122 Trøgstad	40,7	64,4	68,3	62,7	61,4	58,6	54,5	54,8	51,6	46,7	42,0	41,7	44,6
0121 Rømskog	39,9	40,3	59,8	50,7	53,2	48,7	51,9	48,3	44,6	40,0	36,5	35,5	32,5
0127 Skiptvet	27,6	23,1	21,5	26,0	21,6	29,5	24,7	23,7	21,4	19,1	27,0	24,5	30,8
EAK Landet	79,1	83,0	86,0	84,1	85,4	87,0	88,7	93,8	94,8	87,7	91,0	94,9	96,6
EAKUO Landet uten Oslo	76,7	78,6	81,5	80,2	82,5	84,5	86,0	91,0	92,8	91,8	94,4	98,5	98,4
EKA01 Østfold	72,3	76,9	77,9	78,5	82,9	84,5	88,7	89,5	93,9	96,2	93,5	97,7	99,6

Kilde: Østfold Analyse

Prognosemodellen fra Kommunenes Sentralforbund (KS) er lagt til grunn for beregning av rammetilskudd og skatt på inntekt/formue i rådmannens budsjettforslag. Vi har for 2017 brukt KS sin prognosemodell fullt ut, da den har beregnet en nedgang i befolkningsveksten til 2017. Per 01.01.2016 hadde Marker kommune 3610 innbyggere, i KS sin prognosemodell forventer de en nedgang til 3.573 innbyggere. Dette er også reelt sammenlignet med den utviklingen som har vært i første halvår 2016 med hensyn til befolkningsutvikling. Pr 30.06.16 var det 3.579 innbyggere. Statsbudsjettet bruker SSB sin forventede befolkningsutvikling som grunnlag for beregning av frie inntekter, derfor vil det være en differanse mot det som er oppgitt i Grønt hefte og det som KS mener bør legges til grunn ved beregning av frie inntekter.

Eiendomsskatt

Kommunestyret vedtok i møte 16.12.2014, sak PS 68/14, med hjemmel i Lov om eiendomsskatt til kommunene av 6. juni 1975 nr 29 §§ 2 og 3 a, samt senere endringer i denne lov, å utvide eiendomsskatteobjektene fra kun å gjelde verker og bruk til at det utskrives eiendomsskatt i 2016 på faste eiendommer i hele kommunen.

Skattevedtekter ble vedtatt i kommunestyret 16.06.2015, sak nr 50/15.

Marker kommune innførte eiendomsskatt på verker og bruk fra 01.06.1999. Skattesatsene for disse er per dags dato 7 promille. Verker og bruk ble i 2015 retakstert. Fra 01.01.2016 ble det innført eiendomsskatt på faste eiendommer i hele kommunen. Promillesatsen i budsjett 2017 er foreslått til 4 promille for faste eiendommer og 7 promille for verker og bruk.

For 2017 faktureres eiendomsskatten i 4 terminer.

I henhold til kommunestyret 15.12.15, sak 90/15 ble følgende vedtak fattet om eiendomsskatt: «I medhold av kommunestyrets vedtak om utvidelse av eiendomsskatt, sak 68/14 og eiendomsskatteloven §§ 2 og 3 bokstav a), skal eiendomsskatten i 2016 skrives ut på fast eiendom i hele kommunen, bortsett fra eiendommer i områder som er regulert til forretnings- og næringsformål, jmf eiendomsskattelova § 7 litra d.»

Den generelle skattesatsen som skal gjelde for de skattepliktige eiendommer settes til 7 ‰, jf Esktl §13.

I medhold av eiendomsskatteloven § 12 bokstav a) differensieres satsene ved at den skattesats som skal gjelde for (bebygde) boligeiendommer og fritidseiendommer settes til 4 ‰.

I medhold av eiendomsskatteloven § 12 bokstav b), differensieres satsen ved at satsen for all skattepliktig, ubebygd grunneiendom settes til 4 ‰.

I medhold av eiendomsskatteloven § 7 bokstav b), fritas bygning som har historisk verdi for eiendomsskatt, jmf § 7 litra b. Nyoppførte boliger fritas etter eiendomsskatteloven § 7 bokstav c) i inntil 3 år etter utstedt midlertidig brukstillatelse/ferdigattest. Administrasjonen bes eventuelt legge frem egen sak på kostnads-dekning av endringsforslaget når eiendomsskatt er utskrevet og en ser den reelle effekten av endringen.

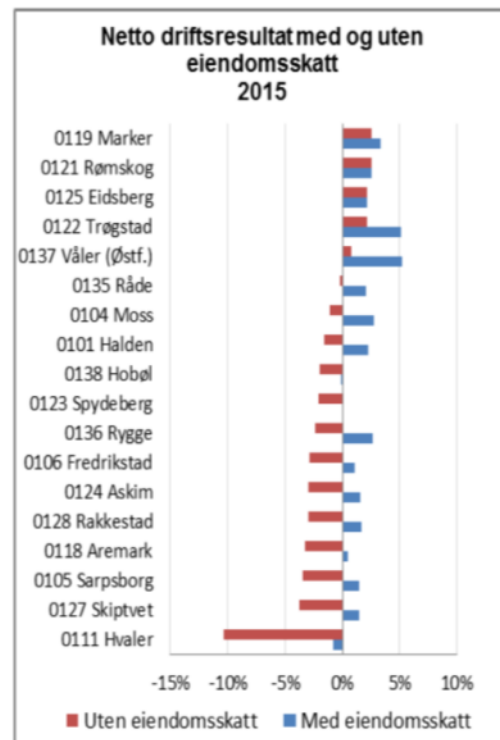
Eiendomsskatten skal i 2017 betales i fire terminer.

I 2015 var det 16 kommuner i Østfold som skrev ut eiendomsskatt. Trøgstad og Hvaler skrev ut for første gang i 2013. Skiptvet, Askim, Spydeberg og Marker hadde i 2015 bare eiendomsskatt på verker og bruk, mens Hvaler og Trøgstad bare har eiendomsskatt på boliger og fritidseiendommer.

Eiendomsskatt fordelt på skatteobjekter (kr/innb) 2015:

Kommune	Totalt	Annen eiendom	Boliger og fritidseiendommer
0111 Hvaler	7 737	0	7 737
0127 Skiptvet	3 749	3 749	0
0118 Aremark	3 506	306	3 201
0128 Rakkestad	3 430	568	2 862
0105 Sarpsborg	3 230	1 284	1 946
0136 Rygge	3 119	612	2 507
0137 Våler (Østf.)	3 077	351	2 726
0124 Askim	3 039	3 039	0
0101 Halden	2 676	1 336	1 339
0106 Fredrikstad	2 609	765	1 844
0104 Moss	2 543	115	2 428
0122 Trøgstad	2 251	0	2 251
0123 Spydeberg	1 651	1 651	0
0135 Råde	1 509	217	1 292
0138 Hobøl	1 180	18	1 162
0119 Marker	562	562	0
0121 Rømskog	0	0	0
0125 Eidsberg	0	0	0

I 2015 hadde Hvaler det klart høyeste nivået på eiendomsskatt målt i kroner per innbygger. I tillegg til Hvaler hadde Skiptvet, Aremark, Rakkestad og Sarpsborg inntekter på over kr 3200 per innbygger fra eiendomsskatt.

Når det gjelder eiendomsskatt fra boliger og fritidseiendommer viser tabellen ovenfor at Hvaler og Aremark hadde høyest inntekt per innbygger i 2015. Eiendomsskatten totalt i Østfold utgjorde 3,9 % av kommunens samlede brutto driftsinntekter både i 2014 og 2015.

Lånegjeld

Netto lånegjeld er definert som langsiktig gjeld eksklusive pensjonsforpliktelser fratrukket totale utlån og ubrukte lånemidler. Når det gjelder utlån er både formidlings lån og utlån av egne midler fratrukket.

Gjelda i Østfold kommunene økte betydelig i perioden 2003-2012. Utviklingen fra 2012 til 2013 viste imidlertid en reduksjon i gjelda samlet for kommunene i fylket fra 96,2 % til 93,5 % av sum driftsinntekter. I 2014 og 2015 har gjelda igjen økt og nivået er nå på 99,6 %.

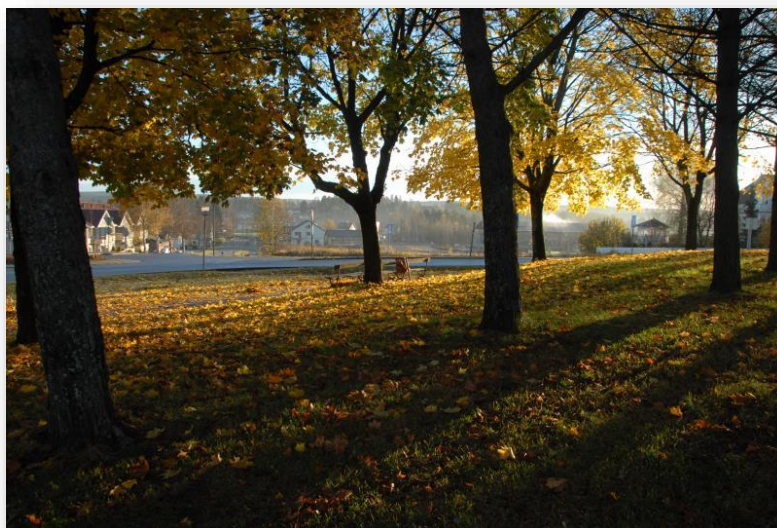
Flere kommuner har samlede langsiktige forpliktelser som utgjør over 100 % av sum brutto driftsinntekter ved utgangen av 2015. Gjennomsnittet i fylket ligger som nevnt på 99,6 %. For Marker kommune utgjør det ved utgangen av 2015 70,2 %.

Lånegjelden per innbygger er for Østfold ved utgangen av 2015 beregnet til kr 57.617. For Marker kommune er tallet kr 43.405.

Netto lånegjeld i kroner per innbygger, konsern (2003-2015)													
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
0111 Hvaler	29051	35448	36429	44658	48583	52548	54792	57679	58959	59750	61168	72158	75935
0128 Rakkestad	23969	28854	41084	46496	50296	49778	51616	51284	55942	61570	62252	67082	72094
0106 Fredrikstad	30717	38275	38670	39375	42957	43470	48281	49640	52129	54171	57902	63218	66970
0105 Sarpsborg	18097	21005	21454	24597	25938	29239	33043	37367	39071	43497	49197	55134	59440
0125 Eidsberg	28027	31912	35462	39256	39810	39148	49658	49813	53893	53499	47428	54145	56002
0104 Moss	19113	23753	27753	31644	39055	37463	40365	44284	53329	57490	55376	54026	55747
0124 Askim	26495	26151	25793	26109	27121	30777	34844	37445	41033	51964	56222	56225	55395
0101 Halden	18292	18698	21442	23400	26631	34066	43005	48062	50956	53289	53494	52277	54782
0136 Rygge	20322	27866	28184	31047	35085	37671	39039	38304	38591	40532	43323	44387	54432
0123 Spydeberg	14569	19899	24226	24623	27716	36373	33489	40889	43910	46452	46933	50045	52133
0118 Aremark	18475	17627	12708	17100	16059	15028	15350	31083	31089	30227	31246	15364	50830
0119 Marker	38774	38248	35842	34753	36513	36784	37186	36572	36718	37057	33097	37221	43405
0135 Råde	18153	22701	24497	31786	30402	29393	30561	31702	35293	35846	36085	38064	38297
0137 Våler (Østf.)	20630	24425	23798	25583	30810	31343	32334	34331	33041	33280	33963	31668	37229
0138 Hobøl	21580	28176	28854	31035	31207	31893	30682	33218	34335	33016	30847	29316	33352
0122 Trøgstad	12738	21621	25699	24964	25668	24887	24836	25196	24354	23678	23429	24132	28532
0121 Rømskog	13048	15156	21201	26745	27114	27575	32587	31198	28904	28586	27321	24647	25829
0127 Skiptvet	9345	8031	7360	7253	9030	9208	12663	11562	10521	9807	13572	14544	19865
EAK Landet	21094	24373	26868	28887	30880	35044	39066	43067	45971	47567	51606	54922	58738
EAKUO Landet uten Oslo	22489	25702	28464	30393	32833	37182	41221	45129	48333	51170	54837	58524	61391
EKA01 Østfold	23038	27508	29073	31362	34360	36249	40387	43017	45957	48940	50983	53936	57617

Kilde: Østfold Analyse

Fondsbeholdningen

Fondsbeholdningen vil variere over tid. Dette har sammenheng med i hvilken grad kommunene velger å bruke av fondsmidler til investeringsformål og til drift.

Nedenfor følger en oversikt over fondsbeholdningen til kommunene i Østfold pr 31.12.2015:

Fondsbeholdningen (kr/innb) 2015 (sortert etter disposisjonsfond)					
	Disposisjonsfond	Bundne driftsfond	Ubundne investeringsfond	Bundne investeringsfond	Total fondsbeholdning
0121 Rømskog	29938	3537	3507	223	37205
0122 Trøgstad	15024	4666	8997	834	29521
0124 Askim	6501	2160	207	1271	10140
0137 Våler (Østf.)	5997	1560	104	1451	9111
0111 Hvaler	5758	11260	343	2471	19833
0125 Eidsberg	3965	3408	991	384	8748
0127 Skiptvet	3925	1964	1702	113	7704
0105 Sarpsborg	2349	1492	934	157	4933
0106 Fredrikstad	2187	1547	6200	1173	11106
0135 Råde	2174	2037	2441	453	7105
0104 Moss	1880	1262	21	797	3961
0128 Rakkestad	1383	3052	238	345	5018
0123 Spydeberg	971	1268	1756	527	4523
0118 Aremark	753	4082	2709	786	8330
0101 Halden	272	1655	2567	1915	6409
0136 Rygge	101	959	758	1394	3212
0119 Marker	2	2083	3128	465	5678
0138 Hobøl	0	1383	1495	27	2906

Kilde: Østfold Analyse

Marker kommune har pr 31.12.2015 en total fondsbeholdning på kr 5 678. Dette er stort sett bundne fondsmidler. Fondskapitalen, og da spesielt ubundne fond, er en viktig buffer mot uforutsette forhold på inntekts- og utgiftssiden og som egenkapital for å redusere lånefinansieringen ved investeringer.

I økonomiplan perioden er det foreslått og sette av følgende til disposisjonsfond:

2017	kr 5 871 793	2,15 % av driftsinntekter
2018	kr 1 269 873	0,47 % av driftsinntekter
2019	kr 276 351	0,10 % av driftsinntekter
2020	kr 129 551	0,05 % av driftsinntekter

Likviditet

Likviditeten til Marker kommune er tilfredsstillende, men har i perioder tidligere år vært vanskelig. Det ble derfor i 2012 tatt opp driftskreditt på kr 10 mill som ble ytterligere utvidet i 2014 med kr 10 mill. Det har i siste halvdel av 2015 og hittil i 2016 ikke vært behov for å trekke på driftskreditten. Det er viktig for Marker kommune og kunne betale sine forpliktelser til lokale og andre leverandører til rett tid, lønnsutbetalingen må også gå til rett tid hver måned. Derfor er det viktig at rådmann får fortsatt fullmakt til å oppta driftskreditt på inntil kr 30 mill.

Arbeidskapital er forskjellen mellom omløpsmidler og kortsiktig gjeld. Arbeidskapitalen defineres som en del av kommunens driftskapital, og er et mål for kommunens likviditet. Arbeidskapital er kapital kommunen trenger for å finansiere den daglige driften.

Nedenfor følger en tabell over utvikling av arbeidskapitalen i Marker kommune:

År	Beløp
2011	-3 250 026
2012	-5 151 627
2013	2 942 090
2014	-9 549 348
2015	32 077 990

Denne tabellen viser utviklingen i arbeidskapitalen som igjen påvirker likviditeten. Som vi ser har det i perioden fra 2011-2014 vært negativ arbeidskapital. Det er først i 2015 dette har endret seg.

Nedenfor følger en tabell som viser utviklingen av arbeidskapitalen i økonomiplanperioden:

År	Beløp
2015 Regnskap	32 077 990
2016 Budsjett	8 974 258
2017 Budsjett	11 019 187
2018 Budsjett	7 006 807
2019 Budsjett	6 045 987
2020 Budsjett	6 039 187

Tabellen viser svingninger fra år til år. Fra 2016 til 2017 vil arbeidskapitalen øke, mens fra 2017 til 2018 til den reduseres igjen.

Forslag til driftsrammer budsjett 2017

I sak 38/16 i formannskapet den 25.08 ble det lagt frem forslag til rammer for budsjett 2017. I saken ble det sagt at ved eventuelt mer inntekter i Statsbudsjettet, skulle disse tilføres virksomhetene.

Dette er nå gjort og de nye rammene er:

Virksomhet/område	Nettoramme budsjett 2017
Politikk og utvalg	2 827 236
Marker skole	37 220 972
Familie og helse	20 286 701
Grimsby barnehage	5 220 716
Private barnehager	12 600 000
Omsorg	58 210 774
Bibliotek, kultur og fritid	4 004 272
Forvaltning, drift og vedlikehold	17 885 378
Plan og miljø	2 378 913
Nav	4 417 129
Næringsutvikling	1 062 149
Stab og støtte/ fellesutgifter	25 544 967
Religiøse formål	3 669 000
Sum	195 328 207

Rammene som er gitt virksomhetene bør være reelle. Noen av virksomhetene har fått økt sine rammer fra 2016, det er Omsorg, Nav og stab og støtte/fellesutgifter. De andre virksomhetene har fått redusert sine rammer.

Siden et av kravene i kommuneloven er at årsbudsjettet skal være realistisk, er det fortsatt viktig å videreføre det i budsjett- og økonomiplanperioden 2017-2020.

Investeringsbudsjett 2017 med økonomiplan 2017-2020

Utgifter som klassifiseres som investeringer skal bokføres i investeringsregnskapet og aktiveres i balansen som anleggsmidler. Investeringsutgifter er:

- a) Anskaffelse av eiendeler som er bestemt til varig eie eller bruk, og som er av vesentlig verdi.
- b) Påkostning på eksisterende varige driftsmidler, som er av varig og vesentlig verdi.

Med varig eie eller bruk sier GKRS Regnskapsstandard at varig eie er satt til økonomisk levetid på minst 3 år, mens vesentlighetskriteriet er satt til minst kr 100.000. Disse kriteriene er uavhengig av kommunestørrelse, selv om man kan tenke seg at vurderingen kunne bli forskjellig i store og små kommuner.

Som påkostning regnes utgifter som øker anleggsmiddelets bruksverdi, i motsetning til vedlikehold som skal opprettholde en standard på et nivå den var opprinnelig. Det regnes som påkostning når et anleggsmiddel utvikles for å møte nye krav fra brukere eller fra offentlige myndigheter. Tiltak som fører eksempelvis en bygning til en annen stand eller bedre standard enn den har tidligere, regnes som påkostning. Med standard foreslås anleggsmidlets relative standard. Det vil si at tiltak som holdet et anleggsmiddel innenfor samme standard kan innebære at anleggsmidlet får en teknisk høyere kvalitet som følge av kvalitetsutviklingen over tid, uten at økningen i kvalitet tilsier at utgiften skal klassifiseres som påkostning.

Det regnes også som påkostning når det investeres i tiltak som utvikler potensialet i et anleggsmiddel. Dette kan være tiltak som endrer anleggsmidlets funksjoner, arealbruk eller standard, samt arbeider som utføres for å heve attraktivitet og/eller verdi. Vurderingen gjøres på tiltaksnivå. Tiltak som fører anleggsmidlet til en annen standard eller verdi, er også påkostning

Det er ellers viktig å understreke at påkostningen må være vesentlig, det vil si at utgiften må være på minimum 100.000 kroner. I tillegg må påkostningen være varig, det vil si en økonomisk levetid på minst tre år. Anleggsmidlet som sådan, etter påkostningen, må også ha en gjenværende levetid på minst tre år. Dette er altså de generelle kravene til en investering som sådan.

Nedenfor følger en total oversikt over alle foreslåtte investering i budsjett 2017 og økonomiplanperioden 2017-2020:

Investering	Finansiering Lån/fond/gaver	2017	2018	2019	2020
		Beløp u/mva	Beløp u/mva	Beløp u/mva	Beløp u/mva
Sanering kloakk	Lån	3 000 000	3 000 000	3 000 000	3 000 000
Enøk kommunale bygg	Lån	3 000 000	2 000 000	2 000 000	2 000 000
Ekstraordinært vedlikehold Ørjetun	Lån	300 000			
Maskinpark teknisk	Lån	400 000			
Bil oppmåling	Lån	150 000			
Ørje torg	Lån	500 000	500 000		
Friområder	Lån	150 000			
Sletta industriområde	Lån	1 500 000			
Krogstadfeltet	Lån	2 500 000	2 500 000		
IKT utstyr Marker skole	Lån	300 000	300 000	300 000	300 000
Inventar Marker skole	Lån	500 000	300 000	300 000	300 000
Utstyr Grimsby b.hage	Lån	130 000			
Ny barnehage	Lån		47 100 000		
Inventar og utstyr MBSS	Lån	650 000	200 000	200 000	200 000
Omsorgsteknologi	Lån	100 000	200 000	100 000	100 000
Programvare	Lån	300 000	300 000	200 000	200 000
IKT investeringer generelt	Lån	1 100 000	600 000	600 000	600 000
Inventar Marker rådhus	Lån	500 000			
Nytt varmelegg Rødenes kirke	Lån	510 000			
Restaurering av døpefont i Rødenes kirke	Lån	130 000			
Etablering av minnelunder	Lån	150 000			
Ny gravemaskin gravplasser 2018	Lån		370 000		
Nytt varmelegg i Ørje kirke	Lån			700 000	
Nytt varmelegg i Klund kirke	Lån				500 000
Totalsum		15 870 000	57 370 000	7 400 000	7 200 000

I budsjettforslaget for 2017 har rådmann forutsatt låneopptak på samlet kr 15.870.000. I tillegg til dette kommer kr 2 000 000 som lån til videreutlån fra Husbanken. Budsjetterte ordinære avdrag er kr 5 900 000. Minste avdrag etter vekting er kr 5 112 072. Det vil si at det forutsettes mer i betalte avdrag enn det som kreves etter vekting – se vedlagte note til obligatorisk budsjettskjema 1 A for nærmere utregning.

Videre utover i planperioden forutsettes låneopptak slik (eksklusive lån til videreutlån):

2018 kr 57 370 000
 2019 kr 7 400 000
 2020 kr 7 200 000

For låneopptak i økonomiplanperioden er det tatt utgangspunkt i 30 års avdragstid. I beregningen av rentekostnader på lån er det lagt inn forutsetninger om følgende rente på lånene uten rentebindinger:

2017 1,61%
 2018 1,61%
 2019 1,61%
 2020 1,61%

Hvis renten øker med 1 % i 2017 på lån opptatt i 2017 vil rentekostnaden øke med kr 575 000, hvis renten øker med 2 % på lån opptatt i 2017 vil rentekostnaden øke med kr 1 150 000.

Hvis renten øker med 1 % på lån opptatt i 2018 vil rentekostnaden øke med kr 1 458 000, med 2 % økning vil kostnaden øke med kr 2 916 000.

Tabellen nedenfor viser utviklingen i lånegjeld i budsjett og økonomiplanperioden:

	2016	2017	2018	2019	2020
Gjeld pr 01.01		17 750 000	27 720 000	77 190 000	75 990 000
Opptak av lån		15 870 000	57 370 000	7 400 000	7 200 000
Avdrag		-5 900 000	-7 900 000	-8 600 000	-8 800 000
Ny lånegjeld	17 750 000	27 720 000	77 190 000	75 990 000	74 390 000

7. Virksomhetenes budsjettkommentarer

Budsjett 2017 med økonomiplan 2017-2020 for Marker skole

Virksomhetsleder: Mona Søbyskogen

Virksomhetens budsjettområder (ansvar)

2060 Grunnskole
2070 SFO

Virksomhetens oppgaver

Overordnet mål for virksomheten:

Marker skole skal sikre alle elever Læring, Trygghet og Trivsel.

Virksomhetens hovedoppgaver:

Sikre alle elever en systematisk og planmessig opplæring i et godt læringsmiljø med fokus på grunnleggende ferdigheter i lesing, skriving, regning, IKT og engelsk. Sikre en lærende organisasjon der refleksjon rundt praksis og verdier er sentralt i medarbeidernes hverdag.

Virksomhetens ressurser

Område	Regnskap 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020
Lønn	40 088	41 239	38 334	37 934	37 434	36 934
Driftsutgifter	8 916	7 526	7 815	7 696	7 696	7 562
Bruttoramme	49 039	48 765	46 149	45 630	45 130	44 497
Driftsinntekter	-11 071	-10 344	-8 929	-8 909	-8 909	-8 776
Nettoramme	37 968	38 421	37 221	36 721	36 221	35 721
Antall ansatte		73	71	70	70	69
Antall årsverk		60,7	59	58,5	58	57,5

Virksomhetens sentrale utfordringer og politiske føringer

Opplæringsloven, læreplanverket Kunnskapsløftet og andre sentrale meldinger legger føringer for skolens arbeid. Vi har et gjennomarbeidet verdigrunnlag og elevsyn, samt en utviklingsplan for perioden 2016-2018, tuftet på disse føringene.

Delingsressurser/voksenteitet: Det er i 2016 gitt øremerkede midler til tidlig innsats på småskoletrinnet. Føringen videreføres i årets statsbudsjett. Styrkingstimer vil prioriteres til dette.

Dagens tilbud i valgfag og tilvalgsfag til elevene på ungdomstrinnet tar en stor del av delingsressurs på ungdomstrinnet. Videre vil spesialundervisning måtte prioriteres før deling/styrking i ordinær undervisning.

Sentrale føringer for arbeid med elevenes psykososiale læringsmiljø: Skolens sosiale læreplan er et viktig retningsgivende styringsdokument. Samarbeidet mellom skolens ledelse, sosial-pedagogisk team og andre kunne med fordel vært styrket med andre kompetanseområder.

Virksomhetens planlagte utviklingsarbeid 2017

I tråd med skolens utviklingsplan vil vi opprettholde satsningen på læringsmiljø og den påbegynte satsningen på vurdering gjennom deltakelse i Utdanningsdirektoratets Vurdering for Læring (2017-2018).

Skolen iverksetter programmet «Skolen som samfunnsbygger» i regi av MOT våren 2017. Dette er en treårsavtale med mål om videreføring. Skolen som samfunnsbygger er et tiltak i arbeidet med et godt psykososialt læringsmiljø og et trygt og godt oppvekstmiljø i Marker.

Prioriterte tiltak i perioden

- Opprettholde utviklingsprosjekter: «Vurdering For Læring» i samarbeid med Utdanningsdirektoratet og «Skolen som samfunnsbygger» i samarbeid med MOT Norge.
- Sikre alle elever et godt læringsmiljø og et varmt og trygt oppvekstmiljø. Fokus på arbeid med sosial læreplan. Sikre at alle medarbeidere er forpliktet av skolens grunnleggende verdier og elevsyn
- Utviklingsarbeid i personalgruppen for å styrke oss som lærende organisasjon med tilfredse medarbeidere.
- Utnytte våre ressurser og medarbeidere optimalt til det beste for elevene.

Prioriterte driftstiltak ved endret økonomisk ramme

Økt ramme	Redusert ramme
<ul style="list-style-type: none"> • Opprettholde lærertetthet. • Styrke voksentettheten • Videreføre ansettelsesforhold for miljøarbeidere og vernepleier • Oppdatere læreverk • Oppdatere utstyr til kroppsøving og musikkrom • Styrke REALITY-arenaen 	<ul style="list-style-type: none"> • Nedbemanning • Fjerne delingsressurs fra ikke lovpålagt undervisning • Fjerne oppgaver som ligger «oppå» ordinær undervisning

Virksomhetens arbeidsmål 2017 (målkort)

Fokusområder	Måleindikator	Metode	2014	2015	Mål 2017
Tjenestekvalitet (brukere)	God tjenestekvalitet med fornøyde brukere				
	Trivsel (elevundersøkelsen)	BU	4,4	4,6	5
	Mobbing (elevundersøkelsen)		1,5	1,6	0
	Vurdering for læring (elevunders.)	BU	3,5	4,0	5
	Trivsel/trygghet (foreldreunders.)	BU			5
	Vurdering for læring (foreldreunders.)	BU			5
	Lesing som grunnleggende ferdighet: Kartlegging 3.trinn	Kartlegg.			> 15 % under kr.gr
	Nasjonale prøver 5.trinn	NP	33%	31%	>15 % på nivå 1
	Nasjonale prøver 8.trinn	NP	29,4%	35,6%	>15 % på nivå 1 og 2
	Grunnskolepoeng	Skolep	41,6	41,1	>35
Andel elever som gjennomfører vgs	Skolep			100 %	
Organisasjons- kvalitet (medarbeidere)	Tilfredse, stolte og friske medarbeidere				
	Medarbeidertilfredshet	MU			
	Lærende organisasjon	MU			
	Pedagogisk ledelse, tett på	MU			
	Kompetanseheving, deltakelse i Komp. For kvalitet	Telling			6 delt
	Nærvær	DK			95%
	Andel medarbeidere som har hatt medarbeidersamtale	DK			100 %
Økonomi	God ressursstyring som sikrer økonomisk handlingsfrihet				
	Avvik mot budsjett	DK			< 1,5%
	Effektiv ressursbruk, KOSTRA	DK			Lavere
Samfunn	Attraktiv kommune for bosetting og etablering				
	MOT Gjennomføre alle besøk og leksjoner Desemberundersøkelsen elever og lærere	Telling Unders			100 % Snittskår 8-10
	Deltakelse i Ungt entrepenørskaps programmer	Telling			Gjennomf øre alle program

Budsjett 2017 med økonomiplan 2017-2020 for

Grimsby barnehage

Virksomhetsleder: Tove Skubberud Wang

Virksomhetens budsjettområder (ansvar)

2300 – Grimsby barnehage

Virksomhetens oppgaver

I 2016 har Grimsby språk som hovedtema, og i tillegg er omsorg, lek og læring viktige biter i en barnehagehverdag. Sosialiseringsprosessen starter i barnehagealder, og her må ansatte legge til rette for gode læringsarenaer.

Barnehagens hovedoppgaver er å skape en trygg ramme rundt hvert enkeltbarn og tilrettelegge for et godt læringsmiljø. Lek er en meget viktig del av barnas liv, og barn lærer mye av barn gjennom god lek.

Grimsby barnehage har 65 plasser, og i november 2016 er det 33 barn i virksomheten. Vi er tilbake til to avdelinger, og det er 17 barn over 3 år og 16 barn under 3 år. Avdelingene deler seg ofte i mindre grupper og de bruker hele huset. Den årlige utfordringen er å bemanne huset ettersom antall barn varierer.

Visjon: Med stjerner i øya og skrubbsår på knea

Virksomhetens ressurser

Område	Regnskap 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020
Lønn	6 050	6 193	5 863	6 115	6 115	6 115
Driftsutgifter	413	477	551	549	549	549
Brutoramme	6 463	6 670	6 414	6 664	6 664	6 664
Driftsinntekter	-1 807	-1 310	-1 193	-1 193	-1 193	-1 193
Nettoramme	4 656	5 360	5 221	5 471	5 471	5 471
Antall ansatte	11	10	10	13	13	13
Antall årsverk	11	10	10	13	13	13

Virksomhetens sentrale utfordringer og politiske føringer

Samfunnsmandatet i barnehageloven legger følgende føringer for driften:

Barnehagen skal være en pedagogisk virksomhet som gir enkeltbarnet mulighet for å utfolde seg og utvikle seg i sitt eget tempo. Leken er sentral, og den er blant annet med på å utvikle språk, sosiale ferdigheter, utvide interesseområder, få oppleve å delta i et demokrati, få være nysgjerrige, vitebegjærlige og kreative. De ansatte skal legge til rette for medvirkning og barna skal ha mulighet til å påvirke og vurdere barnehagedagen.

Barnehagen er en viktig utdanningsarena, og det skal være tilpassede oppgaver og utfordringer for

det enkelte barn.

Høring til ny rammeplan ligger ute, og skal tre i kraft fra august 2017.

Virksomhetens planlagte utviklingsarbeid 2017

Virksomheten vil også i 2017 å ha *språk* som fokusområde. Barnehagen skal være med på «Lederopplæring for pedagogiske ledere» og «IKT satsing i barnehagen». Begge er arrangert av Innertier'n og Smaalenene nettverk.

I målkortet finnes mål som beskriver hvor mange pedagoger og hvor mange fagarbeidere det bør være i virksomheten. Dette kan variere utover i året, og målingen blir derfor tatt i desember hvert år (BASIL).

I november 2016 skal det foretas en foreldreundersøkelse som er utgitt av Utdanningsdirektoratet. Denne kjøres for første gang i 2016, og det skal være mulig å melde på barnehager på dette årlig. Virksomheten velger å være med på denne for å få kontinuitet og indikatorer i forhold til utviklingsarbeidet.

Prioriterte tiltak i perioden

- Oppfylle varslet bemanningsnorm som innen 2020 krever at det skal være 50 % barnehagelærere i en barnehage.
- Fortsette å jobbe med Språkløyper – Nasjonal strategi for språk, lesing og skriving 2016–2019

Prioriterte driftstiltak ved endret økonomisk ramme

Økt ramme	Redusert ramme
<ul style="list-style-type: none"> • Større voksentetthet • Flere barnehagelærere 	<ul style="list-style-type: none"> • Redusert innkjøp av leker og utstyr. • Redusere barnehagens bussbruk. • Ikke ta inn barn etter hovedinntak

Virksomhetens arbeidsmål 2017 (målkort)

Fokusområder	Måleindikator	Metode	2014	2015	Mål 2017
Tjenestekvalitet (brukere)	God tjenestekvalitet med fornøyde brukere				
	Barn og ansatte skal ha god relasjon	BU			4/6
	Brukere får tilstrekkelig informasjon	BU			4/6
	Helhetsvurdering	BU			4/6
	Barnehagelærere innenfor normen	BASIL	4/4	4/4	4/4
	Andel pedagogiske medarbeidere med fagbrev	BASIL	2/6	3/6	4/5
	Gi alle barn godt grunnlag i språk – deltagelse i Språkløyper	DK			100 %
Organisasjons- kvalitet (medarbeidere)	Tilfredse, stolte og friske medarbeidere				
	Medarbeidertilfredshet	MU		4.4	4.6/6
	Samarbeid og trivsel med kollegaer	MU		5.3	5.5/6
	Helhetsvurdering	MU		4.4	4.6/6
	Nærvær	DK	93,9 %	92,8 %	95 %
	Andel medarbeidere som har hatt medarbeidersamtale	DK	100 %	60 %	100 %
Økonomi	God ressursstyring som sikrer økonomisk handlingsfrihet				
	Avvik mot budsjett	DK	- 0,2	- 0,5	0 kr.
	Effektiv ressursbruk, KOSTRA	DK			Lavere

Budsjett 2017 med økonomiplan 2017-2020 for

Familie og helse

Virksomhetsleder: Bjørg Olsson

Virksomhetens budsjettområder (ansvar)

3000	Administrasjon familie og helse
3100	Helsestasjon/jordmor
3200	Fastlegekontor
3220	Krisesenter
3300	Tiltak psykisk helse og rus
3400	Kommunefysioterapi/ergoterapitjeneste
3410	Fysioterapi/institutt
3600	Barneverntjeneste

Virksomhetens oppgaver

Hovedoppgavene er å gi innbyggerne et individuelt tilpasset tjenestetilbud med utgangspunkt i ulike lovverk og kommunens plandokumenter. Tidlig innsats, forebyggende arbeid og folkehelseperspektiv skal være i fokus.

Helsestasjon og jordmor skal gjennom tidlig intervensjon avdekke behov for styrket innsats hos gravide og nyfødte. Psykisk helse og rus har mange brukere med behov i alle aldre, og det er viktig å avdekke behov tidlig. Fysikalsk institutt og kommunefysioterapi/ergoterapitjenesten benytter felles prioriteringskriterier og har stor pågang med ventelister på instituttet. Gjennom hverdagsrehabilitering for hjemmeboende personer vil det kunne forebygges for økte behov. Sentrumsgården legekontor tilligger virksomheten med ansvar for budsjett og drift av kontorer og helsesekretærer. Barnevern-tjenesten er en tjeneste hvor det jevnlig kommer inn nye meldinger som blir vurdert og enten iverksatt tiltak eller saken henlegges. De har nå en mulighet til å jobbe mer forebyggende, og vil på lik linje med helsesøster og psykisk helsearbeider barn/unge være tilgjengelig faste dager på skolen. Lett tilgjengelige tjenester for både barn/unge og samarbeidsparter, gir en bedre mulighet for tidlig innsats.

Virksomhetens ressurser

Område	Regnskap 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020
Lønn	16 190	17 536	17 385	17 385	17 385	17 385
Driftsutgifter	12 247	7 490	8 263	8 263	8 263	8 263
Bruttoramme	28 437	25 026	25 648	25 648	25 648	25 648
Driftsinntekter	-7 326	-4 764	-5 361	-5 361	-5 361	-5 361
Nettoramme	21 111	20 262	20 287	20 287	20 287	20 287
Antall ansatte	30	30	31	31	31	31
Antall årsverk	19,57	19,57	20,22			

Virksomhetens sentrale utfordringer og politiske føringer

Gjennom statlige politiske føringer er i flere år kommunens frie inntekter økt for å styrke blant annet skolehelsetjenesten. Inntektene til det formålet økes ytterligere for 2017. Opptrappingsplan for rusområdet er en politisk føring det må tas hensyn til. Det følger statlige opptrappingsmidler med dette.

Samhandlingsreformen krever kommunale akutte døgnplasser også innenfor psykisk helse og rus fra 01.01.2017

Marker kommune skiller seg ut sammenlignet med de fleste kommuner på at vi har et kommunalt driftet fastlegekontor. Dette har vært et behov for å kunne trekke til seg kvalifiserte fastleger, slik vi har i dag. Det må være viktig å opprettholde et stabilt fastlegetilbud til innbyggerne. Det vil antagelig også i 2017 bli gitt økt overføring til rusarbeid fra Fylkesmannen. Det er allerede lagt inn økning i stilling fra 2016 på 65% som skal ha enda mer fokus på forebygging, oppsøkende arbeid og tidlig innsats.

Virksomhetens planlagte utviklingsarbeid 2017

- Videreutvikle tverrfaglig arbeid med fokus på tidlig innsats for alle aldre
- Videreføre en styrking av jordmortjenesten til 30% stilling ved omfordeling fra helsesekretær
- Hverdagsrehabilitering er igangsatt og det forventes en implementering og utvikling i 2017 gjennom et samarbeid mellom fysio-/ergoterapeuter og omsorg
- Barneverntjenesten vil uavhengig av kommunereform, samarbeide med kommunene i I.Ø. om å utvikle tjenesten, slik at den blir faglig og ressursmessig enda sterkere
- Implementering av Markermodellen for tverrfaglig, tidlig intervensjon og samarbeid med foreldre i 2017.

Prioriterte tiltak i perioden

- Tidlig innsats, forebyggende arbeid og folkehelseperspektiv i alle avdelinger
- Ruskonsulentstilling
- Styrking av jordmorstilling
- Hverdagsrehabilitering
- Alarmsystem barneverntjenesten
- Merutgifter interkommunal barnevernvakt

Prioriterte driftstiltak ved endret økonomisk ramme

Økt ramme	Redusert ramme
<ul style="list-style-type: none"> • 40% helsesøsterstilling • 40% fysio/ergoterapeutstilling • Leieutgifter nye kontorer til psykisk helse/rus • Elektronisk arkiv barneverntjenesten 	<ul style="list-style-type: none"> • Redusere utgifter til fastlegekontor • Omorganisere virksomheten

Virksomhetens arbeidsmål 2017 (målkort)

Fokusområder	Måleindikator	Metode	2014	2015	Mål 2017
Tjenestekvalitet (brukere)	God tjenestekvalitet med fornøyde brukere				
	Respektfull behandling	BU			5
	Opplevelse av god service	BU			5
	Ventetid for akutte behov til legekontor	Timebok/ bruk av legevakt			24 timer
	Avsluttede undersøkelser innen fristen i barnevern	Rapportering Fylkesmannen	76%	78%	80%
	Igang satt kartlegging av behov for tjeneste for søkere til psykisk helse/rus innen 1 måned.	Statistikk gjennom programvare			100%
	Dekningsgrad av vaksinerte barn 9 år	Sysvak		100%	100%
	Dekningsgrad av hjemmebesøk av jordmor	Statistikk			100%
	Implementert hverdagsrehabilitering	MU			Ja
Organisasjonskvalitet (medarbeidere)	Tilfredse, stolte og friske medarbeidere				
	Medarbeidertilfredshet	MU			
	Stolthet over egen arbeidsplass	MU			
	Nærvær	DK	90%	91%	95 %
	Andel medarbeidere som har hatt medarbeidersamtale	DK	100%	90%	100 %
Økonomi	God ressursstyring som sikrer økonomisk handlingsfrihet				
	Avvik mot budsjett	DK			< 1,5%
	Effektiv ressursbruk, KOSTRA	DK			Lavere

Budsjett 2017 med økonomiplan 2017-2020 for

NAV

Virksomhetsleder: Marianne Hermanseter

Virksomhetens budsjettområder (ansvar)

3810 NAV
3830 Flyktningetjenesten

Virksomhetens oppgaver

- Økonomisk sosialhjelp
- Kvalifiseringsprogram
- Gjeldsrådgivning
- Bostøtte
- Bosette flyktninger
- Introduksjonsprogram

Virksomhetens ressurser

Område	Regnskap 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020
Lønn	3 147	3 130	5 339	5 339	5 339	5 339
Driftsutgifter	4 282	4 558	4 075	4 075	4 075	4 075
Bruttoramme	7 429	7 688	9 414	9 414	9 414	9 418
Driftsinntekter	-4 302	-3 511	-4 997	-4 997	-4 997	-4 997
Nettoramme	3 127	4 177	4 417	4 417	4 417	4 417
Antall ansatte	4	3	4	4	4	4
Antall årsverk	2,3	2,3	2,7	2,7	2,7	2,7

Virksomhetens sentrale utfordringer og politiske føringer

Innføring av aktivitetsplikt for sosialhjelpsmottakere vil kreve tettere oppfølging av brukerne. Det vil også utfordre oss på å finne egnet aktivitet.

Virksomhetens planlagte utviklingsarbeid 2017

Vi ser et behov for å øke bemanningen for å kunne følge opp brukerne tettere. Antall flyktninger har økt de siste årene og disse vil kreve mer oppfølging etter at de er ferdig med introduksjonsprogrammet (etter 2 år). Aktivitetskravet for sosialhjelpsmottakere vil også kreve tettere oppfølging av brukerne.

Ved å øke bemanningen vil vi kunne følge opp våre brukere enda tettere, og erfaring viser at dette vil kunne medføre reduserte utbetalinger av økonomisk sosialhjelp. 40 % økt bemanning er synliggjort i oversikten over virksomhetens ressurser.

Vi ser at vi de siste årene har hatt et overskudd på integreringstilskuddet. Altså at inntektene fra tilskuddet fra IMDI har vært større enn de utgiftene vi har hatt til flyktningene. Dersom denne

situasjonen skulle gjenta seg i 2017, og i årene framover i økonomiplanperioden, ber vi om at ev. overskudd settes av på eget fond. Etter 5 år opphører integreringstilskuddet, og dersom flyktningene ikke er selvforsørget på dette tidspunktet, vil eneste inntektskilde være økonomisk sosialhjelp. Erfaringer, generelt, viser at brukere med ikke-vestlig bakgrunn har større utfordringer med å komme inn på det ordinære arbeidsmarkedet enn andre. I tillegg vet vi at arbeidsmarkedet lokalt er trangt. Det er derfor en viss risiko for at ikke alle våre flyktninger har kommet ut i ordinær jobb etter fem år. Dersom en slik situasjon skulle oppstå, ville mulighetene for å dekke økte utgifter til sosialhjelp fra øremerket fond være ønskelig.

Prioriterte tiltak i perioden

- Øke bemanningen for å møte kravene til tettere oppfølging av brukerne (flere flyktninger og aktivitetskrav for mottakere av økonomisk sosialhjelp)

Prioriterte driftstiltak ved endret økonomisk ramme

Økt ramme	Redusert ramme
<ul style="list-style-type: none"> • Øke bemanningen 	<ul style="list-style-type: none"> • Redusere bemanningen

Virksomhetens arbeidsmål 2017 (målkort)

Fokusområder	Måleindikator	Metode	2014	2015	Mål 2017
Tjenestekvalitet (brukere)	God tjenestekvalitet med fornøyde brukere				
	Møte brukeren med respekt	BU	5,5	5,4	5,4/6
	Gi den informasjonen som bruker har behov for	BU	5,0	4,9	5,0/6
	Finne gode løsninger sammen med bruker	BU	5,6	5,5	5,5/6
	Få brukeren til å se nye muligheter	BU	4,6	5,2	5,0/6
	Gj.snittlig stønadslengde på sosialhjelp for ungdom	KOSTRA	3,5	3,6	< 3,5 mnd.
	Andel med sosialhjelp som hovedinntektskilde	KOSTRA	35,2 %	52,4%	< 35 %
	Andel sosialhjelpsmottakere av innbyggerne	KOSTRA	3,4 %	2,9 %	< 3 %
Organisasjonskvalitet (medarbeidere)	Tilfredse, stolte og friske medarbeidere				
	«Jeg vet hva som forventes av meg i jobben»	MU	5,0	5,0	5,0/5
	«Jeg får hyppig ros og anerkjennelse for min innsats»	MU	4,7	4,9	4,9/5
	«Vi legger stor vekt på å lære av hverandre»	MU	5,0	4,9	4,9/5
	«Hos oss er sikkerheten ivaretatt»	MU	4,0	4,9	4,9/5
	Nærvær	DK	92,4%	95,2%	96 %
	Andel medarbeidere som har hatt medarbeidersamtale	DK	100%	100%	100 %
Økonomi	God ressursstyring som sikrer økonomisk handlingsfrihet				
	Avvik mot budsjett	DK	-142	-999	0 kr.
	Effektiv ressursbruk, KOSTRA	DK			Lavere

Budsjett 2017 med økonomiplan 2017-2020 for Omsorg

Virksomhetsleder: Morten Aalborg

Virksomhetens budsjettområder (ansvar)

4300	Psykisk utviklingshemmede	4720	BPA
4700	Administrasjon	4730	Hjemmehjelp
4710	Bogruppe 1-2 Somatisk	4740	Dagavdeling
4711	Bogruppe 3-4 Demens	4750	Kjøkken
4712	Nattevakter	4760	Kantine
4713	Hjemmetjenesten	4770	Støttekontakt
4714	Bogruppe 5 Korttid/rehab	4771	Omsorgslønn
4715	Flexiturnus	4772	Avlastning

Virksomhetens oppgaver

Tilby kommunens innbyggere trygge og gode pleie- og omsorgstjenester i tråd med lovverket. Ta godt vare på ansatte og være en attraktiv arbeidsgiver.

Virksomhetens ressurser

Område	Regnskap 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020
Lønn	58 229	58 099	58 368	59 022	59 719	59 719
Driftsutgifter	11 266	13 984	12 681	13 508	15 733	15 733
Bruttoramme	69 495	72 083	71 049	72 530	75 452	75 452
Driftsinntekter	-15 514	-14 222	-12 838	-13 469	-15 541	-14 691
Nettoramme	53 981	57 861	58 211	59 061	59 911	60 761
Antall ansatte						
Antall årsverk	92,14	94,18	96,18			

Virksomhetens sentrale utfordringer og politiske føringer

MBSS

Virksomheten har både før og etter sommeren opplevd at pleietyngden og presset på korttidsplasser har økt betydelig. I tillegg behandler vi stadig mer kompliserte pasienter ved MBSS, og i hjemmet.

Dagens pressede situasjon gjør at virksomheten må leie inn ekstra personell hver helg på institusjonen.

I tillegg utfordrer kompleksiteten rundt pasientene bemanningen ytterligere. I løpet av 2017 vil virksomheten trolig måtte gjøre oppbemanningen i helgene permanent.

Virksomheten har målsetninger om å legge til rette for at flest mulig får anledning til å bo lengst mulig i eget hjem. Hjemmebaserte tjenester vil derfor være den tjenesten innenfor pleie og omsorg som i størst grad vil møte den økende andel av pleie og omsorgstrengende. Dette vil kreve styrking av bemanningen og kompetanseheving. Kompetanseløftet 2020 er i statsbudsjettet for 2017 særlig trukket frem som satsningsområdet, og det er også avsatt midler til formålet.

I statsbudsjettet for 2017 er det også avsatt 100 mkr i økte frie inntekter til kommunene for blant annet å styrke tiltak som hverdagsrehabilitering. Marker kommune viser i 2016 at satsningen følges opp.

Belastningen avdelingslederne opplever daglig er godt dokumentert. Arbeidstilsynet, Telemarksforskning og Bedriftshelsetjenesten har kommentert dette i sine rapporter siden 2013. Avdelingsleder for institusjonen har ansvar for 33 årsverk, noe som tilsvarer over 70 ansatte. Avdelingsleder for hjemmetjenesten, rehabiliteringsavdelingen, dagsenter, kjøkken og hjemmehjelpere har ansvar for ca. 27 årsverk og må forholde seg til anslagsvis 130-150 pasienter og deres pårørende. Tilgjengelig forskning tilsier at optimal størrelse for en avdelingsleder ligge et sted mellom 15 og 25 årsverk, avhengig av kompleksiteten. Marker kommune har lenge beveget seg i grenseland på hva som er forsvarlig belastning for en person å ha ansvar for. Dette påvirker de ansattes opplevde støtte/tilstedeværelse hos leder, og pasienter/ pårørende sine opplevde erfaringer med MBSS. Denne store belastningen har også direkte negativ påvirkning på pasientsikkerheten, internkontroll, prosedyrer og HMS.

Virksomhetsleder har hatt, og har fortsatt, et prioritert mål om å heve kompetansen innen fagfeltet saksbehandling og øke ressursinnsatsen med å fatte enkeltvedtak. Marker kommune er avhengig av å ha gode rutiner rundt behandling av «søknader om tjenester» og god styring av ansvarsgrupper. Denne delen av pleie og omsorgstjenesten er også helt sentral for å kunne styre pasientene til lavest mulig omsorgsnivå – BEON. (Beste Effektive Omsorgs Nivå) Virksomhetsleder ser også at etterspørselen etter saksbehandlerkompetanse øker i takt med øket pasientgrunnlag.

Hjemmehjelp er en lovpålagt oppgave som drives i dag helt marginalt. Antall vedtak har økt det siste året uten at ressursinnsatsen har blitt økt tilsvarende. Dette har latt seg løse ved at timetallet på eksisterende vedtak er redusert tilsvarende økningen.

Virksomheten har utstrakt bruk av korte vakter, noe som er meget ugunstig sett opp mot ufrivillig deltidsproblematikk. Ufrivillig deltid har flere samfunnsøkonomiske utfordringer. For Marker kommune innebærer denne praksisen at vi fremstår som veldig lite attraktive. For en ordinær turnusarbeider i Marker kommune er det per d.d. ikke mulig å komme opp i 100 % stilling.

Den mest brukte vaktlengden for en hjelpepleier er 6 timer. Dersom Marker kommune ønsker at alle ansatte innen pleie og omsorg skal ha 7,5 timers arbeidsdag, må det avsettes midler tilsvarende minst 3 årsverk. Virksomhetsleder anbefaler en gradvis opptrapping av vaktlengdene i økonomiplanperioden.

En stor økonomisk utfordring i fireårsperioden vil bli å redusere og til slutt avvikle utleie av plasser ved MBSS. Marker kommune vil få behov for å benytte seg av alle sengene ved korttidsavdelingen selv.

Resultatet blir tapte inntekter på over 3,2 mkr, i tillegg vil korttidsavdelingen få behov for å øke bemanningen. Virksomhetsleder legger opp til en styrt avvikling av utleieplassene over de neste fire årene.

Kostnader til Helsehuset i perioden er usikre. Styret ønsker en ny finansieringsløsning fra 2017. Rammefinansiering betyr økte utgifter på ca. 0,5 mkr i 2017.

Avdeling for utviklingshemmede

I løpet av 2-6 år kan det bli behov for å øke antallet plasser med heldøgns bemanning. Det er knyttet usikkerhet til hvor stort behovet vil bli, og når det vil inntre. På et tidspunkt må Marker kommune ta standpunkt til om de ønsker å bygge opp et nytt botilbud, likt det som finnes på Lilleveien i dag, eller om omsorgsbehovet skal løses ved hjelp av personlige assistenter. Andre tjenestetilbud som ambulerende miljøarbeidertjeneste og lignende kan også vurderes. Dette vil rådmannen komme tilbake til senere.

Avdeling for utviklingshemmede driftes i dag godt og effektivt. Brukergruppen som bor ved Lilleveien er meget stabil og forutsigbar. Virksomhetsleder forventer derfor ingen store forandringer i dagens tilbud på Lilleveien og dagsenteret Tunet i økonomiplanperioden.

Oppsummering

Marker kommune sin demografiske utvikling i økonomiplanperioden tilsvarer en brutto utgiftsøkning på 5 % eller kr 3,1 mkr 2017-2020. (Kommunebarometeret/SSB) Virksomhetsleder anser det som helt nødvendig å øke rammen til virksomhet omsorg med 1 mkr i 2017, deretter 0,5 mkr årlig.

Virksomhetens planlagte utviklingsarbeid 2017

- Etablere et team som skal arbeide med hverdagsrehabilitering
- Se på muligheter for enten å styrke eller avlaste lederne for administrative oppgaver, alternativt å øke lederårsverkene.
- Igangsette arbeidet med å få på plass og implementere et elektronisk avvikssystem (intern kontroll)

Prioriterte tiltak i perioden

- Avvikle utleie til andre kommuner tilsvarende 3,2 mkr.
- Videreutvikle arbeidet med hverdagsrehabilitering
- Kompetansehevende kurs for hjelpepleierne og assistentene (blant annet Eldreomsorgens ABC, Demensomsorgens ABC og Tvang – helst ikke)
- Internkontroll
- Fortsatt prioritere kompetanseløft for sykepleierne i tråd med nye behov
- Økt satsing på omsorgsteknologi
- Starte arbeidet med å utrede behovet for flere plasser med heldøgns bemanning

Prioriterte driftstiltak ved endret økonomisk ramme

Økt ramme	Redusert ramme
<ul style="list-style-type: none"> • Øke helgebemanning 0,8 årsverk • Øke lederårsverk, 0,6 årsverk • Øke hjemmehjelperne med 1 årsverk i perioden • Øke saksbehandlingskapasitet, 0,8 årsverk • Øke vaktlengden med 0,5 årsverk årlig 	<ul style="list-style-type: none"> • Avvikle en avdeling

Virksomhetens arbeidsmål 2017 (målkort)

Fokusområder	Måleindikator	Metode	2014	2015	Mål 2017
Tjenestekvalitet (brukere)	God tjenestekvalitet med fornøyde brukere				
	Trivsel på avdeling (institusjon)	BU			5
	Beboer fornøyd med maten (institusjon)	BU			5
	Bruker fornøyd med hj.spl	BU			5
	Bruker fornøyd med praktisk bistand	BU			5
	Pårørende fornøyd med utviklingshemmede	BU			5
	Saksbehandling, ventetid Omsorgsboliger og sykehjemsplasser.	Venteliste			< 1 mnd
	Avvik legemiddelhåndtering	DK			≈0
	Vedtak i hj.spl og utviklingshemmede	Venteliste			À jour med alle vedtak
Organisasjons- kvalitet (medarbeidere)	Tilfredse, stolte og friske medarbeidere				
	Medarbeidertilfredshet	MU			4
	Nærvær	DK	87,3	86,5	90 %
	Andel medarbeidere som har hatt medarbeidersamtale	DK			100 %
	Heltid/deltid – frivillig/ufrivillig	MS			Oversikt over ufrivillig deltid
Økonomi	God ressursstyring som sikrer økonomisk handlingsfrihet				
	Avvik mot budsjett	DK			< 1,5%
	Variable lønnsarter, innkjøp mat og med.forbruk.	DK			Ihht. budsjett
	FRYD, effektivitet	Årlig kartlegging			>55 %

Budsjett 2017 med økonomiplan 2017-2020 for

Plan, miljø og teknikk

Virksomhetsleder: Ikke tilsatt

Virksomhetens budsjettområder (ansvar)

Fra 01.01.2017 er virksomhet Forvaltning, drift og vedlikehold og stabsfunksjon Plan og miljø sammenslått til en virksomhet.

Avdeling forvaltning, drift og vedlikehold

5101	Vannforsyning.	5123	Sentrumsgården.
5102	Avløp og rensing.	5124	Marker Bo og Servicesenter
5103	Renovasjon.	5125	Kommunale boliger.
5104	Brannvesen.	5126	Markerhallen.
5105	Feiervesen.	5130	Renhold rådhuset.
5110	Drift og vedlikehold.	5131	Renhold Grimsby barnehage.
5111	Felles maskinpark.	5132	Renhold Marker skole.
5113	Idrettsparken.	5133	Renhold sentrumsgården.
5114	Veier og gater.	5134	Renhold Marker Bo og Services.
5120	Rådhuset.	5135	Renhold kommunale boliger.
5121	Grimsby barnehage.	5136	Renhold Markerhallen.
5122	Marker skole.		

Avdeling plan og miljø

5200	Teknisk administrasjon	5210	Landbruk, miljø og næring
5201	Kart	5220	Skogeiendommer
5203	Oppmåling og byggesak	5231	Jakt og viltstell
5204	Spredt avløp	5232	Friområder

Virksomhetens oppgaver

Avdeling forvaltning, drift og vedlikehold

- Vaktmesteroppgaver ved samtlige kommunale bygg.
- Vedlikeholdsoppgaver ved samtlige kommunale utleieboliger.
- Innvendig vedlikehold av 44 boenheter.
- Utvendig vedlikehold av 29 boenheter.
- Produksjon av vann og rensing av avløp
- Vannverk med vanntårn og 1 trykkøkingsstasjon.
- Bommen renseanlegg samt ett mindre renseanlegg ved grensen
- Trykkavløpsanlegg Sletta og Anonby med 75 pumpestasjoner
- Drift og vedlikehold av alle veier, gater, plasser, grøntområder og idrettsanlegg sommer som vinter.
- Drift av Krone stadion på sommer.
- Ca 10 årsverk utfører alt renhold i samtlige kommunale bygg samt ansvar for utleie av Marker rådhus.

Avdeling plan og miljø

Avdeling plan og miljø har ansvaret for fagfeltene jordbruk, skogbruk, vilt, miljø, byggesak, spredt avløp, kartforvaltning, oppmåling/matrikkel og arealplanlegging, og er et interkommunalt samarbeid mellom Marker, Rømskog og Aremark. Fordelingen av kostnadene mellom kommunene er; Marker 50%, Aremark 35% og Rømskog 15%. Ansvarsområder er

- saksbehandling på de respektive områder
- forvaltning av en rekke statlige områder knyttet til jordbruk og skogbruk
- forvaltning av kommunenes skogeiendommer (Rømskog og Aremark)
- forvaltningen av det regionale miljøprogrammet, tiltaksstrategiene for SMIL- midlene (spesielle miljøtiltak i jordbruket) og NMSK- midlene (nærings- og miljøtiltak i skogbruket)
- førstelinjetjeneste for Innovasjon Norge
- drift av de statlige og kommunale friområdene
- viltforvaltning
- oppfølging og kontroll av spredt avløp

Virksomhetens ressurser

Område	Regnskap 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020
Lønn	21 371	19 015	17 706	17 180	17 080	16 980
Driftsutgifter	23 292	26 460	28 022	28 033	27 977	27 890
Bruttoramme	44 663	45 475	45 728	45 213	45 057	44 870
Driftsinntekter	-30 063	-26 984	-25 463	-25 498	-25 465	-25 378
Nettoramme	14 600	18 491	20 264	19 714	19 592	19 492
Antall ansatte	54	36	34	34	34	34
Antall årsverk	33,65	31,65	27,02	27,02	27,02	27,02

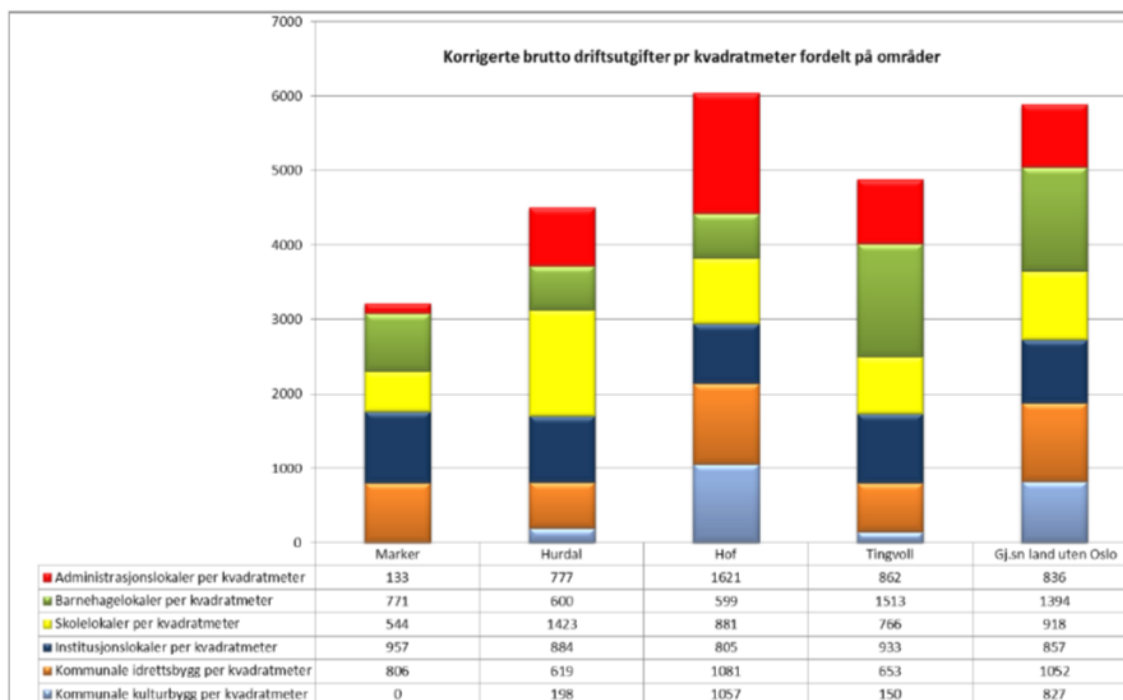
Virksomhetens sentrale utfordringer og politiske føringer

Pålegg med hensyn til ajourhold planregister og saksbehandlingsfrister

Kommunens VA-anlegg er av eldre dato og krever kontinuerlig oppdatering. Det er utarbeidet egen plan for sanering av avløp, og det bygges trykkavløp flere steder. Vannrensaneanlegget må oppgraderes betydelig i løpet av nær framtid, og kommunen må finne hensiktsmessige løsninger knyttet til reservevann.

Vi har en betydelig bygningsmasse med etterslep på vedlikehold. Utarbeidet vedlikeholdsplan viser et akkumulert behov for vedlikehold på nærmere 25 mill, og inkluderer da ikke vann og avløp og kommunale veier.

Oversikten viser at vi bruker langt mindre ressurser på eiendomsdrift enn sammenliknbare kommuner og KOSTRA-analysen viser at vi har redusert utgiftene til slik drift i perioden, der alle de andre har økt utgiftene.

Virksomhetens planlagte utviklingsarbeid 2017

- Ferdigstille arealdelen av kommuneplan i samsvar med nasjonale føringer og lokalpolitiske signaler, slik at vi legger til rette for økt innflytting og utbygging, men samtidig en god og langsiktig arealforvaltning
- Ferdigstille digitalt planregister
- Følge opp plan for sanering av kommunal avløpsanlegg
- Etablere rutiner for kontroll av spredt avløp for bolig, samt vedta forskrift for hytteavløp
- Legge til rette for faglig utvikling av medarbeiderne
- Fortsette satsingen på landbruksbasert næringsutvikling
- Tiltak for redusert sykefravær innen renhold
- Oppfølging av vedlikeholdsplan

Prioriterte tiltak i perioden

- Øke gebyrinntektene
- Redusere driftsbudsjett knyttet til «FDV»

Prioriterte driftstiltak ved endret økonomisk ramme

Økt ramme	Redusert ramme
<ul style="list-style-type: none"> • 0,5 stilling for hovedrengjøring MBSS • Lekeplasser i boligfelt • Folkehelseiltak: friområder og turstier • Økt kapasitet på oppmåling • Økt vedlikehold av kommunale bygg • Sentrumsutvikling 	<ul style="list-style-type: none"> • Redusere vedlikehold ytterligere • Redusere bemanning og materialinnkjøp •

Virksomhetens arbeidsmål 2017 (målkort)

Fokusområder	Måleindikator	Metode	2014	2015	Mål 2017	
Tjenestekvalitet (brukere)	God tjenestekvalitet med fornøyde brukere					
	Opplevd service	BU			4	
	Brukermedvirkning	BU			4	
	Faglig kvalitet – god tjenestekvalitet i alle ledd					
	Målt resultat Kommunebareometeret	DK				
	Miljø og ressurser			206	150	
	Vann, avløp og renovasjon			15	15	
Saker utført innen lovbestemt frist					100%	
Medarbeidere deltatt på fagsamling/ kurs					100%	
Organisasjons- kvalitet (medarbeidere)	Tilfredse, stolte og friske medarbeidere					
	Medarbeidertilfredshet	MU				
	FDV			4,9	5,0	
	Renhold			4,6	5,0	
	Plan og miljø			4,6	5,0	
	Stolthet over egen arbeidsplass	MU			4,8	5,0
	Renhold			4,9	5,0	
	Friske medarbeidere – godt arbeidsmiljø					
	Nærvær	DK				
	Renhold				90 %	
Øvrig bemanning				96 %		
Andel medarbeidere som har hatt medarbeidersamtale	DK				100 %	
Økonomi	God ressursstyring som sikrer økonomisk handlingsfrihet					
	Avvik mot budsjett	DK			< 1,5 %	
	Effektiv ressursbruk, KOSTRA K1	DK			Lavere	
Samfunn	Attraktiv kommune for bosetting og etablering					
	<i>Miljø og klima</i> antall tiltak i henhold til klimaplan antall miljøsertifiserte bedrifter enøk (energiforbruk) saneringsplan VA	Tiltak Bedrift			Ett pr år En pr år Min ett tiltak Ett prosjekt	
	<i>Livskvalitet og folkehelse</i> nærmiljøanlegg forebyggende folkehelseaktiviteter					
	<i>Ungdom i fokus</i> bruk av sommervikarer delaktighet i beslutninger og prosesser				Min 4	
	<i>Levende lokalsamfunn</i> sentrumsaktiviteter kulturarrangement inkludering (MOT)					
	<i>Befolkningsutvikling</i> innbyggertall antall nye boliger pr år profilering				+1,5% 12	
	<i>Verdiskaping</i> antall etableringer industriomter/lokaler øvrige aktiviteter					

Budsjett 2017 med økonomiplan 2017-2020 for

Kultur, fritid og bibliotek

Virksomhetsleder: Else Marit Svendsen

Virksomhetens budsjettområder

6300	Kulturadministrasjon
6301	Kulturvern, museer og kunst
6323	Kulturskole
6324	Ungdommens Kulturhus
6327	Bruktbutikk
6400	Bibliotek

Virksomhetens oppgaver

Kultur, fritid og bibliotek har en visjon om å arbeide for et inkluderende samfunn med bred deltagelse. Vi skal være en aktiv samarbeidspartner og pådriver for det lokale kulturlivet. Samtidig skal vi profilere og markedsføre Marker kommune utad. Virksomheten er opptatt av å være utadrettet, og å skape arenaer for sosialt samvær og samhandling. Vi ønsker å sette Marker på kartet som en god oppvekstkommune og et spennende sted å bosette seg.

Virksomhetens ressurser

Område	Regnskap 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020
Lønn	3 492	3 442	2 978	2 978	2 978	2 638
Driftsutgifter	2 066	1 889	1 940	1 926	1 926	1 916
Bruttoramme	5 558	5 331	4 918	4 904	4 904	4 554
Driftsinntekter	-1 313	-866	-913	-899	-899	-749
Nettoramme	4 245	4 464	4 004	4 004	4 004	3 804
Antall ansatte	11	12	10	10	10	9
Antall årsverk	5,0	6,3	5,2	5,2	5,2	4,3

Virksomhetens sentrale utfordringer og politiske føringer

Tidligere har tilskudd til frivilligsentraler ikke vært kommunal ramme, men vært søkt om hvert år. Fra 2017 skal det ikke søkes om tilskudd til frivilligsentraler og ett fast beløp legges i rammeoverføringen fra stat til kommune. For 2017 kr 47 000,-. En del av sentralens oppgaver legges til lag/forening. 40% stilling i folkehelseprosjektet "Se meg" utgiftsføres på virksomheten og refunderes av prosjektmidler. Kommuneoverlege er ansvarlig for prosjektet, men tiltaket retter seg mot ungdom og er derfor knyttet til virksomheten kultur, fritid og bibliotek økonomisk.

Vi selger bibliotek tjenester til Rømskog kommune.

Virksomhetens planlagte utviklingsarbeid 2017

- Ferdigstille og følge opp kulturminneplan

Prioriterte tiltak i perioden

- For planperioden skal den økonomiske rammen reduseres med ytterligere kr 200 000. Kultur, fritid og bibliotek reduseres med 50% stilling i 2020.
- Kultur, fritid og bibliotek hadde kraftige nedskjæringer i 2015, kr 450 000, som ble videreført i rammen for 2016. Det er innspart kr 50 000 i 2016. For 2017 er rammen redusert med kr 510 000,-. Den totale rammen er redusert med kr 1 010 000 for kultur, fritid og bibliotek. Kr 100 000,- som ble gitt til bibliotek for året 2016 er da ikke tatt med.
- Opprettholde aktivitet og vurdere alternative måter å løse oppgavene på.

Prioriterte driftstiltak ved endret økonomisk ramme

Økt ramme	Redusert ramme
<ul style="list-style-type: none"> • Kommunal egenandel Krogstadåsen • Aktivitetsplass • Øke støtten til lag og foreninger • Øke satsningen innen barne- og ungdomsarbeid • Øke arrangementsstøtte til lag/foreninger 	<ul style="list-style-type: none"> • Redusere bemanningen • Redusere aktiviteten ytterligere • Fjerne arrangementsstøtte til lag/foreninger

Virksomhetens arbeidsmål 2017 (målkort)

Fokusområder	Måleindikator	Metode	2013	2015	Mål 2017
Tjenestekvalitet (brukere)	God tjenestekvalitet med fornøyde brukere				
	Marker bibliotek har Østfolds høyeste utlån pr innbygger	DK	100%	100%	100%
	Kulturskole: Ingen venteliste	DK	100%	100%	100%
	Ungdommens kulturhus Antall medlemmer	DK			150
	Antall åpne dager pr uke	DK			4
	Dialogmøte med lag og foreninger	DK	1	1	1
	Faglig dyktige og allsidige ansatte	BU			5,5/6
Praksisplasser	DK			2	
Organisasjonskvalitet (medarbeidere)	Tilfredse, stolte og friske medarbeidere				
	Medarbeidertilfredshet, helhet	MU	5,3/6	5,3/6	5,5/6
	Stolthet over egen arbeidsplass	MU	5,5/6	5,5/6	5,7/6
	Nærvær	DK			95 %
Andel medarbeidere som har hatt medarbeidersamtale	DK			100 %	
Økonomi	God ressursstyring som sikrer økonomisk handlingsfrihet				
	Avvik mot budsjett	DK			< 1,5%
	Effektiv ressursbruk, KOSTRA	DK			Lavere

Budsjett 2017 med økonomiplan 2017-2020 for Øvrige områder

Stab, støtte og fellesfunksjoner

Budsjettområder

1100	Kontroll og tilsyn
1200	Rådmannskontoret
1300	Økonomikontoret
1400	Felles utgifter
1405	Servicetorget
1410	Innkjøp
1415	Kommunelege
1420	Ikt lokalt
1420	Ikt grenseregion
1430	Sysselsetting
1440	Lærlingeordning
1450	Frikjøp tillitsvalget
1480	Pedagogisk rådgivning

Oppgaver

Innenfor ansvarsområdene ligger følgende hovedoppgaver: pedagogisk rådgivning til barnehager og skole, tilsynsmyndighet for barnehager og skole, servicetorg og kommunikasjon, arkiv, politisk sekretariat, boligforvaltning kommunale boliger, startlån, beredskap, lønn, regnskap, skatteoppkrever, økonomi, HR og personalforvaltning. Per i dag har vi et interkommunalt samarbeid med Rømskog og Aremark kommuner på IKT grenseregion og innkjøp.

Virksomheten ivaretar også plan- og utviklingsoppgaver, samt myndighetsutøvelse innenfor samfunns- og organisasjonsutvikling, herunder politisk saksforberedelse.

Ressurser

Område	Regnskap 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020
Lønn	13 670	15 220	16 445	15 588	15 304	15 254
Driftsutgifter	10 793	11 253	14 270	13 577	13 496	13 327
Bruttoramme	24 463	26 473	30 715	29 165	28 780	28 581
Driftsinntekter	-5 990	-4 430	-5 170	-4 721	-4 590	-4 371
Nettoramme	18 473	22 044	25 545	24 444	24 210	24 210
Antall ansatte	25	25	26	24	23	23
Antall årsverk	16,55	19,16	20,16	19,56	19,16	19,16

Utfordringer og politiske føringer

Arbeidet med KS-nettverket har synliggjort utfordringer knyttet til kommunens styringssystem, internkontroll og rutinebeskrivelser. Det er derfor i budsjett 2017 lagt inn økt bemanning knyttet til staben. Riktig organisering og dimensjonering av stabsfunksjonene er en utfordring det vil bli jobbet med i 2017. Framtidig drift av IKT må avklares og vil bli en viktig nøkkel fremover, da det må jobbes med digitale løsninger og effektivisering av arbeidsprosesser.

Planlagte utviklingsarbeid 2017

- Strategisk fokus på kvalitetsutvikling og tjenesteinnovasjon
- Utvikle og drifte felles system for internkontroll, risikohåndtering og avviksrapportering
- Kompetanseheving på regelverk, rutiner og programvare innen våre fagområder
- Være gode på målstyring og omdømmebygging
- Organisering av stab og støttefunksjoner

Prioriterte tiltak i perioden

- Innsparing på til sammen 1 årsverk.
- Kjøp av praksisplasser hos Innovi AS opphører fra 2018

Prioriterte driftstiltak ved endret økonomisk ramme

Økt ramme	Redusert ramme
<ul style="list-style-type: none"> • Øke ramme til IKT • Kurs- og kompetanseheving • Øke bemanning – ingen «backup» på mange av arbeidsoppgavene i dag 	<ul style="list-style-type: none"> • Redusere årsverk

Politikk og utvalg

Budsjettområder

1010	Kommunestyre/formannskap
1015	Oppvekst- og omsorgsutvalg
1016	Plan og miljøutvalg
1020	Støtte til politiske partier
1030	Stortings- og kommunevalg
1040	Eldreråd
1045	Ungdomsråd
1080	Arbeidsmiljøutvalg

Oppgaver

Fra 01.01.2017 er politikk og utvalg lagt som et eget område i budsjettet. Tidligere var dette med i oversikten stab, støtte og fellesutgifter, men er nå skilt ut.

Ressurser

Område	Regnskap 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020
Lønn	2 062	1 852	2 024	1 960	1 960	1 924
Driftsutgifter	1 024	957	866	825	825	866
Brutoramme	3 086	2 809	2 890	2 785	2 785	2 790
Driftsinntekter	-106	-45	-63	-55	-55	-63
Nettoramme	2 980	2 764	2 827	2 730	2 730	2 727

Utfordringer og politiske føringer

Opprinnelig forslag til ramme til politikk og utvalg var kr 2 427 236. Regnskapet for 2015 viser et forbruk på totalt kr 2 779 870. Ut fra det er det ikke realistisk og tro at rammen som opprinnelig var gitt vil kunne holde i budsjett 2017. Derfor ble det flyttet kr 400 000 fra Private barnehager til Politikk og utvalg.

Økte utgifter til kjøp av tjenester fra Bedriftshelsetjenesten er videreført fra 2016 budsjett til 2017 budsjett. Dette med tanke på og fortsette arbeidet med å redusere sykefraværet i budsjett og økonomiplanperioden 2017-2020.

Prioriterte tiltak i perioden

- I budsjett 2017 er det lagt inn kostnader til valg med kr 110 000. Disse er tatt bort i budsjett 2018 og 2019. I 2020 er de lagt inn igjen
- Færre representanter i kommunestyret, reduksjon med kr 100 000 fra 2020

Private barnehager

Budsjettområder

2400 Private barnehager

Oppgaver

Marker kommune betaler ut tilskudd til 3 private barnehager. Det er Øymark barnehage, Tussilago barnehage og Annen etasje barnehage.

Ressurser

Område	Regnskap 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020
Lønn						
Driftsutgifter	12 301	13 150	12 600	12 350	12 350	12 350
Bruttoramme						
Driftsinntekter						
Nettoramme	12 301	13 150	12 600	12 350	12 350	12 350

Utfordringer og politiske føringer

Fra 01.01.2016 kom det ny forskrift for beregning av tilskudd til ikke-kommunale barnehager. Utgangspunktet er fortsatt at tilskuddet skal baseres på utgiftene i den enkelte kommune. Endringen i forskriften fra 01.01.2016 var i hovedsak at det skulle være bedre samsvar mellom reelle utgifter og tilskuddet fra kommunen. Endringene var først og fremst knyttet til pensjons- og kapitalutgifter. Fra 2016 får ikke-kommunale barnehager den samme finansieringen som kommunale barnehager, det vil si 100 % av tilskuddet til tilsvarende kommunale barnehager.

Prioriterte tiltak i perioden

- Utbetalingen til de private barnehagene er redusert fra budsjett 2017 med kr 400 000. Dette i forhold til tidligere regnskapstall, og utviklingene i tallene for 2016 regnskapet.
- I tillegg til utgifter til tilskudd til private barnehager, skal kommunen også dekke utgifter til søskenmoderasjon, gratis barnehager til alle 3,4 og 5 åringer i 20 timer per uke, der foreldrene har en inntekt på under kr 405 000. I tillegg kommer også utgifter til økt bemanning for barn med spesielle behov.

Kirkelig fellesråd

Budsjettområder

1700 Kirkelig fellesråd og andre trossamfunn

Oppgavene

Marker kommune betaler et årlig tilskudd til Marker kirkelige fellesråd på kr 3 499 000. I tillegg skal det betales ut til andre trossamfunn med kr 170 000.

Ressurser

Område	Regnskap 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020
Lønn						
Driftsutgifter	3 669	3 669	3 669	3 569	3 469	3 369
Bruttoramme	3 669	3 669	3 669	3 569	3 469	3 369
Driftsinntekter						
Nettoramme	3 669	3 669	3 669	3 569	3 469	3 369

Utfordringer og politiske føringer

Ingen kjente

Prioriterte tiltak i perioden

- Reduksjon av tilskuddet til Kirkelig fellesråd med kr 100 000 hver år.

Næring

Budsjettområder

- 7600 Næringsutvikling
- 7630 Haldenkanalen
- 7640 Innovasjon Grenseland/grenserådet
- 7650 Regionalpark Haldenkanalen
- 7660 Internasjonalt samarbeid
- 7670 Barnas Grenseland
- 7675 Bolyst
- 7680 Utviklingsavtalen

Oppgaver

Næringsutviklingssamarbeidet er i stor grad av interkommunalt karakter, i samarbeid med kanalkommunene, grensekommunene eller kommunene i Indre Østfold. Kommunenes attraktivitet måles årlig av Telemarkforskning og kommunene rangeres i forhold til attraktivitet og utvikling innen bosetting, næringsutvikling og opplevelse. Vi har derfor over mange år forsøkt å ha eksternt finansierte prosjekter innen alle disse tre områdene. Prosjektene knyttet til ansvarsområdene 7640-7675 skal så langt som mulig være selvfinansierende.

Regionalpark Haldenkanalen er det største av de pågående prosjektene og her godtgjøres Marker kommune med kr 400 000 for prosjektledelse, administrasjon og regnskap. Marker kommunes samlede utgift til samarbeidsprosjektene er kr 300 000, og dette er det årlige bidraget til utviklingsavtalen for grensekommunene.

I tillegg er det avsatt noen midler til internasjonalt samarbeid, kr 40 000 og noe midler til annonsering og øvrig markedsføring. De største utgiftspostene under næring er vår andel av Haldenvassdragets Kanalselskap og Vannområde Haldenvassdraget

Indre Østfold Utvikling IKS er under avvikling og reiselivsansvaret for Indre Østfold er overført til Marker kommune, og finansieres av kommunene i Indre Østfold.

Ressurser

Område	Regnskap 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020
Lønn	959	784	1 183	1 183	1 183	1 183
Driftsutgifter	7 603	4 999	5 148	5 148	5 148	5 148
Bruttoamme	8 562	5 783	6 331	6 331	6 331	6 331
Driftsinntekter	-7 717	-4 921	-5 269	-5 269	-5 269	-5 269
Nettoramme	845	862	1 062	1 062	1 062	1 062
Antall ansatte						
Antall årsverk						

Utfordringer og politiske føringer

Marker er en kommune under det distriktpolitiske virkemiddelsystemet i KMD, men mottar ikke lenger overføringer til utviklingsarbeid. Kommunen har vedtatt en samarbeidsavtale med kanalkommunene om kanalselskapet, regionalparken og vannområdet. Disse forplikter både økonomisk og arbeidsmessig. En utfordring er å finne midler til satsing lokalt, ikke minst i forhold til videre utvikling av sentrum.

Kommunene har vedtatt avvikling av Indre Østfold Utvikling IKS og overført driften til Marker kommune.

Videre organisering og finansiering må avklares.

Planlagte utviklingsarbeid 2017

- Sentrumsutvikling
- Opplevelsesutvikling knyttet til Tangen og Ørje Brug
- Markedsføring og omdømmebygging av kommunen som bo- og etableringskommune, elene eller sammen med andre
- Legge til rette for økte næringsengasjement
- Avklare framtidig organisering av reiselivet

Prioriterte tiltak i perioden

Ingen tiltak er lagt inn eller tatt ut

Prioriterte driftstiltak ved endret økonomisk ramme

Økt ramme	Redusert ramme
<ul style="list-style-type: none"> • Bemanning knyttet til utvikling • Tiltak knyttet til sentrum • Ytterligere omdømmebygging gjennom aktiviteter • Støtte til gjennomføring 	<ul style="list-style-type: none"> • Avvikle samarbeid knyttet til kanalen

8. Budsjettnoter

Note 1 – Skattegrunnlag og inntektsutjevneende tilskudd

Skatteinntekter	2017	2018	2019	2020
Skatteinntekter	76 918 000	76 918 000	76 918 000	76 918 000
Inntektsutjevneende tilskudd	19 945 000	19 945 000	19 945 000	19 945 000
Rammetilskudd	103 837 000	100 537 000	100 737 000	100 837 000
Sum skatteinntekter og inntektsutjevneende tilskudd	200 700 000	197 400 000	197 600 000	197 700 000
Eiendomsskatt	10 000 000	10 000 000	10 000 000	10 000 000

Note 2 – Fiskale inntekter

Marker kommune har i 2017 budsjettert eiendomsskatt tilsvarende 4,00 promille for alle boliger, og 7,00 promille for verker og bruk.

Note 3 – Generelle statstilskudd

Generelle statstilskudd	Beløp
Integreringstilskudd	4 367 000
Rentekompensasjon	1 850 000
Rentekompensasjonsordningen fordeles som følger:	
Marker bo- og service	1 630 000
Marker skole	200 000
Kirkene	20 000

Note 4 – Utbytte fra selskaper

Det er ikke budsjettert med utbytte i perioden 2017-2020.

Note 5 - Bruk og avsetning til fond i 2017

Bruk og avsetning av fond i 2017	Beløp
Bruk av bundne fond	-20 000
Sum bruk av fond i budsjett 2017	-20 000
Avsetning til ubundne fond	5 871 793
Avsetning til bundne fond	963 695
Sum avsetning til fond i budsjett 2017	6 835 488

Note 6 - Vekting av avdrag

Tekst	Beløp
Anleggsmidler til grunnlag pr 01.01.16	242 378 234
Gjenværende gjennomsnittlig levetid	34,21 år
Samlet lånegjeld (investeringsgjeld)	174 884 000
Minimum avdragsbeløp	5 112 072
Budsjettetert avdrag i 2017	5 900 000

Det vil si at det er budsjettetert med mer avsetning til avdrag enn det minste lovlige – jfr avsatt kr 5 900 000.

9. Kommunale avgifter/gebyrer

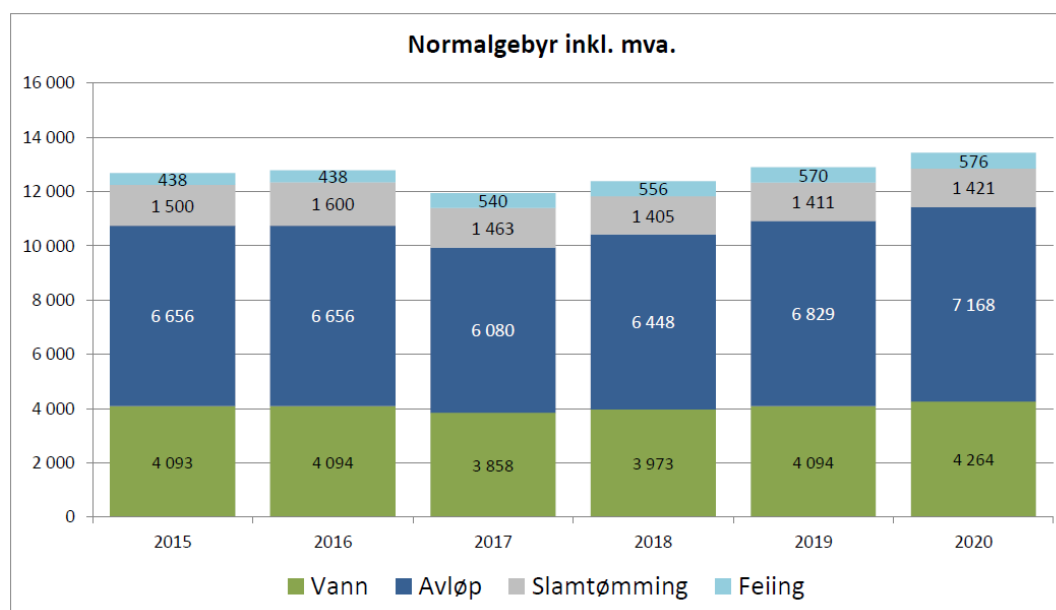
Marker kommune beregner kommunale gebyrer i tråd med Retningslinjer for beregning av selvkost for kommunale betalingstjenester (Kommunal- og moderniseringsdepartementet, februar 2014). Selvkost innebærer at kommunens kostnader med å frembringe tjenestene skal dekkes av gebyrene som brukerne av tjenestene betaler. Kommunen har ikke anledning til å tjene penger på tjenestene. En annen sentral begrensning i kommunens handlingsrom er at overskudd fra det enkelte år skal tilbakeføres til abonnentene eller brukerne i form av lavere gebyrer innen de neste fem årene. Dette betyr at hvis kommunen har avsatte overskudd som er eldre enn fire år, må overskuddet brukes til å redusere gebyrene i det kommende budsjettåret. Eksempelvis må et overskudd som stammer fra 2012 i sin helhet være disponert innen 2017.

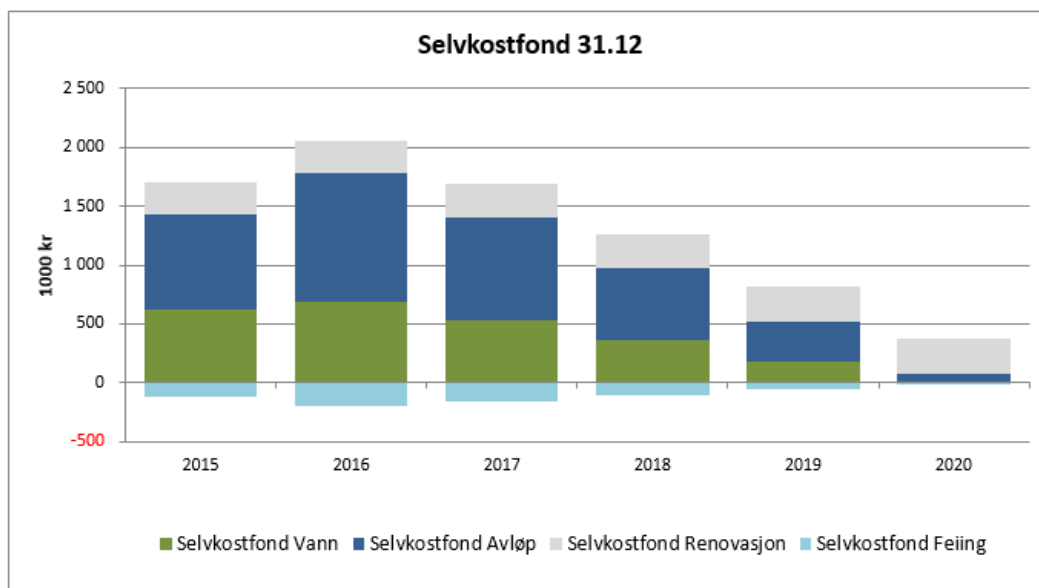
Utfordringer med selvkostbudsjettet

Det er en rekke faktorer som Marker kommune ikke rår over i forhold til hva selvkostresultatet for det enkelte år vil bli. De viktigste faktorene er budsjettårets forventede kalkylerente (5-årig SWAP-rente + 1/2 %-poeng), gjennomføringsevne på planlagte prosjekter (kapasitetsbegrensninger internt og eksternt), samt (uventede) inntekter fra nye abonnenter eller brukere. I sum fører dette til at det er utfordrende å treffe med budsjettet. Kalkylerenten er for 2017 anslått å være 1,82 %. Tallene for 2015 er etterkalkyle, tallene for 2016 er prognostiserte verdier og ikke tall fra budsjettet. Tallene for 2017 til 2020 er budsjett/ økonomiplan. Ved behov for ytterligere grunnlagstall og beregningsmetoder henvises det til kommunens selvkostmodell Momentum Selvkost Kommune.

Gebyrutvikling vann, avløp, slamtømming og feiing.

Selvkostmodellen foreslår en reduksjon av avgiftene i 2017 for i 2018 og 2019 å øke de igjen til dagens nivå eller noe høyere. Med dagen kostander og planlagt utvikling vil avgiftene være tilnærmet uforandret i økonomiplanperioden.

Administrasjonen vil derfor ikke foreslå å redusere gebyrene på VA i 2017, men se det an mot 2018 for eventuelt da å ta en reduksjon. For renovasjon foreslås en mindre reduksjon i gebyret, slik at gebyret i Marker nå er lavere enn kostprisen fra IØR IKS, dette på grunn av positivt fond.

Feiergebyr må økes ganske mye for å dekke inn økte kostnader etter overføring til Indre Østfold Brann og Redning og på grunn av et negativt selvkostfond.

Sammenligning med andre kommuner:

Gebyr VAR, eks mva	Marker	Trøgstad	Spydeberg	Eidsberg	Skiptvet	K-gruppe	Østfold	Landet
Årsgebyr for vannforsyning	3 275	1 800	2 924	2 675	2 398	4 104	2 786	3 377
Årsgebyr for avløpstjenesten	5 325	4 779	3 712	5 400	5 762	4 286	4 395	3 781
Årsgebyr for avfallstjenesten	1 840	1 800	1 735	1 946	1 780	2 392	2 070	2 618
	10 440	8 379	8 371	10 021	9 940	10 782	9 251	9 776

Tallene i sammenlikningen er eks mva, mens de i diagrammene ovenfor er inkl. mva.

Gebyrene for oppmåling økes med ca 5%. For øvrige priser, avgifter og gebyrer foreslås mindre endringer, som går fram av prisskjemaet nedenfor.

Avgift/gebyr – inkludert mva (vann, avløp, renovasjon, feiing)	2016	2017
Vann		
Vann, abonnementsgebyr	1,187,50	1,187,50
Vann, abonnementsgebyr, 4 eller flere boenheter	887,50	887,50
Vann, pr. m ³	19,37	19,37
Tilknytningsgebyr		
Enebolig, selveid leilighet og annen selvstendig boligenhet der det betales refusjon for grunnlagsinvesteringer for vann og kloakkanlegg	9.500,00	10.000,00
Tilsvarende boliger i øvrige områder	19.000,00	20.000,00
Tilknytningsavg. for industri og annen bebyggelse (pr m ² brutto gulvflate)	37,50	37,50
Avløp		
Avløp, abonnementsgebyr	1.500,00	1.500,00
Avløp abonnementsgebyr 4 eller flere boenheter	1.125,00	1.125,00
Avløp, pr. m ³	34,37	34,37
Tilknytningsgebyr		
Enebolig, selveid leilighet og annen selvstendig boligenhet der det betales refusjon for grunnlagsinvesteringer for vann og kloakkanlegg	9.500,00	10.000,00
Tilsvarende boliger i øvrige områder	19.000,00	20.000,00
Tilknytningsavgift for industri og annen bebyggelse (pr m ² brutto gulvflate)	37,50	37,50
Slamtømming (tømming og behandling)		
Slamavskiller 1-4 m ³ m/wc tilknyttet	1.600,00	1.600,00
Slamavskiller 1-4 m ³ u/wc tilknyttet	1.600,00	1.600,00
Slamavskiller per m ³ utover 4 m ³	300,00	300,00
Tett tank 1-3 m ³	1.600,00	1.600,00

Tett tank 4-6 m ³	2.300,00	2.300,00
Tett tank per m ³ utover 6 m ³	300,00	300,00
Større slamavskillere fra fellesanlegg, pr m ³	390,00	390,00
Minirensanlegg, 1-4 m ³	1.950,00	1.950,00
Minirensanlegg, 5-7 m ³	2.300,00	2.300,00
Minirensanlegg per m ³ utover 7 m ³	300,00	300,00
Årlig tilsyns- og kontrollgebyr – spredt avløp	562,50	562,50

Renovasjon

Pr. boenhet	2.300,00	2.200,00
Pr fritidsbolig	1.000,00	1.000,00

Feiing

Pr husstand med pipe	437,50	475,00
Pr fritidsbolig med pipe		475,00
Pr gassanlegg		250,00

Avgift/gebyr – ikke mva på disse gebyrene

Byggesak	2016	2017
For behandling av søknader/tilsyn		
pr. ny boligenhet	7.500,00	7.500,00
pr. ny hytte	7.500,00	7.500,00
pr boenhet over 4 boenheter	3.000,00	3.000,00
For behandling av søknader uten ansvarsrett, og mindre byggearbeider	1.800,00	2.000,00
For behandling av meldingssaker		
driftsbygninger < 1.000 kvm	2.000,00	2.000,00
driftsbygninger > 1.000 kvm	4.000,00	4.000,00
tillegg for husdyrrom	500,00	500,00
For behandling av søknader/tilsyn med arbeider (ikke meldingstiltak)	pris pr m ²	pris pr m ²
betales gebyr etter grunnflate,		
Areal i m ²	30,00	30,00

< 50	27,00	27,00
50- 200		
200-400	24,00	24,00
400-600	22,00	22,00
>600	20,00	20,00

For søknadspliktige tilbygg på hytter betales 35,- kr/m²

For enklere bygg som for eksempel industribygg, lagerbygg, (evt. søknadspliktige driftsbygninger) og hovedombygging betales 50 % gebyr

For hver etasje over og under betales ett tillegg på 50 % av grunnarealtaksten

Minstepris, nybygg	7.500,00	7.500,00
Minstepris, tilbygg	3.000,00	3.000,00

For behandling av søknader/tilsyn med arbeider som ikke kan måles etter grunnflate, f.eks forstøtningsmur, innhegning, skilt eller bruksendring er gebyret for hvert tilfelle	1.750,00	1.800,00
---	----------	----------

Delegert behandling av dispensasjoner, tilleggssøknad, ufullstendige søknader og oversendelse til andre myndigheter, samt andre gjøremål som ikke dekkes under foranstående	1.750,00	1.800,00
---	----------	----------

Dispensasjoner og søknader som krever oversendelse til andre myndigheter for høring og endring av plan	7.500,00	7.500,00
--	----------	----------

Dispensasjoner og søknader som krever oversendelse til andre myndigheter for høring	5.000,00	5.000,00
---	----------	----------

Dispensasjoner og søknader som ikke krever oversendelse til andre myndigheter for høring	3.000,00	3.000,00
--	----------	----------

Dersom arbeid igangsettes før godkjenning, ramme-tillatelse eller igangsettingstillatelse er gitt, kan det ilegges et tilleggsgebyr på 100 % av fullt behandlingsgebyr og minimum Overtredelsesgebyr ilegges i henhold til PBL.	1.250,00	1.250,00
---	----------	----------

For behandling av søknad om seksjonering av eiendom betales 3 ganger rettsgebyr uten befaring, og 5 ganger rettsgebyr med befaring (rettsgebyret er pt kr 860,-).

Delingstillatelse etter plan og bygningsloven	2.000,00	2.000,00
---	----------	----------

Søknad om tillatelse til riving for bygg uten behov for høring	500,00	500,00
--	--------	--------

Søknad om tillatelse til riving av bygg der vernemyndigheter må uttale seg	1.500,00	1.500,00
--	----------	----------

Søknad om ansvarsrett i tiltaksklasse 1, der foretak ikke kan erklære		800,00
---	--	--------

Reguleringsplan

Private forslag til reguleringsplan (inkludert direkte kostnader)	20.000,00	25.000,00
For mindre reguleringsendringer betales	2.000,00	2.000,00
Søknad om oppstart av reguleringsplanarbeid med påfølgende avslag	4.000,00	4.000,00
Gebyrer for andre arbeider som ikke kan beregnes etter foranstående satser beregnes etter anvendt tid, pris pr time		

Utslipp

Søknad om utslippstillatelse	3.000,00	3.000,00
Søknad om utslippstillatelse for fellesanlegg, > 4 boenheter	6.000,00	6.000,00
Søknad om utslippstillatelse for anlegg større enn 50 pe, kap.13.	10.000,00	10.000,00

Oppmåling**2016****2017**

Oppretting av matrikkelenhet, arealer < 1.000 m ²	7.500,00	7.750,00
Oppretting av matrikkelenhet, arealer 1.001 - 3.000 m ²	13.500,00	14.000,00
Oppretting av matrikkelenhet, arealer 3.001 - 5.000 m ²	17.500,00	18.250,00
- pr påbegynt daa for arealer 5.000 – 20.000 m ²	1.500,00	1.550,00
- pr påbegynt daa for arealer 20.000 – 100.000 m ²	700,00	725,00
- pr påbegynt daa for arealer > 100.000 m ²	500,00	525,00

Ved samtidig oppmåling av flere tilgrensede tomter som er rekvirert av samme rekvirent, gis følgende reduksjoner i gebyr pr. sak:

- 6 -10 saker; 10% reduksjon
- 11-25 saker; 15% reduksjon
- > 25 saker; 20% reduksjon

Gebyr for utført arbeid når saken blir trukket før den er fullført, må avvises eller ikke lar seg matrikkelføre på grunn av endrede hjemmelsforhold, settes til 1/3 av gebyrsatsene

Oppmåling av uteareal på eierseksjon,

< 50 m ²	5.000,00	5.250,00
51 – 250 m ²	7.000,00	7.250,00
251 – 2.000 m ²	9.000,00	9.500,00
> 2.000 m ² pr påbegynt daa	900,00	950,00

Oppretting av anleggseiendom,

< 2.000 m ³	17.500,00	18.250,00
2.001 – 20.000 m ³	1.800,00	1.900,00
> 20.001 m ³ pr påbegynt m ³	900,00	950,00

Registrering av eksisterende jordsameie etter medgått tid, pris pr time	650,00	675,00
---	--------	--------

Oppretting av matrikkelenhet uten fullført oppmålingsforretning (i tillegg til oppmålingsforretning)	3.000,00	3.150,00
--	----------	----------

Grensejustering grunneiendom, etter fastsatte bestemmelser

< 250 m ²	6.000,00	6.300,00
251 – 500 m ²	8.500,00	9.000,00

Grensejustering anleggseiendom, etter fastsatte bestemmelser

< 250 m ³	8.500,00	9.000,00
251 – 1.000 m ³	11.000,00	11.500,00

Arealoverføring grunneiendom

< 250 m ²	10.250,00	10.750,00
251 – 500 m ²	13.000,00	13.500,00
pr overskytende påbegynt 500 m ²	3.000,00	3.150,00

Arealoverføring anleggseiendom

< 250 m ³	13.000,00	13.500,00
251 – 1.000 m ³	15.500,00	16.250,00
pr overskytende påbegynt 500 m ³	800,00	850,00

Klarlegging av eksisterende grense, der grensen tidligere er koordinatbestemt:

inntil 2 punkter	3.500,00	3.700,00
for påfølgende punkter, gebyr pr punkt	500,00	525,00

Klarlegging av eksisterende grense, der grensen tidligere ikke er koordinatbestemt

inntil 2 punkter	6.500,00	6.750,00
for påfølgende punkter, gebyr pr punkt	1.000,00	1.050,00
Gebyr for klarlegging av rettigheter etter medgått tid. Pris pr time	650,00	675,00
Utstedelse av matrikelbrev		
inntil 10 sider	175,00	175,00
over 10 sider	350,00	350,00

Andre gebyrer

Gebyr for kopi av målebrev/skylddelinger	175,00	175,00
Utskrift av situasjonskart, A4	0,00	0,00
Utskrift av situasjonskart, A3	105,00	105,00
Utskrift av situasjonskart, A2	205,00	205,00
Utskrift av situasjonskart, A1	310,00	310,00
Utskrift av situasjonskart, A0	410,00	410,00
Salg av digitale kart	Beregnes	Beregnes
Kart- og delingsforretninger over større sammenhengende parseller/eiendommer til landbruks-, fritids- og andre allmenntilgjengelige formål, beregnes anvendt tid, pris pr time	650,00	683,00
Gebyr når oppmålingsmyndigheten og annen instans foretar arbeidsfordelingen		
- for oppmålingsmyndighetens klargjøring og registrering	50 % gebyr	50 % gebyr
- for innkalling og avholdelse av forretning	20 % gebyr	20 % gebyr
- for merking og merkemateriell	10 % gebyr	10 % gebyr
- for måling, beregning og uttegning	30 % gebyr	30 % gebyr
Gebyrer for andre arbeider som ikke kan beregnes etter foranstående satser beregnes etter anvendt tid, pris pr time	650,00	675,00

Utgifter til merkemateriell er inkludert i gebyrene.

Tinglysningsgebyr kommer i tillegg.

Hvis gebyr anses å bli åpenbart urimelig i forhold til det arbeid og de kostnader kommunen har hatt med saken, eller anses åpenbart urimelig av andre grunner, kan rådmannen fastsette passende gebyr.

Saker etter jord- og konsesjonsloven

- deling	2.000,00	2.000,00
- konsesjon	5.000,00	5.000,00

Marker Rådhus

Rom	Antall personer	Utstyr	Pris u/4t	Pris o/4t
Møterom 1	16	Tavle/lerret	205,00	410,00
Møterom 2	12		205,00	410,00
Formannskapssal	12	Projektor/tavle/lerret	205,00	410,00
Kommunestyresal	70	Lerret/projektor	515,00	1.025,00
Frivillighetssentral	20	Tavle, TV, kjøkken	205,00	410,00
Kjøkken	ca 400 pers	Dekketøy	1.125,00	1.125,00
Samfunssal 1			1.025,00	1.550,00
Samfunssal 2			1.025,00	1.550,00
Samfunssal 1 og 2				
Inkl. scene – helg	400-450		2.575,00	5.150,00
Samfunssal 1 og 2				
Inkl. scene – ukedag	400-450		2.050,00	2.575,00
Scene			310,00	620,00

Marker Skole

Rom	Antall personer	Utstyr	Pris u/6t	Pris o/6t
Festsalen b.skolen			720,00	1.440,00
Kjøkken			205,00	410,00
Gymsal ungd.skolen			820,00	1.640,00
Kjelleren ungd.skolen			720,00	1.440,00
Klasserom inntil kl 21			310,00	
Klasserom etter kl 21			615,00	
Sløydsal inntil kl 21			310,00	
Sløydsal etter kl 21			615,00	
Håndarbeidssal innt kl 21			310,00	
Håndarbeidssal etter kl 21			615,00	

Gymsal Marker Ungdomsskole

Helgeutleie av ungdomsskole, Marker skole, kr 50 pr person pr natt. I utleietiden regnes også nødvendig tid for klargjøring og rydding i lokalene.

Gymsalen Marker skole leies ut til lag/foreninger/privatpersoner for kr 115 pr time. Det er da kun adgang til gymsal og leietager må rydde, svabre, slukke og låse selv.

Markerhallen

Rom	Pris
Hallen pr helg	14.500,00
Møterom 1 etg.	215,00
Møterom 2 etg	425,00
Styrketreningsrom	Leies ut pr. pers. kort

Ungdommens Kulturhus

Rom	Pris
Hele huset	600,00
PA-anlegg	2.000,00

Tunet

Rom	Pris
1 møterom med kjøkkenkrok 40m ²	425,00

Leiepriser for kommunale boliger og eiendommer (ikke mva-belagt)

Leiepriser for kommunale eiendommer, boliger, borettsleiligheter og omsorgsboliger/ trygdeboliger, økes i henhold til konsumprisindeks, 3,6 % fra 2016 til 2017, jmf Husleieloven.

Hjemmehjelp

Inntektsgruppe	Betalingssatser
Inntil 2G (fastsettes i statsbudsjettet)	kr 185,00 pr time
2-4 G	kr 275,00 pr time
Over 4 G	kr 290,00 pr time

G= Grunnbeløp i folketrygden, i 2015 88.370,00

Trygghetsalarmer (ikke mva-belagt)

Engangsvgift montering	kr 400,00
Pris pr måned	kr 250,00

Dagsenter (ikke mva belagt)

Dagopphold med mat	kr 155,00
Dagopphold med mat og transport	kr 195,00

Matsservering til brukere med enkeltvedtak (ikke mva-belagt)

Middag stor porsjon	kr 75,00
Middag liten porsjon	kr 55,00
Levering av mat hjemmeboende	kr 25,00

Betalingssetser for Grimsby barnehage (ikke mva-belagt)

Plasstørrelse	Mat
100 %	300,00
80 %	255,00
60 %	202,00

For opphold betales til en hver tid gjeldende nasjonale satser. Søskenmoderasjon for barn 2 er 30% og for barn 3 50%. Søskenmoderasjon gjelder også når en har barn i flere barnehager i kommunen.

Betalingssetser for skolefritidsordningen ved Marker skole (ikke mva-belagt)

Plasstørrelse	Pris uten mat	Mat
Over 20 timer	2.113,00	190,00
15-20 timer	1.779,00	170,00
Under 15 timer	1.445,00	130,00

Betalingssetser for Kulturskole og UKH (ikke mva-belagt)

Årlig avgift individuell opplæring kulturskole	2.800,00
Årlig avgift i gruppe opplæring kulturskole	2.300,00
Medlemskap UKH	500,00

Fellingstillatelse elg, pr felt dyr

Voksent dyr	500,00
Kalv	400,00

10. Økonomiske oversikter

Drift

	Regnskap 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020
Driftsinntekter						
Brukerbetalinger	8 930 320	8 389 000	8 724 000	8 724 000	8 724 000	8 724 000
Andre salgs- og leieinntekter	18 967 364	15 830 520	15 340 000	15 345 000	15 345 000	15 345 000
Overføringer med krav til motytelse	40 428 295	34 680 000	32 928 115	32 909 963	34 982 163	34 000 163
Ramme tilskudd	115 481 567	124 373 000	123 782 000	120 482 000	120 682 000	120 782 000
Andre statlige overføringer	6 976 595	5 461 000	4 897 000	4 897 000	4 897 000	4 897 000
Andre overføringer	554 969	14 150	435 000	435 000	435 000	435 000
Skatt på inntekt og formue	75 059 979	72 132 000	76 918 000	76 918 000	76 918 000	76 918 000
Eiendomsskatt	2 029 728	7 800 000	10 000 000	10 000 000	10 000 000	10 000 000
Andre direkte og indirekte skatter	47 337	40 000	0	0	0	0
Sum driftsinntekter	268 476 154	268 719 670	273 024 115	269 710 963	271 983 163	271 101 163
Driftsutgifter						
Lønnsutgifter	133 319 186	129 980 350	131 802 500	131 103 588	130 463 368	129 675 772
Sosiale utgifter	37 664 603	38 950 664	35 646 878	36 077 335	36 530 273	36 291 689
Kjøp av varer og tj som inngår i tj.produksjon	36 343 935	35 392 660	34 377 550	36 685 233	37 395 535	36 828 515
Kjøp av tjenester som erstatter tj.produksjon	29 443 693	32 096 000	33 669 000	31 949 000	33 459 000	33 969 000
Overføringer	16 250 255	18 013 996	18 622 000	19 103 540	19 058 540	19 006 540
Avskrivninger	7 862 635	7 182 097	7 541 428	7 444 149	7 257 645	6 908 524
Fordeelte utgifter	0	-714 000	361 000	375 000	375 000	375 000
Sum driftsutgifter	260 884 307	260 901 767	261 820 356	262 737 845	264 539 361	263 055 040
Brutto driftsresultat	7 591 847	7 817 903	11 203 759	6 973 118	7 443 802	8 046 123
Finansinntekter						
Renteinntekter og utbytte	2 468 386	1 800 000	800 000	800 000	800 000	800 000
Gevinst på finansielle instrumenter (omløpsmidler)	0	0	0	0	0	0
Mottatte avdrag på utlån	91 131	80 000	100 000	100 000	100 000	100 000
Sum eksterne finansinntekter	2 559 518	1 880 000	900 000	900 000	900 000	900 000
Finansutgifter						
Renteutgifter og låneomkostninger	3 535 795	4 300 000	4 400 000	5 200 000	5 800 000	5 900 000
Tap på finansielle instrumenter (omløpsmidler)	0	0	0	0	0	0
Avdrag på lån	5 401 802	5 600 000	5 900 000	7 900 000	8 600 000	8 800 000
Utlån	168 082	120 000	100 000	100 000	100 000	100 000
Sum eksterne finansutgifter	9 105 679	10 020 000	10 400 000	13 200 000	14 500 000	14 800 000
Resultat eksterne finanstransaksjoner	-6 546 161	-8 140 000	-9 500 000	-12 300 000	-13 600 000	-13 900 000
Motpost avskrivninger	7 862 635	7 182 097	7 637 729	7 540 450	7 376 244	6 927 123
Netto driftsresultat	8 908 321	6 860 000	9 341 488	2 213 568	1 220 046	1 073 246
Interne finanstransaksjoner						
Bruk av tidligere års regnsk.m. mindreforbruk	0	4 401 843	0	0	0	0
Bruk av disposisjonsfond	0	0	0	0	0	0
Bruk av bundne fond	2 389 524	620 000	20 000	20 000	20 000	20 000
Sum bruk av avsetninger	2 389 524	5 021 843	20 000	20 000	20 000	20 000
Overført til investeringsregnskapet	0	0	0	0	0	0
Dekning av tidligere års regnsk.m. merforbruk	2 606 742	4 770 000	0	0	0	0
Avsatt til disposisjonsfond	0	6 351 843	8 397 793	1 269 873	276 351	129 551
Avsatt til bundne fond	4 289 259	760 000	963 695	963 695	963 695	963 695
Sum avsetninger	6 896 001	11 881 843	9 361 488	2 233 568	1 240 046	1 093 246
Regnskapsmessig mer/mindreforbruk	4 401 843	0	0	0	0	0

Investering

	Regnskap 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020
Inntekter						
Salg av driftsmidler og fast eiendom	713 350	0	0	0	0	0
Andre salgsinntekter	3 920 000	0	0	0	0	0
Overføringer med krav til motytelse	9 976 424	0	0	0	0	0
Kompensasjon for merverdiavgift	1 086 238	5 961 980	3 217 500	13 592 500	1 100 000	1 050 000
Statlige overføringer	0	0	0	0	0	0
Andre overføringer	0	0	0	0	0	0
Renteinntekter og utbytte	299 807	0	0	0	0	0
Sum inntekter	15 995 819	5 961 980	3 217 500	13 592 500	1 100 000	1 050 000
Utgifter						
Lønnsutgifter	50 000	0	0	0	0	0
Sosiale utgifter	0	0	0	0	0	0
Kjøp av varer og tj som inngår i tj.produksjon	12 270 218	28 528 920	15 080 000	57 000 000	6 700 000	6 700 000
Kjøp av tjenester som erstatter tj.produksjon	0	0	0	0	0	0
Overføringer	1 486 238	5 961 980	4 007 500	13 962 500	1 800 000	1 550 000
Renteutgifter og omkostninger	0	0	0	0	0	0
Fordelte utgifter	0	0	0	0	0	0
Sum utgifter	13 806 456	34 490 900	19 087 500	70 962 500	8 500 000	8 250 000
Finansstransaksjoner						
Avdrag på lån	2 394 289	2 000 000	1 000 000	1 000 000	1 000 000	1 000 000
Utlån	400 000	2 000 000	2 000 000	2 000 000	2 000 000	2 000 000
Kjøp av aksjer og andeler	721 956	0	0	0	0	0
Dekning av tidligere års udekket	0	0	0	0	0	0
Avsatt til ubundne investeringsfond	11 203 186	5 325	0	0	0	0
Avsatt til bundne investeringsfond	1 286 685	0	0	0	0	0
Sum finansieringstransaksjoner	16 006 117	4 005 325	3 000 000	3 000 000	3 000 000	3 000 000
Finansieringsbehov	13 816 754	32 534 245	18 870 000	60 370 000	10 400 000	10 200 000
Dekket slik:						
Bruk av lån	9 410 110	30 528 920	17 870 000	59 370 000	9 400 000	9 200 000
Salg av aksjer og andeler	0	0	0	0	0	0
Mottatte avdrag på utlån	1 886 551	2 000 000	1 000 000	1 000 000	1 000 000	1 000 000
Overført fra driftsregnskapet	0	0	0	0	0	0
Bruk av tidligere års udisponert	1 005 603	5 325	0	0	0	0
Bruk av disposisjonsfond	0	0	0	0	0	0
Bruk av bundne driftsfond	121 143	0	0	0	0	0
Bruk av ubundne investeringsfond	26 585	0	0	0	0	0
Bruk av bundne investeringsfond	1 372 086	0	0	0	0	0
Sum finansiering	13 822 078	32 534 245	18 870 000	60 370 000	10 400 000	10 200 000
Udekket/udisponert	5 325	0	0	0	0	0

11. Obligatoriske budsjettskjemaer

Budsjettskjema 1A – drift

	Regnskap 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020
Skatt på inntekt og formue	75 059 979	72 132 000	76 918 000	76 918 000	76 918 000	76 918 000
Ordinært rammetilskudd	115 481 567	124 373 000	123 782 000	120 482 000	120 682 000	120 782 000
Skatt på eiendom	2 029 728	7 800 000	10 000 000	10 000 000	10 000 000	10 000 000
Andre direkte eller indirekte skatter	47 337	40 000	0	0	0	0
Andre generelle statstilskudd	0	6 411 000	0	0	0	0
Sum frie disponible inntekter	192 621 611	210 756 000	210 700 000	207 400 000	207 600 000	207 700 000
Renteinntekter og utbytte	2 468 386	1 800 000	800 000	800 000	800 000	800 000
Gevinst finansielle instrumenter (omløpsm	0	0	0	0	0	0
Renteutg.,provisjoner og andre fin.utg.	3 535 795	4 300 000	4 400 000	5 200 000	5 800 000	5 900 000
Tap finansielle instrumenter (omløpsmidle	0	0	0	0	0	0
Avdrag på lån	5 401 802	5 600 000	5 900 000	7 900 000	8 600 000	8 800 000
Netto finansinnt./utg.	-6 469 210	-8 100 000	-9 500 000	-12 300 000	-13 600 000	-13 900 000
Til dekning av tidligere regnsk.m. merforbr	2 606 742	4 770 000	0	0	0	0
Til ubundne avsetninger	0	6 351 843	8 397 793	1 269 873	276 351	129 551
Til bundne avsetninger	0	760 000	0	0	0	0
Bruk av tidligere regnsk.m. mindreforbruk	0	4 401 843	0	0	0	0
Bruk av ubundne avsetninger	0	0	0	0	0	0
Bruk av bundne avsetninger	672 016	620 000	0	0	0	0
Netto avsetninger	-1 934 726	-6 860 000	-8 397 793	-1 269 873	-276 351	-129 551
Overført til investeringsbudsjettet	0	0	0	0	0	0
Til fordeling drift	184 217 674	195 796 000	192 802 207	193 830 127	193 723 649	193 670 449
Sum fordelt til drift (fra skjema 1B)	0	0	0	0	0	0
Mer/mindreforbruk	184 217 674	195 796 000	192 802 207	193 830 127	193 723 649	193 670 449

Budsjettskjema 1B – til fordeling

	Regnskap 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020
Politikk og utvalg			2 827 236	2 730 436	2 730 436	2 727 236
Stab og støtte/fellesutgifter	24 777 828	26 941 824	24 244 967	24 443 687	24 209 507	24 209 507
Religiøse formål	3 669 000	3 669 000	3 669 000	3 569 000	3 469 000	3 369 000
Marker skole	38 185 360	38 143 500	37 220 972	36 720 972	36 220 972	35 720 972
Grimsby barnehage	4 720 354	5 339 000	5 220 716	5 470 716	5 470 716	5 470 716
Private barnehager	12 301 291	13 150 000	12 400 000	12 350 000	12 350 000	12 350 000
Familie og helse	21 623 915	20 108 426	20 286 701	20 286 701	20 286 701	20 286 701
Nav	6 260 442	7 067 500	4 417 129	4 417 129	4 417 129	4 417 129
Omsorg	54 554 345	57 573 650	58 710 774	59 060 774	59 910 774	60 760 774
Forvaltning, drift og vedlikehold	10 402 643	15 957 250	16 085 378	17 385 378	17 263 080	17 163 080
Plan og miljø	2 367 912	2 674 150	2 378 913	2 328 913	2 328 913	2 328 913
Kultur, fritid og bibliotek	4 219 178	4 469 250	4 278 272	4 004 272	4 004 272	3 804 272
Næring	1 135 405	702 450	1 062 149	1 062 149	1 062 149	1 062 149
Drift totalt	184 217 674	195 796 000	192 802 207	193 830 127	193 723 649	193 670 449

Budsjettskjema 2A – investering

	Regnskap 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020
Investeringer i anleggsmidler	13 806 456	21 706 655	19 087 500	70 962 500	8 500 000	8 250 000
Utlån og forskutteringer	400 000	2 000 000	2 000 000	2 000 000	2 000 000	2 000 000
Kjøp av aksjer og andeler	721 956	0	0	0	0	0
Avdrag på lån	2 394 289	2 000 000	1 000 000	1 000 000	1 000 000	1 000 000
Dekning av tidligere års udekket	0	0	0	0	0	0
Avsetninger	12 489 872	5 325	0	0	0	0
Årets finansieringsbehov	29 812 573	25 711 980	22 087 500	73 962 500	11 500 000	11 250 000
Finansiert slik:						
Bruk av lånemidler	9 410 110	17 750 000	17 870 000	59 370 000	9 400 000	9 200 000
Inntekter fra salg av anleggsmidler	713 350	0	0	0	0	0
Tilskudd til investeringer	0	0	0	0	0	0
Kompensasjon for merverdiavgift	1 086 238	5 961 980	3 217 500	13 592 500	1 100 000	1 050 000
Mottatte avdrag på utlån og refusjoner	11 862 975	2 000 000	1 000 000	1 000 000	1 000 000	1 000 000
Andre inntekter	4 219 807	0	0	0	0	0
Sum ekstern finansiering	27 292 480	25 711 980	22 087 500	73 962 500	11 500 000	11 250 000
Overført fra driftsbudsjettet	0	0	0	0	0	0
Bruk av tidligere års udisponert	1 005 603	5 325	0	0	0	0
Bruk av avsetninger	1 519 814	0	0	0	0	0
Sum finansiering	29 817 898	25 711 980	22 087 500	73 962 500	11 500 000	11 250 000
Udekket/udisponert	5 325	0	0	0	0	0

Budsjettskjema 2B – investering

	Regnskap 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020
Politikk og utvalg						
Stab og støtte/fellesutgifter	2 871 427	3 630 000	1 900 000	900 000	800 000	800 000
Religiøse formål	400 000		790 000	370 000	700 000	500 000
Marker skole	1 279 694	620 000	800 000	600 000	600 000	600 000
Grimsby barnehage			130 000			
Private barnehager				47 100 000		
Familie og helse	240 678					
Nav						
Omsorg	599 347	550 000	750 000	400 000	300 000	300 000
Forvaltning, drift og vedlikehold	8 022 979	6 950 000	6 850 000	5 000 000	5 000 000	5 000 000
Plan og miljø						
Kultur, fritid og bibliotek						
Næring	392 331	6 000 000	4 650 000	3 000 000		
Investeringer totalt	13 806 456	17 750 000	15 870 000	57 370 000	7 400 000	7 200 000

12. Kommunestyrets vedtak

Pkt 1 Driftsbudsjett

Virksomhet/område	Nettoramme budsjett 2017
Politikk og utvalg	2 827 236
Marker skole	37 220 972
Familie og helse	20 286 701
Grimsby barnehage	5 220 716
Private barnehager	12 400 000
Omsorg	58 710 774
Bibliotek, kultur og fritid	4 278 272
Plan, miljø og teknikk	18 464 291
Nav	4 417 129
Næringsutvikling	1 062 149
Stab og støtte/ fellesutgifter	24 244 967
Religiøse formål	3 669 000
Sum	192 802 207

1. Regnskapsmessig mindreforbruk avsettes i sin helhet til disposisjonsfond.
2. Budsjettrammen er inkludert lønnsjustering.
3. Sum fordeling til drift settes til kr 192 802 207. Virksomhetene kan fritt disponere vedlagte netto driftsrammer innenfor den myndighet som er gitt i det til enhver tid gjeldende delegeringsreglement og økonomireglement.

Pkt 2 Investeringsbudsjett

Rådmannens forslag til investeringsbudsjett for 2017 vedtas med de brutto- og netto investeringsrammer som følger av vedlagte budsjettskjema 2 A og investeringskjema 2 B.

Sum finansiering av investeringer settes til 22 087 500.

Investering	Finansiering Lån/fond/gaver	2017	2018	2019	2020
		Beløp u/mva	Beløp u/mva	Beløp u/mva	Beløp u/mva
Sanering kloakk	Lån	3 000 000	3 000 000	3 000 000	3 000 000
Enøk kommunale bygg	Lån	3 000 000	2 000 000	2 000 000	2 000 000
Ekstraordinært vedlikehold Ørjetun	Lån	300 000			
Maskinpark teknisk	Lån	400 000			
Bil oppmåling	Lån	150 000			
Ørje torg	Lån	500 000	500 000		
Friområder	Lån	150 000			
Sletta industriområde	Lån	1 500 000			
Krogstadfeltet	Lån	2 500 000	2 500 000		
IKT utstyr Marker skole	Lån	300 000	300 000	300 000	300 000
Inventar Marker skole	Lån	500 000	300 000	300 000	300 000
Utstyr Grimsby b.hage	Lån	130 000			
Ny barnehage	Lån		47 100 000		
Inventar og utstyr MBSS	Lån	650 000	200 000	200 000	200 000
Omsorgsteknologi	Lån	100 000	200 000	100 000	100 000
Programvare	Lån	300 000	300 000	200 000	200 000
IKT investeringer generelt	Lån	1 100 000	600 000	600 000	600 000
Inventar Marker rådhus	Lån	500 000			
Nytt varmeanlegg Rødenes kirke	Lån	510 000			
Restaurering av døpefont i Rødenes kirke	Lån	130 000			
Etablering av minnelunder	Lån	150 000			
Ny gravemaskin gravplasser 2018	Lån		370 000		
Nytt varmeanlegg i Ørje kirke	Lån			700 000	
Nytt varmeanlegg i Klund kirke	Lån				500 000
Totalsum		15 870 000	57 370 000	7 400 000	7 200 000

Pkt 3 Økonomiplan

1. Formannskapetets forslag til økonomiplan for årene 2017 til og med 2020 vedtas.

	Regnskap 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020
Skatt på inntekt og formue	75 059 979	72 132 000	76 918 000	76 918 000	76 918 000	76 918 000
Ordinært rammetilskudd	115 481 567	124 373 000	123 782 000	120 482 000	120 682 000	120 782 000
Skatt på eiendom	2 029 728	7 800 000	10 000 000	10 000 000	10 000 000	10 000 000
Andre direkte eller indirekte skatter	47 337	40 000	0	0	0	0
Andre generelle statstilskudd	0	6 411 000	0	0	0	0
Sum frie disponible inntekter	192 621 611	210 756 000	210 700 000	207 400 000	207 600 000	207 700 000
Renteinntekter og utbytte	2 468 386	1 800 000	800 000	800 000	800 000	800 000
Gevinst finansielle instrumenter (omløpsm	0	0	0	0	0	0
Renteutg.,provisjoner og andre fin.utg.	3 535 795	4 300 000	4 400 000	5 200 000	5 800 000	5 900 000
Tap finansielle instrumenter (omløpsmidle	0	0	0	0	0	0
Avdrag på lån	5 401 802	5 600 000	5 900 000	7 900 000	8 600 000	8 800 000
Netto finansinnt./utg.	-6 469 210	-8 100 000	-9 500 000	-12 300 000	-13 600 000	-13 900 000
Til dekning av tidligere regnsk.m. merforbr	2 606 742	4 770 000	0	0	0	0
Til ubundne avsetninger	0	6 351 843	8 397 793	1 269 873	276 351	129 551
Til bundne avsetninger	0	760 000	0	0	0	0
Bruk av tidligere regnks.m. mindreforbruk	0	4 401 843	0	0	0	0
Bruk av ubundne avsetninger	0	0	0	0	0	0
Bruk av bundne avsetninger	672 016	620 000	0	0	0	0
Netto avsetninger	-1 934 726	-6 860 000	-8 397 793	-1 269 873	-276 351	-129 551
Overført til investeringsbudsjettet	0	0	0	0	0	0
Til fordeling drift	184 217 674	195 796 000	192 802 207	193 830 127	193 723 649	193 670 449
Sum fordelt til drift (fra skjema 1B)	0	0	0	0	0	0
Mer/mindreforbruk	184 217 674	195 796 000	192 802 207	193 830 127	193 723 649	193 670 449

2. Det skal innarbeides et økonomimål på driftsresultat lik 1,85 % i økonomiplanen 2018-2021. Merinntekter forutsettes satt på disposisjonsfond.
3. Det legges en forventning i økonomiplanen at det i perioden gjennomføres en styrt avvikling og salg av inntil 6 kommunale boliger for å redusere driftskostnader.

Pkt 4 Marginavsetning

Marker kommune vedtar marginavsetning på 12 % fra 1. januar 2017 (uendret fra 2016).

Pkt 5 Avskrivninger

Det budsjetteres med kr 7 541 428 i avskrivninger for 2017.

Pkt 6 Kommunale avgifter/gebyrer/egenbetalinger for 2017

Kapitlene vann, avløp, rensing, slam, renovasjon og feiing skal være selvfinansierende. Avgifter vedtas i henhold til vedlagte prisskjema.

Pkt 7 Rom i kommunale bygninger

Priser for leie av rom i kommunale bygninger reguleres fra 01.01.2017. Prisreguleringen vedtas i henhold til vedlagte prisskjema.

Pkt 8 Husleiesatser

Leiepriser for kommunale eiendommer, boliger, borettsleiligheter og omsorgsboliger/ trygdeboliger, økes i henhold til konsumprisindeksen, jmf Husleieloven.

Pkt 9 Omsorg

Betalingssatser omsorgstjenester fra 01.01.2017 vedtas i henhold til vedlagt prisskjema.

Pkt 10 Barnehagesatser

Betalingssatser for Grimsby barnehage fra 01.01.2017 vedtas i henhold til vedlagte prisskjema.

Pkt 11 Skolefritidsordning

Brukerbetaling – skolefritidsordning fra 01.01.2017 vedtas i henhold til vedlagte prisskjema.

Pkt 12 Kulturskole og UKH

Betalingssatser for Kulturskole og UKH fra 01.01.2017 vedtas i henhold til vedlagt prisskjema.

Pkt 13 Tomtepriser

Tomtepriser fra 01.01.2017 vedtas i henhold til vedlagt prisskjema.

Pkt 14 Eiendomsskatt

Skattesatser:

Den generelle skattesatsen som skal gjelde for de skattepliktige eiendommer settes til 7 ‰, jf. Esktl. §13. Satsene differensieres ved at den skattesats som skal gjelde for (bebygde) boligeiendommer og fritidseiendommer settes til 4 ‰, jf. Esktl § 12 bokstav a). Videre differensieres satsene ved at skattesatsen for all skattepliktig, ubebygd grunneiendom settes til 4 ‰, jf. Esktl. § 12 bokstav b).

Fritak esktl. § 7

- Bygning som har historisk verdi fritas for eiendomsskatt i 2017, det vil si bygninger som er fredet, jf esktl. § 7 bokstav b).
- Nyoppførte boliger fritas for eiendomsskatt i 3 år (første år etter utstedt midlertidig brukstillatelse/ferdigattest), jf esktl § 7 bokstav c).
- Eiendommer i områder som er regulert til forretnings- og næringsformål, jmf eiendomsskattelova § 7 bokstav d)

Eiendomsskatten skal i 2017 betales i fire terminer.

Pkt 15 Kommunal kompetanse

Salg av kommunal kompetanse utfaktureres med kr 600 pr time eksklusive mva.

Pkt 16 Fond

Bruk og avsetning av fond i 2017	Beløp
Bruk av bundne fond	-20 000
Sum bruk av fond i budsjett 2017	-20 000
Avsetning til ubundne fond	8 397 793
Avsetning til bundne fond	963 695
Sum avsetning til fond i budsjett 2017	9 361 488
Sum netto avsetninger til fond i 2017	9 341 488

Pkt 17 Låneopptak

Marker kommune tar opp følgende lån i 2017:

Investering	Lån
Sanering kloakk	3 000 000
Enøk kommunale bygg	3 000 000
Ekstraordinært vedlikehold Ørjetun	300 000
Maskinpark teknisk	400 000
Bil oppmåling	150 000
Ørje torg	500 000
Friområder	150 000
Sletta industriområde	1 500 000
Krogstadfeltet	2 500 000
IKT utstyr Marker skole	300 000
Inventar Marker skole	500 000
Utstyr Grimsby barnehage	130 000
Inventar og utstyr MBSS	650 000
Omsorgsteknologi	100 000
Programvare	300 000
IKT investeringer generelt	1 100 000
Inventar Marker rådhus	500 000
Nytt varmeanlegg Rødenes kirke	510 000
Restaurering av døpefont Rødenes kirke	130 000
Etablering av minnelunder	150 000
Sum	15 870 000

I tillegg til dette kommer kr 2 000 000 som lån til videreutlån fra Husbanken.

Pkt 18 Kirkeformål

Marker kirkelige fellesråd får overført kr 3 499 000 i ordinært driftstilskudd for 2017.

Pkt 19 Festeavgift gravplasser

Avgiften fastsettes til kr 150 per år

Pkt 20 Kassekreditt

Rådmannen gis fullmakt til å oppta kassekreditt på opptil kr 30 000 000. Formannskapet skal informeres om kassakreditten økes.

Pkt 21 Budsjettskjemaer

Rådmann får fullmakt til å tilpasse alle obligatoriske budsjettskjemaer i samsvar med kommunestyrets endelige budsjettvedtak.

